

Instytut Turystyki

**ANALIZA PRZYJAZDOWEGO
ZAGRANICZNEGO RUCHU
TURYSTYCZNEGO DO WARSZAWY**

Autorzy opracowania:
dr Zofia Giereluk-Lubowicz
mgr Jerzy Łaciak (kierownik tematu)

Warszawa 1994

BIBLIOTEKA IT
Archiwum Prac
Naukowo-Badawczych

A-1458

Pracę zrealizowano na zlecenie Urzędu Miasta Warszawy oraz Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki

Spis treści

Uwagi wstępne	5
I Podstawowe informacje o przeprowadzonych badaniach	6
II Podstawowe informacje o zagranicznym ruchu turystycznym w Warszawie	13
III Charakterystyka przyjazdów do Warszawy cudzoziemców z wybranych grup krajów w sezonie i poza sezonem	19
IV Charakterystyka przyjazdów cudzoziemców do Warszawy według wykorzystywanej bazy noclegowej	44
V Charakterystyka przyjazdów do Warszawy turystów z wybranych krajów (grup krajów)	68
VI Miejsca koncentracji turystycznej turystów zagranicznych	107
VII Wydatki turystów zagranicznych w Warszawie	110
Uwagi końcowe	129

Uwagi wstępne

W 1993 roku na zlecenie Urzędu Miasta Warszawy i Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki rozpoczęto realizację zadania badawczego: Analiza przyjazdowego zagranicznego ruchu turystycznego do Warszawy. Jego głównym elementem miały być badania ankietowe przeprowadzone wśród turystów zagranicznych przebywających w Warszawie. Wszystkie uzyskane w nich dane dotyczą 1993 roku.

W opracowaniu korzystano głównie z danych uzyskanych w badaniach przeprowadzonych w Warszawie oraz badaniach przeprowadzonych na przejściach granicznych. Przedstawiono w nim strukturę zagranicznego ruchu turystycznego do Warszawy, różnice między sezonem turystycznym i okresem poza sezonem turystycznym, charakterystykę korzystających z różnego typu bazy noclegowej, charakterystykę przyjezdnych z wybranych krajów oraz ich przyjazdów i pobytów, charakterystykę miejsc w Warszawie, do których najczęściej uczęszczają oraz wydatki ponoszone podczas pobytu w Warszawie.

I Podstawowe informacje o przeprowadzonych badaniach

Opracowując *Analizę przyjazdowego zagranicznego ruchu turystycznego do Warszawy* korzystano z dwu zasadniczych źródeł informacji. Pierwszym były dane z badań ankietowych przeprowadzonych w Warszawie wyłącznie na potrzeby tego opracowania. Drugim źródłem były dane z badań prowadzonych od kilku lat przez Instytut Turystyki na granicach państwowych. Na potrzeby tej pracy narzędzie badawcze stosowane w badaniach granicznych zostało rozszerzone. Oczywiście korzystano również z innych dostępnych danych takich jak np. dane GUS.

Zasadniczym elementem zadania badawczego była realizacja badań ankietowych, w których respondentami byli turyści zagraniczni przebywający w Warszawie. Zgodnie ze wstępnymi założeniami próba miała liczyć 2000 osób, a badania miały być przeprowadzone w dwóch turach reprezentujących sezon turystyczny i okres poza sezonem turystycznym. Zakładano, że w sezonie turystycznym próba będzie większa (1260 ankiet) niż poza sezonem (740).

Istotny dla badań był wybór miejsc do przeprowadzania ankiet oraz określenie liczby ankiet do zrealizowania w poszczególnych wybranych miejscach. Ustalono, że badania będą prowadzone zarówno w bazie noclegowej jak i poza bazą noclegową - w miejscach szczególnej koncentracji turystów zagranicznych. Przyjęto, że na 1260 ankiet jakie zamierzano zrealizować w I turze - 540 (43%) zostanie zrealizowanych w bazie noclegowej, 720 (57%) poza bazą noclegową. Oczywiście w II turze badań proporcje miały być podobne.

Liczba ankiet przeprowadzonych w poszczególnych typach bazy i kategoriach hoteli była proporcjonalna do ich faktycznego udziału w wykorzystaniu przez turystów zagranicznych w poprzednim roku według danych WUS w Warszawie.

I turę badań, która miała reprezentować sezon turystyczny zrealizowano w I dekadzie sierpnia, II turę badań, która miała reprezentować okres poza sezonem turystycznym przeprowadzono w III dekadzie października.

Miejsca i obiekty, w których zrealizowano badania wraz z liczbą przeprowadzonych ankiet w obu turach przedstawia tabela 1.

Strukturę zrealizowanej próby według krajów i danych społeczno-demograficznych przedstawiają tabela 2 i 3. Interesujące jest, że w badaniach, w których próba liczyła łącznie 2027 osób uczestniczyli przedstawiciele 69 krajów.

Tabela 1 **Miejsca badań ankietowych**

Miejsce badania	Liczba przeprowadzonych ankiet		
	I tura (I dekada sierpnia)	II tura (III dekada października)	Razem
Dworzec Gdański	115	77	192
Dworzec Centralny	121	70	191
Stare Miasto	149	70	219
Pasaż Śródmiejski	90	50	140
Okolice Pałacu Kultury i Nauki	99	53	152
Wilanów	90	46	136
Łazienki	90	52	142
Hotel Victoria (5*)	150	104	254
Hotel Europejski (4*)	62	38	100
Hotel Forum (4*)	49	40	89
Hotel Solec (4*)	34	23	57
Hotel Metropol (4*)	48	24	72
Hotel Novotel (4*)	38	23	61
Hotel MDM (3*)	18	8	26
Hotel Nowa Praga (3*)	28	15	43
Hotel Saski (2*)	32	7	39
Hotel Syrena (2*)	14	15	29
Dom Turysty	15	14	29
Schronisko młodzieżowe	15	11	26
Camping przy ul. Bitwy Warszawskiej 1920 roku	30	-	30
Razem	1287	740	2027

Tabela 2 Struktura badanej próby według krajów

Kraje	Liczebność	%
Ogółem	2027	100
Niemcy	247	12,2
Francja	247	12,2
Rosja	195	9,6
Wielka Brytania	179	8,8
Stany Zjednoczone	152	7,5
Włochy	113	5,6
Holandia	97	4,8
Ukraina	88	4,3
Belgia	52	2,6
Szwajcaria	50	2,5
Japonia	49	2,4
Austria	48	2,4
Szwecja	45	2,2
Kanada	44	2,2
Dania	40	2,0
Hiszpania	39	1,9
Litwa	38	1,9
Białoruś	30	1,5
Portugalia	21	1,0
Australia	20	1,0
Finlandia	20	1,0

Norwegia	19	0,9
Łotwa	13	0,6
Hong-Kong	12	0,6
Korea Południowa	10	0,5
Turcja	10	0,5
Chiny	9	0,4
Luksemburg	9	0,4
Węgry	8	0,4
Algieria	8	0,4
Czechy i Słowacja	7	0,3
Armenia	7	0,3
Nowa Zelandia	7	0,3
Tajwan	6	0,3
Izraela	5	0,2
Jordania	5	0,2
Irlandia	5	0,2
Bułgaria	5	0,2
Tunezja	4	0,2
Argentyna	4	0,2
Grecja	4	0,2
Gruzja	4	0,2
Albania	4	0,2
Lichtenstein	4	0,2
Inne (25 krajów)	44	2,4

Tabela 3 Struktura próby według danych społeczno-demograficznych

Wyróżnienie	%
Wg płci	
kobieta	44
mężczyzna	56
Wg wieku	
15 - 20 lat	8
21 - 30 lat	31
31 - 40 lat	24
41 - 50 lat	22
51 - 60 lat	10
61 i więcej	5
Wg wykształcenia	
podstawowe	2
średnie	35
wyższe	63
Wg zatrudnienia	
tak (zatrudniony)	64
nie	36
Wg cechy "uczeń lub student"	
tak	23
nie	77
Wg cechy "polskie pochodzenie"	
tak	14
nie	86

Na potrzeby przeprowadzonych badań i ich opracowania przyjęto, że termin **turysta międzynarodowy** określa każdą osobę, która podróżuje do kraju nie będącego miejscem jego stałego pobytu, na okres co najmniej jednej nocy, lecz nie przekraczający roku, nocując w publicznych bądź prywatnych obiektach noclegowych, przy czym głównym celem wizyty nie jest podjęcie działalności zarobkowej w odwiedzanym kraju¹

Uwagi do ankiety

Narzędziem badawczym w zrealizowanych badaniach była ankieta, która jest załącznikiem do opracowania. Niektóre zawarte w niej pytania wymagają komentarza.

- W pytaniu 13 pytano o położenie miejsca noclegu (w Warszawie lub w okolicy Warszawy). Jego intencją było określenie czy miejsce noclegu położone jest w mieście czy na jego obrzeżach. Jednak nie do końca wiadomo w jaki sposób respondenci interpretowali określenie *okolice Warszawy*. Przy czytaniu i analizie wyników należy o tym pamiętać.
- W pytaniach 14 i 15 (w odróżnieniu od pytań 9 i 10) możliwa jest wielość wyborów, zatem suma odpowiedzi przekracza 100%.
- W pytaniu 16 użyto sformułowania *swój pobyt w Warszawie spędził Pan/Pani (lub zamierza spędzić)* co było konieczne ponieważ respondent odpowiada na pytania ankiety w **trakcie** pobytu w Warszawie. W opracowaniu wskaźnikiem aktywności badanych jest suma obu odpowiedzi.
- Warto zwrócić uwagę, że w pytaniu 17 w odróżnieniu od pytania 16 uwzględnione są wyłącznie zachowania, które miały już miejsce (*zwiedził lub odwiedził*).
- W przypadku ocen, o które pytano w pytaniach 18-20 w opracowaniu, oprócz rozkładów procentowych, posłużono się średnimi. Przyjęto skalę, w której ocenie dobrej (lub wysokiej) odpowiadały 3 pkt., ocenie przeciętnej (lub średniej) - 2 pkt., ocenie złej (lub niskiej) - 1 pkt. Przy obliczaniu średniej wyłączono osoby, które na dany temat nie miały zdania.
- Uwagi metodologiczne do pytań o wydatkach zamieszczono w rozdziale omawiającym wydatki.

W ramach uwag metodologicznych należy podkreślić, że przy opracowywaniu wyników w przypadku pytań o wykorzystanie bazy noclegowej, długość pobytu, rezerwację miejsc noclegowych, położenie miejsca noclegu i odwiedzanie niektórych miejsc w Warszawie (Stare Miasto, Łazienki, Wilanów), a więc tam gdzie było to konieczne, wprowadzono korekty w taki sposób, aby wyeliminować wpływ wyboru miejsca badania na uzyskane wyniki.

W opracowaniu oprócz kategorii: kraje Europy Zachodniej, kraje byłego ZSRR i kraje Ameryki Północnej wprowadzono kategorię *inne kraje* (zamiennie używano określenia *pozostałe kraje*). Jest to bardzo szeroka i bardzo niejednorodna kategoria, do której weszło 35 krajów. W próbie reprezentuje je 205 osób co stanowi 10% całej próby. Dla porównania respondenci z krajów Europy Zachodniej stanowią 61%, z krajów byłego ZSRR 19%, z

¹ Podstawowe definicje i klasyfikacje w statystyce turystyki, Instytut Turystyki, Warszawa 1992

krajów Ameryki Północnej 10% próby. Kategoria *inne kraje* najliczniej reprezentowana jest przez turystów z Japonii i innych krajów Dalekiego i Bliskiego Wschodu, z Australii oraz z krajów byłego obozu socjalistycznego z wyjątkiem byłego ZSRR. W opracowaniu nie można było tej kategorii nie uwzględnić, jednak ze względu na zbyt małą liczebność w próbie nie można było jej inaczej podzielić. Uznano, że posłuży do porównań z innymi dość wyrazistymi kategoriami krajów. Analizując wyniki badań i porównując tę kategorię z innymi należy pamiętać o jej wewnętrznym zróżnicowaniu.

Drugie badania, których wyniki wykorzystano w tym opracowaniu tzn. badania na przejściach granicznych w 1993 roku były realizowane w sześciu turach: w marcu, maju, lipcu, sierpniu, październiku i grudniu. Każda z sześciu prób była niezależna. uzyskano odpowiedzi od ponad 11 tys. osób. Badania prowadzono na wylosowanych przejściach granicznych wyróżnionych ze względu na typ (kolejowe, drogowe, promowe, lotnicze) i kierunek (zachód, południe, wschód).

II Podstawowe informacje o zagranicznym ruchu turystycznym w Warszawie

Według danych GUS w 1993 roku Polskę odwiedziło 61,0 mln cudzoziemców. Według szacunków Instytutu Turystyki było wśród nich 17,0 mln **turystów** zagranicznych tzn. cudzoziemców, którzy przyjechali do Polski na dłużej niż jeden dzień (czyli na pobyt połączony z co najmniej jednym noclegiem). Natomiast do Warszawy w tym samym 1993 roku przyjechało 4,5 mln turystów zagranicznych.

Dla porównania w 1992 roku Polskę odwiedziło 49,0 mln cudzoziemców w tym 16,2 mln turystów, natomiast do Warszawy przyjechało 4,3 mln obcokrajowców.

Tabela 1 Przyjazdy cudzoziemców do Warszawy w latach 1992 i 1993.

Kraje	1992	1993
	liczba osób w milionach	
Niemcy	1,1	1,3
Kraje byłego ZSRR	2,0	2,1
Wszystkie inne kraje	1,2	1,1
Razem	4,3	4,5

Na podstawie badań prowadzonych w Warszawie i badań granicznych dokonano szacunków, które pokazują ogólny obraz struktury zagranicznego ruchu turystycznego w Warszawie w 1993 roku według podstawowych kryteriów.

Z ogólnej liczby 4,5 mln wszystkich turystów zagranicznych przyjezdni jednodniowi tzn. nie korzystający z noclegu stanowili ok. 0,8 mln w tym ok. 0,5 mln przyjezdni z byłego ZSRR, ok. 0,1 mln z Niemiec i ok. 0,2 mln z pozostałych krajów.

Z szacunków wynika, że z bazy nierejestrowanej (głównie z kwatery prywatnej wynajętej *na dziko* oraz mieszkania rodziny lub znajomych) skorzystało nie mniej niż 1,7 mln osób w tym ok. 1,0 mln obywateli państw byłego ZSRR, ok. 0,5 Niemców i ok. 0,2 mln turystów z pozostałych krajów. Pozostałe 2,0 mln osób w tym ok. 0,7 z Niemiec, ok. 0,6 mln z krajów byłego ZSRR i ok. 0,7 mln ze wszystkich innych krajów korzystało z bazy rejestrowanej, z bazy podobnej w charakterze do rejestrowanej (ale nie rejestrowanej) lub uznanej przez przyjezdnych za rejestrowaną (ale również nie rejestrowanej). Użyte w poprzednim zdaniu określenie *nie mniej* oznacza, że poprzednie szacunki dotyczące bazy nie rejestrowanej oparte są na pewniejszych przesłankach, a wyróżniona kategoria jest w miarę jednolita.

W przypadku bazy rejestrowanej wiadomo, że według danych GUS w bazie noclegowej woj. warszawskiego od października 1992 r. do września 1993 r. zameldowanych było ponad 0,8 mln cudzoziemców. Z pewnością w ciągu całego 1993 roku (od stycznia do grudnia) liczba cudzoziemców korzystających z bazy noclegowej była większa, ale nie na tyle, aby wyczerpywała wspomniane 2,0 mln osób. Różnice wynikają z kilku powodów. Należy pamiętać, że w badaniach ankietowych respondent mógł posługiwać się swoimi kryteriami kwalifikując obiekt, w którym się zatrzymał do konkretnej kategorii. Ponadto mógł korzystać z obiektu, który nie zalicza się do bazy turystycznej (nie podlega określonego typu sprawozdawczości), ale faktycznie pełni podobną funkcję jak np. niektóre hotele robotnicze, obiekty nietypowe np. kościelne. Dochodzą do tego nierejestrowane miejsca noclegowe w prywatnych domach, uchodzących w oczach przynajmniej części cudzoziemców za rodzaj pensjonatu, schroniska czy domu wycieczkowego.

Z innych oprócz Warszawy dużych miast w Polsce najczęściej odwiedzane przez cudzoziemców to Kraków 1,8 mln osób, Szczecin - 1,5 mln, Katowice - 1,2 mln, Poznań i Wrocław po 1,1 mln i Gdańsk 1,0 mln.

Zróznicowanie przyjazdów turystów zagranicznych do Warszawy w 1993 roku według kwartałów przedstawia tabela 2. Dla porównania przedstawiono również dane dotyczące przekroczeń granicy (wg GUS).

Tabela 2 Przyjazdy do Warszawy i przekroczenia granicy według kwartałów

Kwartał	Przyjazdy do Warszawy		Przekroczenia granicy	
	mln	%	mln	%
I	0,7	17	10,2	16,7
II	1,1	24	16,0	26,2
III	1,3	28,5	18,0	29,5
IV	1,4	30,5	16,8	27,6
Razem	4,5	100,0	61,0	100,0

Frekwencja turystów zagranicznych w Warszawie w 1993 roku rosła z kwartału na kwartał. W III kwartale, w którym praktycznie zawiera się sezon turystyczny, mniej było cudzoziemców niż w IV kwartale. Inaczej niż w przypadku przekroczeń granicy - najwięcej cudzoziemców odwiedziło Polskę właśnie w III kwartale.

Tabela 3 Struktura turystów zagranicznych w Warszawie w poszczególnych kwartałach 1993 roku (w mln osób)

Kraje	Kwartaly			
	I	II	III	IV
Niemcy	0,1	0,4	0,4	0,4
Kraje byłego ZSRR	0,4	0,4	0,5	0,8
Wszystkie inne kraje	0,2	0,3	0,4	0,2
Razem	0,7	1,1	1,3	1,4

Według przedstawionej struktury w I i IV kwartale 1993 roku wśród cudzoziemców przyjeżdżających do Warszawy ilościowo zdecydowanie dominowali przyjezdni z byłego ZSRR (stanowili większość wśród cudzoziemców przyjeżdżających w obu kwartałach). W III kwartale było ich więcej niż Niemców i niż turystów z wszystkich innych krajów, a w II kwartale tyle samo co Niemców, ale więcej niż turystów z wszystkich innych krajów. Udział turystów z byłego ZSRR w poszczególnych kwartałach przedstawiono tak obrazowo, aby podkreślić z jak masowym zjawiskiem mamy do czynienia.

Na koniec prezentacji podstawowych informacji o zagranicznym ruchu turystycznym w Warszawie przedstawiamy aktualne dane GUS, w zestawieniu z danymi wcześniejszymi (tabele 4-6), dotyczące warszawskich hoteli oraz ruchu granicznego na przejściu granicznym Warszawa - Okęcie, z wyszczególnieniem turystów zagranicznych.

Tabela 4 Hotele i ich wykorzystanie w Polsce i w Warszawie

Polśka	ilość obiektów (stan na 31.07)	miejsca nocle- gowe (stan na 31.07)	korzystający - ogółem (w tys.)	korzystający - cudzozie- mcy (w tys.)	udzielone noclegi - ogó- łem (w tys.)	udzielone noclegi cudzoziemcom (w tys.)
1	2	3	4	5	6	7
X.1991-IX.1992	593	64.708	4.420,6	2.087,0	8.498,0	4.350,8
X.1992-IX.1993	677	74.341	4.815,7	2.193,4	9.484,1	4.498,3
Warszawa						
1	2	3	4	5	6	7
X.1991-IX.1992	21	7.716	692,8	486,2	1.480,4	1.046,2
X.1992-IX.1993	30	9.696	799,4	540,2	1.539,5	1.059,2

Źródło: GUS

Tabela 5 Hotele m.St. Warszawy według kategorii. Stan na 31.07.1993; wykorzystanie w okresie styczeń-wrzesień 1993

	Ogółem	hotele pięcio- gwiazdkowe	hotele cztero- gwiazdkowe	hotele trzy- gwiazdkowe	hotele dwu- gwiazdkowe	hotele jedno- gwiazdkowe
liczba obiektów	30	3	4	11	7	5
miejsca noclegowe	9.696	1.529	3.008	3.326	1.489	344
liczba pokoi	5.902	1.092	1.704	2.035	870	201
korzystający (w tys.)	612,2	144,0	184,5	164,4	100,5	188,8
w tym cudzoziemcy	422,6	133,2	153,8	87,0	42,7	6,0
udzielone noclegi (w tys.)	1.162,5	198,4	375,0	356,7	191,3	41,1
w tym cudzoziemcom	813,1	186,6	307,5	218,7	82,7	17,6
wykorzystanie w %	44,5	47,5	45,7	40,4	47,1	48,9

Źródło: GUS

Tabela 6 Ruch graniczny osób na podstawie paszportów na przejściu granicznym Warszawa-Okęcie

	Przekroczenia granicy ogółem	Obywatele polscy		Cudzoziemcy	
		przekraczający granicę w kierunku			
		z Polski	do Polski	do Polski	z Polski
1992 r.	1.837.939	458.069	433.342	492.495	454.033
1993 r.	1.910.176	457.182	430.910	533.187	480.897

Źródło: GUS

III Charakterystyka przyjazdów do Warszawy cudzoziemców z wybranych grup krajów w sezonie i poza sezonem

Analizę sezonowości przyjazdów turystów zagranicznych do Warszawy przedstawimy według czterech grup krajów, z których oni przybyli: Europy Zachodniej, krajów byłego ZSRR, Ameryki Północnej i *innych krajów*. Wyjaśnienia wymaga kategoria *inne kraje*, bowiem znaleźli się tu przyjezdni z różnych kontynentów, między innymi Azji, Afryki oraz z krajów europejskich byłego obozu socjalistycznego. Poszczególne kraje, reprezentowane przez małe liczebności, łącznie stanowiły dość liczną grupę i dlatego nie możemy ich pominąć. Charakteryzując sezonowość przyjazdów, posługujemy się odsetkami. W każdym przypadku, pierwszy dotyczy sezonu, drugi przyjezdnym poza sezonem.

1. Cel, organizator i forma organizacyjna przyjazdu i pobytu w stolicy

Turyści z Europy Zachodniej w obu omawianych okresach przybyli do Warszawy przede wszystkim w celach turystyczno-poznawczych, załatwiania interesów i spraw służbowych oraz odwiedzin krewnych/znajomych.

Cele poznawcze realizowano głównie w sezonie (61 %) rzadziej poza sezonem (39 %). Odwrotną sytuację obserwujemy gdy idzie o sprawy interesów i służbowe. 32 % osób załatwiało je poza sezonem i tylko 12 % w sezonie.

Turyści z Europy Zachodniej spędzili w stolicy najczęściej dwa lub trzy dni (49-41 %) i co czwarty w sezonie oraz co trzeci poza sezonem, sześć lub więcej dni.

Przyjezdni ci korzystali z hoteli, moteli, zajazdów (42-49 %) oraz w sezonie, dwukrotnie częściej (19 %) niż poza sezonem (8 %) z domów wycieczkowych, schronisk młodzieżowych i hoteli studenckich.

Przed przyjazdem do stolicy ponad połowa turystów z Europy Zachodniej w sezonie i 71% poza sezonem miało zarezerwowany nocleg w Warszawie.

Charakterystyczne były przyjazdy organizowane bez żadnych pośredników - indywidualnie (46-31 %) i w kolejności na zaproszenie osób stale mieszkających w Polsce. W ten sposób przybyło 16-32 % turystów.

Poza sezonem co czwarty przyjezdny korzystał z zaproszenia polskiej instytucji.

Turyści z Europy Zachodniej odwiedzający stolicę, to przyjezdni pierwszorazowi (74-59%). Około połowa z nich przybyła tu bez rodziny i ponad 80% bez dzieci.

Warszawa była podstawowym lub głównym celem przyjazdu dla 59-79% osób, a tranzytem przejeżdżało 9-6%.

Podstawowym środkiem transportu w podróży do Warszawy były samolot i samochód. Z samolotu częściej korzystano poza sezonem (30-44%). Z samochodu natomiast, nieco częściej w sezonie (32-28 %). Kolej i autokar w podróży do stolicy odgrywały mniejszą rolę, zwłaszcza poza sezonem.

W odpowiedzi na pytanie o formy żywienia się, podczas pobytu w mieście, badani mogli udzielić po kilka odpowiedzi. Niemniej można wskazać pewne różnice w korzystaniu z gastronomii zarówno w sezonie i poza sezonem jak też w zależności od kraju pochodzenia.

Turyści z Europy, korzystali z żywienia w restauracjach (77-86%), ponad 1/3 w obu omawianych okresach, korzystała z barów szybkiej obsługi, rzadziej z usług ulicznej gastronomii. Tylko co szósty turysta w sezonie i co czwarty poza sezonem żywił się u krewnych/znajomych. Rzadko korzystano z własnego prowiantu, częściej natomiast z żywności zakupionej w sklepach.

Badani mogli korzystać z kilku środków lokomocji w poruszaniu się w mieście.

Podstawowym, dla 38-48% osób był samochód (głównie własny 27-28%).

Częściej poza sezonem (43%), niż w sezonie (26%) korzystano z taksówek, a ponadto (5-6 %) wynajęło samochód.

Podstawowym celem przyjazdów do stolicy **turystów z kraju byłego ZSRR** były zakupy (34-60%) oraz inne cele (24-19 %), które być może, można potraktować również jako cele zakupowe.

W obu omawianych okresach, w sprawach interesów i służbowych przyjechało (15-10 %) mieszkańców byłego ZSRR.

Cele typowo turystyczne oraz prywatne - odwiedziny krewnych, znajomych, zdominowane zostały przez wyżej wymienione.

Przyjezdni z byłego Związku Radzieckiego, w relacji do przyjezdnych z pozostałych trzech grup krajów, częściej realizowali pobyty krótkie - jednodniowe (25-24%) oraz trwające sześć lub więcej dni (39-30%).

Miejsцем noclegu w sezonie i poza były najczęściej kwatery prywatne (31-27%) oraz mieszkanie u krewnych i znajomych (14-11%). Niemniej poza sezonem 22% turystów korzystało z hotelu, motelu, zajazdu, a w sezonie jedynie 6%.

W świetle powyższego zrozumiałą jest fakt, że spore grupy przyjezdnych nie korzystały z rezerwacji noclegu oraz mieszkaly poza Warszawą.

W organizacji przyjazdu do stolicy zaznaczyły się trzy formy organizacyjne przyjazdu.

Znaczną rolę odegrały biura podróży (31-41%), przyjazdy organizowane "na własną rękę", bez pośredników oraz przyjazdy na zaproszenie osób stale mieszkających w Polsce. Charakterystyczne w tej grupie osób, były przyjazdy wielokrotne do Warszawy. Osoby, które

odwiedziły miasto czwarty lub kolejny raz stanowiły 38-48% podczas gdy przyjezdni pierwszorazowi tylko 29-24%. Na ogół też turyści ci, podobnie jak turyści z Europy Zachodniej, przyjeżdżali bez rodziny, a jeśli, to najczęściej z jedną osobą i ponad 90% bez dzieci. Zjawisko to łączyć można z zakupowym charakterem przyjazdu.

Gdy idzie o decelowe miejsce podróży to wyłącznym lub głównym, dla 78-86% mieszkańców byłego ZSRR była Warszawa. Na tle przyjezdnych z omawianych grup krajów ci, rzadziej przebywali w stolicy będąc tylko przejazdem, a równolegle w sezonie dla największej liczby osób (12%) Warszawa była jedynie miastem tranzytowym.

W obu omawianych okresach osoby z byłego ZSRR korzystały głównie z kolei (po 74%), co dziesiąty z samochodu (w sezonie) i 11% z autokaru poza sezonem.

Spośród przyjezdnych z omawianych grup krajów osoby z krajów byłego ZSRR najrzadziej korzystały z usług restauracji (co siódma w sezonie i co trzecia poza sezonem), natomiast znaczącą rolę w żywieniu się odgrywał własny prowiant (46-39%), uliczna gastronomia oraz zakupy żywności w sklepach.

Gdy idzie o sposób poruszania się w mieście, turyści z krajów byłego ZSRR na tle innych, najczęściej korzystali z komunikacji miejskiej (76-69%), co piąty w sezonie i co drugi poza sezonem korzystał z taxi oraz co dziesiąty w obu omawianych okresach z własnego samochodu.

Poza sezonem częściej (18%), korzystano z autokaru.

Charakterystyczne tej grupie respondentów jest to, iż nikt nie korzystał z wynajętego samochodu.

Turyści z **krajów Ameryki Północnej**, w obu omawianych okresach, przybyli do Warszawy przede wszystkim w celach turystycznych (48-36%) a następnie służbowych (21-37%) oraz prywatnych (16-22%).

Cele turystyczne realizowali częściej w sezonie, natomiast służbowe i prywatne częściej poza sezonem.

W stolicy rzadko spędzali jeden nocleg. Najczęściej i głównie w sezonie przebywali w mieście 2-3 dni (61-37%), a następnie sześć dni i dłużej (po około 1/3).

Podstawową bazą noclegową było miejsce w hotelu (66-54%), rzadziej mieszkanie u rodziny.

Spośród omawianych grup przyjezdnych, turyści z Ameryki Północnej najczęściej korzystali z rejestrowanej bazy noclegowej, wcześniej zarezerwowanej. Położenie miejsca noclegu było głównie w Warszawie (dla 83% w sezonie i poza sezonem).

Turyści z Ameryki Północnej, po przyjezdnych z Europy Zachodniej, byli najliczniejszą grupą, organizującą swój przyjazd indywidualnie (44-38%).

Na tle omawianych kategorii krajów poza sezonem, najliczniej (35%) przybyli oni na zaproszenie polskich instytucji.

Blisko 70% przebywało w stolicy pierwszy raz; (54-62%) bez rodziny i (94-99%) bez dzieci.

Cechą wyróżniającą tę grupę przyjezdnych było również to, że (41-33%) spośród nich jadąc do innych miejscowości w kraju zatrzymało się w stolicy, czemu sprzyjał zarówno cel przyjazdu (interesy) jak też Międzynarodowy Port Lotniczy oraz korzystne połączenia kolejowe z innymi miejscowościami.

Dla 60-72% osób podstawowym środkiem transportu był samolot.

Turyści z Ameryki Północnej na tle innych, najczęściej korzystali z usług restauracji (91-87%) oraz barów szybkiej obsługi (powyżej 1/3).

Częściej niż inni turyści, korzystali z taxi (47-55%), z wynajętego samochodu (10-12%) oraz samochodu udostępnionego przez rodzinę (14-25%). W sezonie dwukrotnie częściej (18%) niż poza sezonem (9%) poruszali się oni również autokarem.

Przyjezdni z grupy *inne kraje* - przybyli do Warszawy głównie w celu turystycznym (55-49%). Cele związane z odwiedzinami krewnych i znajomych realizowane były częściej w sezonie (19%) niż poza sezonem (14%), a cele służbowe częściej poza sezonem (13-22%).

Turyści ci rzadko nie korzystali z noclegu, natomiast ponad połowa w sezonie i prawie co trzeci poza sezonem spędził w Warszawie dwa lub trzy dni i odpowiednio 35-39% - sześć i więcej dni, korzystając z pięciu lub więcej noclegów.

Przyjezdni ci w sezonie korzystali głównie z hoteli, moteli zajazdów oraz schronisk i domów wycieczkowych - 54% i co trzeci z mieszkania u rodziny, natomiast poza sezonem jeszcze częściej z w.w bazy (71%), rzadziej z gościnności rodziny (co czwarty badany).

Większość przyjezdnych miała rezerwację noclegów i głównie w Warszawie.

Turyści z *innych krajów* nieco częściej niż inni, w obu omawianych okresach, korzystali z przyjazdu w zorganizowanej grupie wycieczkowej (po 21%), oraz z innych usług biur podróży. Gros jednak swój przyjazd organizowało samodzielnie (39-33%). Podobnie jak przyjezdni z krajów byłego ZSRR, osoby z tej grupy, częściej niż turyści z Europy Zachodniej (w sezonie) i Ameryki Północnej (w sezonie i poza sezonem) przyjeżdżały wyłącznie lub głównie do stolicy (71-76%) i rzadziej były jedynie tranzytem (5-3%).

Dla 67-66% osób był to pierwszy pobyt w Warszawie. Podstawowymi środkami transportu w podróży do Polski były: samolot i kolej.

Turyści ci, podobnie jak wcześniej omówieni, korzystali z różnych form żywienia, głównie jednak z posiłków w restauracjach (66-76%) i barach szybkiej obsługi, a zwłaszcza w sezonie również z ulicznej gastronomii, prowiantu zakupionego w sklepach i gościnności krewnych/znajomych.

Turyści ci korzystając z komunikacji miejskiej (51-39%) często również, bo co trzeci, poruszali się w mieście taksówką i spore grupy korzystały z wynajętego smochodu (6-10%). Przejazdy autokarem miały miejsce częściej poza sezonem (1/4) niż w sezonie (18%).

2. Formy aktywności podczas pobytu w Warszawie

Plany i realizacja zamierzeń

Odpowiedzi na pytanie, o zrealizowane i planowane sposoby spędzania pobytu w Warszawie, potwierdzają na ogół wcześniej omówione cele przyjazdu (turystyczne, prywatne, służbowe). Można jednak przypuszczać, że realizacja planów modyfikowana była w trakcie pobytu - często sytuacyjnie, choćby pod wpływem (za namową) znajomych, bądź przez warunki pogodowe.

Od 84-86% turystów w sezonie i od 80-83% poza sezonem, czas poświęcało (zamierzało poświęcić) zwiedzaniu miasta i jego zabytków. Wyjątek stanowili tu przyjezdni z byłego ZSRR bowiem spośród nich tylko od 59-52% realizowało ten cel poznawczy.

Turyści z krajów byłego ZSRR czas swój w znacznym stopniu przeznaczali na zakupy (po 43% w sezonie i poza sezonem turystycznym), spotkania ze znajomymi i załatwianie interesów (odpowiednio po 27% w sezonie i 22-13% poza sezonem).

Częściej niż co piąty, z tej grupy przyjezdnych, poza sezonem uczęszczał na dyskoteki, a w sezonie, co szósty odwiedzał obiekty sportowe. Zjawisko to łączyć można z realizacją celów zakupowych (Stadion X-lecia).

Przyjezdni z trzech pozostałych grup krajów (Europy Zachodniej, Ameryki Północnej i "innych krajów"), rzadziej niż osoby zamieszkałe w krajach byłego ZSRR dokonywały zakupów bowiem w sezonie tylko 20% z Europy Zachodniej, 28% z Ameryki Północnej i 22% z "innych krajów". Poza sezonem, turyści ci częściej niż w sezonie, czas poświęcali rozrywkom, spotkaniom rodzinnym i załatwianiu interesów.

Zwiedzane miejsca w Warszawie

Spośród 11 miejsc i obiektów wymienionych w ankiecie, które potencjalnie mogły być odwiedzane przez turystów, żadnego z nich nie odwiedziło/zwiedziło w sezonie od 7 do 20% turystów, a poza sezonem od 9 do 22%. W obu okresach najwyższe odsetki "biernych" turystycznie - dotyczą przyjezdnych z krajów byłego ZSRR (20-22%), ale też w tej grupie było 10-9% przyjezdnych z Europy Zachodniej, 7-14% mieszkańców Ameryki Północnej i 8-11% osób z "innych krajów".

W rankingu miejsc, cieszących się największym zainteresowaniem turystów, zdecydowanie pierwsze zajęło Stare Miasto, odwiedzane nieco częściej w sezonie niż poza sezonem i najrzadziej przez turystów z krajów byłego ZSRR.

Ponad połowa turystów (52-55%) w sezonie (z wyjątkiem przyjezdnych z byłego ZSRR) i nieco mniej poza sezonem zobaczyło lub zwiedziło Zamek Królewski.

W sezonie nieco częściej niż poza sezonem, odwiedzano Łazienki Królewskie (od 43-47%), a poza sezonem Wilanów (34-42%). W obu przypadkach miejsca te zwiedzali najrzadziej przyjezdni z byłego ZSRR, bowiem w sezonie tylko 17% odwiedziło Łazienki i 11% Wilanów, a poza sezonem odpowiednio - 10 i 6%.

Cmentarze były odwiedzane rzadziej niż inne miejsca.

Cmentarz Powązkowski odwiedzali, głównie w sezonie, przyjezdni z Ameryki Północnej, Europy Zachodniej i krajów byłego ZSRR (odpowiednio 13, 8 i 6%), a poza sezonem przyjezdni z Krajów Europy i Ameryki Północnej (14 i 7%).

Cmentarz Żydowski, w sezonie, odwiedzany był głównie przez przyjezdnych z Europy Zachodniej i Ameryki Północnej (8 i 7%) i przez podobne liczebnie grupy przyjezdnych z tych krajów poza sezonem. Poza sezonem najczęściej odwiedzali go (12%) turyści z *innych krajów*.

Szczególnym miejscem odwiedzin dla osób z byłego ZSRR był Stadion X-lecia, odwiedzany w obu okresach, podobnie jak Stare Miasto przez około połowę badanych (51-48%).

Warto jeszcze zwrócić uwagę na PKiN - miejsce biznesu, handlu, rozrywki. Odwiedzali go w szczególności przyjezdni z Europy Zachodniej (34-40%) i turyści zaliczeni przez nas do kategorii *inne kraje* (40-39%).

3. Oceny warunków pobytu w Warszawie

Średnie oceny różnych aspektów warunków pobytu w stolicy, obliczono stosując trzystopniową skalę: 1 - "oceniam źle", 2 - "oceniam przeciętnie", 3 - "oceniam dobrze" oraz odejmując osoby, które nie miały wyrobionego poglądu na jeden, czy kilka ocenianych czynników. Wartość średniej zawiera się w granicach od 1 do 3.

Najwyższe średnie oceny w sezonie i poza sezonem (tab. 1) uzyskały: usługi gastronomiczne, atrakcyjność turystyczna miasta (średnie od 2,5 do 2,6) oraz stosunek warszawiaków do przyjezdnych (2,5-2,5).

Dość wysoko oceniono komunikację miejską i możliwości rozrywki (średnie dla wymienionych 2,2 i 2,3).

Usługi gastronomiczne, poza sezonem, najniżej ocenili przyjezdni z byłego ZSRR (średnia 2,2) podczas, gdy przyjezdni z pozostałych grup krajów oceniali je dość wysoko (średnia 2,6).

Tabela 1 Średnia ocena jakości usług turystycznych w Warszawie

Wyszczególnienie	Sezon	Poza sezonem	SEZON				POZA SEZONEM			
			Europa Zach.	Były ZSRR	Ameryka Północna	Inne kraje	Europa Zach.	Były ZSRR	Ameryka Północna	Inne kraje
Usługi noclegowe	2,1	2,5	2,4	2,2	2,5	2,5	2,6	2,2	2,6	2,5
Usługi gastronomiczne	2,5	2,6	2,5	2,6	2,5	2,5	2,6	2,2	2,6	2,6
Ceny noclegów w stosunku do ich jakości	2,1	2,1	2,1	2,5	2,2	2,2	1,9	2,3	2,0	2,2
Ceny usług gastronomicznych w stosunku do ich jakości	2,0	2,1	1,9	2,4	2,0	2,1	2,0	2,2	2,0	2,1
Dostęp do informacji niezbędnych dla turystów	2,0	2,1	2,0	2,3	2,0	2,1	2,0	2,3	2,1	1,9
Bezpieczeństwo w mieście	1,9	1,9	2,0	1,9	2,1	2,0	1,9	2,0	2,0	2,0
Warunki sanitarne	1,8	1,9	1,6	2,3	1,7	1,9	1,7	2,5	1,8	1,8
Parkingi	1,9	2,0	1,9	2,6	1,6	1,9	1,8	2,4	2,0	2,0
Atrakcyjność turystyczna miasta	2,5	2,6	2,5	2,7	2,5	2,4	2,5	2,8	2,4	2,6
Komunikacja miejska	2,2	2,3	2,2	2,6	2,2	2,1	2,0	2,5	2,3	2,2
Możliwości rozrywki	2,2	2,3	2,2	2,3	2,1	2,2	2,3	2,6	2,2	2,4
Stosunek warszawiaków do przyjezdnych	2,5	2,5	2,6	2,3	2,6	2,6	2,6	2,3	2,6	2,5

Najbardziej zróżnicowane, choć również wysokie oceny dotyczyły cen usług gastronomicznych w stosunku do ich jakości i głównie w sezonie.

Najwięcej ocen negatywnych uzyskały warunki sanitarne oraz bezpieczeństwo w mieście. Średnia ocen dla powyższych to 1,8-1,9 i po 1,9.

Warto nadmienić, iż relatywnie częściej niż inni, przyjezdni z krajów byłego ZSRR wskazywali na wysokie ceny noclegów oraz nie mieli wyrobionej opinii o dostępności do informacji i rozrywki. Turyści ci, rzadziej niż inni z omawianych kategorii krajów - krytycznie oceniali warunki sanitarne pobytu oraz w sezonie - stan bezpieczeństwa w mieście.

Dane demograficzno społeczne

W obu omawianych okresach, przybywający do Warszawy to częściej mężczyźni niż kobiety z wyjątkiem przyjezdnych z krajów byłego ZSRR, spośród których poza sezonem przyjechało 54% kobiet.

Na ogół byli to ludzie młodzi, do 40 roku życia. Spośród nich w sezonie i poza sezonem najliczniej reprezentowani byli mieszkańcy byłego ZSRR (76-75%) i osoby z kategorii *inne kraje* (66-63%). Turyści z Europy Zachodniej i Ameryki Północnej, w tej grupie wiekowej stanowili odpowiednio (62-57%) i (56-54%).

Osoby powyżej 51 roku życia, które odwiedziły miasto w sezonie, to przede wszystkim turyści z Ameryki Północnej (24%) i *innych krajów* (19%).

Przyjeżdżający w sezonie i poza sezonem charakteryzowali się wyższym wykształceniem, w tym głównie osoby z Ameryki Północnej (83 i 88%) i najmniej z krajów byłego ZSRR (44-46%).

Powyżej 60%, turystów to osoby pracujące. Najwięcej z nich, bo 71% z Europy Zachodniej i 70% z *innych krajów* odwiedziło Warszawę poza sezonem.

W sezonie najczęściej odwiedzali stolicę uczący się - z Europy Zachodniej (31%), Ameryki Północnej (25%) i *innych krajów* (22%), a poza sezonem z grupy *inne kraje* - 23%.

Najczęściej odwiedzali stolicę mieszkańcy z dużych miast (powyżej 200 tys. mieszkańców). Mieszkańcy z miast poniżej 50 tys. mieszkańców, poza przyjezdnymi z Ameryki Północnej częściej odwiedzali stolicę w sezonie niż poza sezonem.

Zarówno w sezonie i poza sezonem najczęściej przyjezdni z Ameryki Północnej deklarowali polskie pochodzenie (23-17%).

Swoje warunki materialne, ponad połowa turystów odwiedzających Warszawę w obu omawianych okresach oceniła jako nieco/dużo lepsze niż przeciętna sytuacja materialna mieszkańców kraju z którego przybyli. Natomiast na podobne lub dużo/nieco gorsze, częściej wskazywali mieszkańcy byłego ZSRR, *innych krajów*, a w dalszej kolejności przyjezdni z Europy Zachodniej.

Sumując czynniki analityczne dotyczące dwóch grup zagadnień, a mianowicie przyjazdów cudzoziemców z 4 grup krajów oraz ich pobytu w Warszawie (sezon, poza sezonem) wskazać należy ogólniejsze spostrzeżenia. I tak:

- Dominującą grupą, w sezonie i poza sezonem byli turyści odwiedzający Warszawę pierwszy raz. Do stolicy przybyli oni najczęściej z Europy Zachodniej, Ameryki Północnej i *innych krajów*.
- Turyści z krajów byłego ZSRR, to osoby, które realizowały przyjazdy wielokrotne (czwarty lub kolejny raz) i głównie poza sezonem (48%).
- Warszawa była docelowym lub głównym miejscem pobytu w sezonie i częściej poza sezonem dla turystów z 4 grup krajów. Jednak liczebnie najmniejszą grupą byli turyści z Ameryki Północnej. W sezonie 52%, a poza sezonem 61%.
- Turystyczny cel przyjazdu do Warszawy (dominujący) - deklarowali turyści z Europy Zachodniej, Ameryki Północnej i "innych krajów". Realizowano go częściej w sezonie niż poza sezonem.

Kolejny cel - służbowy - deklarowali również najczęściej przyjezdni z wymienionych grup krajów i realizowano go częściej poza sezonem.

Cele prywatne - odwiedziny krewnych i znajomych oraz zakupy - realizowane były częściej poza sezonem i głównie przez przyjezdnych z krajów byłego ZSRR.

Przyjezdni w obu omawianych okresach przebywali w mieście najczęściej 2-3 dni, w tym podczas sezonu częściej niż inni, turyści z Ameryki Północnej. Dłuższe pobyty trwające sześć lub więcej dni dotyczyły głównie osób z krajów byłego ZSRR (w sezonie), a poza sezonem turystów z grupy *inne kraje*.

Miejscem noclegu w sezonie, dla przyjezdnych z 3 grup krajów, z wyłączeniem turystów z byłego ZSRR, był najczęściej hotel, motel, zajazd, poza sezonem dodatkowo domy wycieczkowe i schroniska młodzieżowe - zwłaszcza dla turystów z Europy Zachodniej i "innych krajów". Osoby z byłego ZSRR korzystały z kwater prywatnych i mieszkań u rodziny.

Formą organizacyjną przyjazdów w sezonie i poza sezonem były przyjazdy organizowane samodzielnie, a poza sezonem turyści częściej przybywali do stolicy na zaproszenie polskiej instytucji. Turyści, w obu okresach przybywali do stolicy bez towarzyszących osób z rodziny, a w szczególności bez dzieci.

W sezonie, środkiem transportu dla przyjezdnych z Europy Zachodniej był samochód, rzadziej samolot a dla turystów z Ameryki Północnej i *innych krajów* samolot i kolej. Turyści z byłego ZSRR najczęściej podróżowali koleją.

W trakcie pobytu w Warszawie, w obu okresach, przyjezdni z Europy Zachodniej poruszali się w mieście najczęściej samochodem, przyjezdni z Ameryki Północnej - taxi i wynajętym samochodem, osoby z byłego ZSRR i *innych krajów* korzystały z komunikacji miejskiej w sezonie i odpowiednio częściej poza sezonem z autokaru i taxi.

Formy żywienia to usługi restauracji, barów szybkiej obsługi i ulicznej gastronomii. Przyjezdni z krajów byłego ZSRR częściej niż inni, korzystali z własnego prowiantu i usług ulicznej gastronomii.

Pobyt w stolicy najgorzej oceniono, gdy idzie o warunki sanitarne i stan bezpieczeństwa w mieście, a najlepiej ze względu na usługi gastronomiczne i atrakcyjność turystyczną miasta.

Tabela 2 Charakterystyka przyjazdów do Warszawy cudzoziemców z wybranych grup krajów w sezonie i poza sezonem

Wyszczególnienie	SEZON				POZA SEZONEM			
	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje
Źel pobytu								
odwiedziny krewnych lub znajomych	16	14	16	19	22	4	22	14
poznanie miasta i jego zabytków	61	11	48	55	39	6	36	49
rozrywka	4	2	4	2	3	1	-	5
zakupy	1	34	1	4	-	60	-	-
załatwianie interesów, spraw służbowych	12	15	21	13	32	10	37	22
inne cele	6	24	10	7	4	19	5	10
Długość pobytu								
jeden dzień (bez noclegu)	8	25	4	4	4	24	9	1
dwa lub trzy dni (z jednym lub dwoma noclegami)	49	28	61	51	41	36	37	37
cztery lub pięć dni	17	8	5	10	23	10	22	23
sześć dni lub dłużej	26	39	30	35	32	30	32	39
Średnia długość pobytu dla korzystających z co najmniej jednego noclegu	5,3	6,9	10,2	11,5	7,5	9,9	7,5	10,3

Wyszczególnienie	SEZON				POZA SEZONEM			
	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje
Baza noclegowa								
hotel, motel, zajazd	42	6	66	39	49	22	54	43
hotel studencki, dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe	19	13	5	15	8	8	19	28
kwatery prywatna, pensjonat	6	31	7	9	10	27	1	4
camping, pole namiotowe	8	8	1	3	-	2	-	-
mieszkanie rodziny lub znajomych (bez płacenia za nocleg)	16	14	17	30	28	11	15	24
inaczej	1	3	-	-	1	6	2	-
nie korzystał	8	25	4	4	4	24	9	1
Wcześniejsza rezerwacja noclegu								
tak	56	28	61	68	71	37	58	73
nie	36	47	35	28	25	39	33	26
nie dotyczy (nie nocowano w Warszawie)	8	25	4	4	4	24	9	1

Wyszczególnienie	SEZON				POZA SEZONEM			
	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje
Położenie miejsca noclegu								
w Warszawie	84	57	83	88	89	60	83	95
w okolicy Warszawy	8	18	13	8	7	16	8	4
nie dotyczy (nie nocowano)	8	25	4	4	4	24	9	1
Forma organizacyjna przyjazdu								
z wycieczką zorganizowaną przez biuro podróży	17	18	16	21	8	24	8	21
indywidualnie, ale za pośrednictwem biura podróży	12	13	13	18	15	17	7	14
indywidualnie na zaproszenie osób mieszkających w Polsce	16	29	15	10	23	20	12	14
indywidualnie na zaproszenie polskiej instytucji	9	8	12	12	23	5	35	18
indywidualnie bez pośredników	46	31	44	39	31	34	38	33

Wyszczególnienie	SEZON				POZA SEZONEM			
	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje
Charakter przyjazdu								
tylko do Warszawy	30	55	19	36	45	68	32	30
głównie do Warszawy	29	23	33	35	34	17	29	46
głównie do innych miejscowości, ale również do Warszawy	32	10	41	24	16	11	33	21
w Warszawie tylko przejazdem	9	12	5	5	5	4	6	3
Środek transportu								
samolot	30	5	60	69	44	4	72	63
samochód	32	10	7	3	28	8	1	9
pociąg	21	74	26	19	14	74	20	14
autokar	12	4	5	6	10	11	3	9
kursowy autobus	3	6	2	3	3	2	3	4
inaczej	2	1	-	-	1	1	1	1

Wyszczególnienie	SEZON				POZA SEZONEM			
	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje
Który pobyt w Polsce								
pierwszy	62	16	64	63	49	20	62	59
drugi lub trzeci	26	38	24	25	32	27	24	26
czwarty lub kolejny	12	46	12	12	19	53	14	15
Który pobyt w Warszawie								
pierwszy	74	29	69	67	59	24	67	66
drugi lub trzeci	17	33	18	18	26	28	17	23
czwarty lub kolejny	9	38	13	15	15	48	16	11
Liczba osób towarzyszących z rodziny								
przyjazd bez rodziny	48	59	54	59	56	69	62	69
z jedną osobą	26	27	32	25	25	22	34	16
z dwoma osobami	12	8	9	6	12	8	1	4
z trzema osobami lub więcej	14	6	5	10	7	1	3	11

Wyszczególnienie	SEZON				POZA SEZONEM			
	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje
Liczba towarzyszących dzieci poniżej 15 lat								
przyjazd bez dzieci	82	93	94	90	87	96	99	88
z jednym dzieckiem	11	5	6	6	10	4	1	5
z dwojgiem dzieci	5	2	-	2	3	-	-	6
z trojgiem i więcej dzieci	2	-	-	2	-	-	-	1
Wykorzystywane formy żywienia								
restauracje	77	14	91	66	86	29	87	76
bary szybkiej obsługi	33	27	35	29	36	31	33	37
uliczne punkty gastronomiczne	24	43	29	30	14	45	16	26
sklepy	19	43	27	22	12	43	18	20
własny prowiant	12	46	16	7	4	39	10	11
u rodziny lub znajomych	16	15	18	22	24	13	22	12
inaczej	4	2	2	2	2	3	3	4

Wyszczególnienie	SEZON				POZA SEZONEM			
	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje
Środki transportu wykorzystywane podczas pobytu w Warszawie								
komunikacja miejska	38	76	42	51	26	69	42	39
taxi	26	20	47	33	43	45	55	32
własny samochód	27	10	4	7	28	10	3	7
wynajęty samochód	5	-	10	6	6	-	12	10
samochód udostępniony przez rodzinę, znajomych	6	9	14	9	14	10	25	10
autokar	14	10	18	18	11	18	9	25
pieszo	49	38	48	38	39	34	53	41

Tabela 2 **Formy aktywności w Warszawie (podczas pobytu w Warszawie robił lub zamierzał) w sezonie i poza sezonem**

Wyszczególnienie	Sezon				Poza sezonem			
	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn	Inne kraje	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn	Inne kraje
zwiedzanie miasta i jego zabytków	86	59	85	84	83	52	83	80
zwiedzanie muzeów, galerii	57	21	57	59	57	15	55	64
odwiedzanie dyskotek, dancinów, nocnych klubów, kasyn	35	11	27	23	41	18	32	44
chodzenie do kin, teatrów, na koncerty	25	8	19	22	38	5	41	43
odwiedzanie obiektów sportowych	7	16	4	9	8	9	4	9
dokonywanie zakupów w sklepach	20	43	28	22	12	43	18	20
spotykanie się z rodziną lub znajomymi	21	27	27	30	34	22	36	20
załatwianie interesów lub spraw służbowych	15	27	33	24	34	13	40	24
Odwiedzane miejsca podczas pobytu w Warszawie								
Stare Miasto	82	53	88	85	86	45	83	82
Zamek Królewski	55	28	54	52	49	17	49	51
Łazienki Królewskie	43	17	43	47	44	10	27	36
Wilanów	38	11	28	40	42	6	34	41
Muzeum Narodowe	21	6	17	30	25	4	18	34
Pałac Kultury i Nauki	34	28	24	40	33	18	22	39
Pomnik Bohaterów Getta	21	3	25	16	14	2	17	25
Pomnik Powstania Warszawskiego	21	15	29	18	16	7	22	24
Cmentarz na Powązkach	8	6	13	3	14	2	7	2
Cmentarz Żydowski	8	3	7	4	9	1	8	12
Stadion X-lecia	7	51	6	17	4	48	3	6
Żadne z wymienionych	10	20	7	8	9	22	13	11

Tabela 4 Oceny turystów z wybranych grup krajów dotyczące warunków pobytu w Warszawie w sezonie i poza sezonem

Wyszczególnienie	Sezon				Poza sezonem			
	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje
OCENA JAKOŚCI USŁUG TURYSTYCZNYCH W WARSZAWIE								
jakość usług noclegowych								
dobra	42	27	53	50	56	26	59	59
średnia	41	47	30	42	33	49	29	38
zła	6	8	8	3	1	10	4	3
brak zdania	11	18	9	5	10	15	8	-
średnia ocena	2,4	2,2	2,5	2,5	2,6	2,2	2,6	2,5
jakość usług gastronomicznych								
dobra	49	52	56	52	59	55	58	68
średnia	40	38	35	38	36	34	34	25
zła	4	1	4	5	2	1	1	2
brak zdania	7	9	5	5	3	10	7	5
średnia ocena	2,5	2,6	2,5	2,5	2,6	2,2	2,6	2,6

Wyszczególnienie	Sezon				Poza sezonem			
	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje
Ocena poziomu cen usług turystycznych w stosunku do ich jakości:								
ceny noclegów w stosunku do ich jakości								
wysokie	19	42	24	31	20	35	15	26
odpowiednie	56	40	55	50	63	48	66	65
niskie	13	3	7	10	6	3	14	6
brak zdania	12	15	14	9	11	14	5	3
średnia ocena	2,1	2,5	2,2	2,2	1,9	2,3	2,0	2,2
ceny usług gastronomicznych w stosunku do ich jakości								
wysokie	14	35	14	22	19	29	16	29
odpowiednie	59	55	61	58	67	59	62	56
niskie	20	1	16	10	11	3	17	10
brak zdania	7	9	9	10	3	9	5	5
średnia ocena	1,9	2,4	2,0	2,1	2,0	2,2	2,0	2,1

Wyszczególnienie	Sezon				Poza sezonem			
	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje
Ocena następujących warunków pobytu w Warszawie: ocena dostępu do informacji niezbędnych dla turystów								
dobra	21	24	19	27	18	30	22	19
przeciętna	36	33	36	30	32	24	43	35
zła	20	6	16	19	14	11	11	22
brak zdania	23	27	29	24	36	35	24	24
średnia ocena	2,0	2,3	2,0	2,1	2,0	2,3	2,1	1,9
ocena bezpieczeństwa w mieście								
dobra	19	19	24	17	12	30	24	11
przeciętna	37	31	38	42	39	27	36	50
zła	20	26	16	15	19	23	18	10
brak zdania	24	24	22	26	30	20	22	29
średnia ocena	2,0	1,9	2,1	2,0	1,9	2,0	2,0	2,0
ocena warunków sanitarnych								
dobra	7	33	10	18	6	51	9	10
przeciętna	35	42	31	34	42	34	47	42
zła	36	6	37	26	30	4	24	20
brak zdania	22	19	22	22	22	11	20	28
średnia ocena	1,6	2,3	1,7	1,9	1,7	2,5	1,8	1,8

Wyszczególnienie	Sezon				Poza sezonem			
	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje
ocena parkingów								
dobra	11	25	4	11	7	27	5	7
przeciętna	22	10	14	17	29	19	17	18
zła	16	3	18	13	17	4	17	6
brak zdania	51	62	64	59	47	50	61	69
średnia ocena	1,9	2,6	1,6	1,9	1,8	2,4	2,0	2,0
ocena atrakcyjności turystycznej miasta								
dobra	51	60	47	43	54	67	43	54
przeciętna	28	24	33	33	31	20	42	29
zła	6	-	7	6	2	-	3	2
brak zdania	15	16	13	18	13	13	12	15
średnia ocena	2,5	2,7	2,5	2,4	2,5	2,8	2,4	2,6
ocena komunikacji miejskiej								
dobra	18	49	18	17	11	50	25	15
przeciętna	25	25	25	34	25	30	28	26
zła	9	3	8	10	6	1	5	5
brak zdania	48	23	49	39	58	19	42	54
średnia ocena	2,2	2,6	2,2	2,1	2,0	2,5	2,3	2,2

Wyszczególnienie	Sezon				Poza sezonem			
	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn.	Inne kraje
ocena możliwości rozrywki								
dobra	21	27	13	18	27	32	25	35
przeciętna	34	17	37	26	39	16	32	23
zła	6	1	7	8	5	-	9	6
brak zdania	39	55	43	48	29	52	34	36
średnia ocena	2,2	2,3	2,1	2,2	2,3	2,6	2,2	2,4
ocena stosunku Warszawiaków do przyjezdnych								
dobra	55	39	55	56	61	39	55	56
przeciętna	26	31	23	23	25	42	27	24
zła	5	16	6	2	2	10	3	9
brak zdania	14	14	16	19	12	9	15	11
średnia ocena	2,6	2,3	2,6	2,6	2,6	2,3	2,6	2,5

Tabela 5 **Charakterystyka turystów z wyróżnionych kategorii krajów w sezonie i poza sezonem**

Wyszczególnienie	Sezon				Poza sezonem			
	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn	Inne kraje	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn	Inne kraje
Płeć								
kobieta	46	50	43	39	40	54	32	41
mężczyzna	54	50	57	61	60	46	68	59
Wiek								
15-20 lat	12	7	13	7	5	3	5	-
21-30 lat	34	35	25	35	23	36	28	41
31-40 lat	16	34	18	24	29	36	21	22
41-50 lat	22	15	20	15	26	18	17	28
51-60 lat	10	8	14	14	13	4	8	8
61 lat lub więcej	6	1	10	5	4	3	-	1
Wykształcenie								
podstawowe	3	3	-	5	1	1	-	1
średnie	33	53	17	32	32	53	12	35
wyższe	64	44	83	62	67	46	88	64
brak danych	-	-	-	1	-	-	-	-

Wyszczególnienie	Sezon				Poza sezonem			
	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn	Inne kraje	Europa Zach.	Kraje b. ZSRR	Ame-ryka Płn	Inne kraje
Zatrudnienie - aktualnie pracuje	60	60	67	65	71	65	67	70
Uczy się lub studiuje	31	15	25	22	19	8	17	23
Wielkość miejscowości w której mieszka na stałe								
powyżej 200 tys. mieszkańców	43	58	71	58	49	64	65	74
od 50 do 200 tys. mieszkańców	33	29	21	23	38	26	24	23
poniżej 50 tys. mieszkańców	23	12	8	18	13	10	11	3
brak danych	1	1	-	1	-	-	-	-
Deklaracja polskiego pochodzenia	12	14	23	16	16	9	17	9
Ocena własnej sytuacji materialnej w porównaniu z przeciętnym mieszkańcem kraju, w którym mieszka na stałe								
dużo gorsza	2	5	2	1	3	1	-	3
nieco gorsza	10	12	6	14	9	13	8	6
podobna	33	40	22	34	28	39	24	27
nieco lepsza	41	33	41	39	43	36	33	50
dużo lepsza	13	10	28	10	16	11	35	14
trudno powiedzieć	1	-	1	2	1	-	-	-

IV CHARAKTERYSTYKA PRZYJAZDÓW CUDZOZIEMCÓW DO WARSZAWY WEDŁUG WYKORZYSTYWANEJ BAZY NOCLEGOWEJ

Charakterystykę korzystających z noclegów przedstawiamy uwzględniając poniższe kategorie bazy noclegowej:

- hotele, motele, zajazdy
- hotele studenckie, domy wycieczkowe, schroniska młodzieżowe
- kwatery prywatne i pensjonaty
- campingi, pola namiotowe
- mieszkanie u krewnych lub znajomych

Nadmienić należy, że zarówno kwatery prywatne jak mieszkanie u rodziny (znajomych) nie mieszczą się w kategorii zakwaterowania zbiorowego, bowiem z reguły obejmują ograniczoną liczbę miejsc, a nadto goście, w pierwszym przypadku płacą ceny umowne za noclegi, w drugim korzystają z zakwaterowania bez opłaty.

1. Cel, organizator i forma organizacyjna przyjazdu i pobytu w stolicy

Goście hoteli, moteli, zajazdów to najczęściej przyjezdni z Europy Zachodniej (68%). Do Warszawy przybyli głównie w celu turystycznym (51%) oraz o blisko połowę rzadziej (26%) w sprawach interesów i służbowych.

W hotelu, motelu, zajeździe najczęściej spędzili jeden-dwa noclegi (61%) i ponad 1/4 turystów, od 3 do 6 noclegów.

Blisko 3/4 gości hotelowych, przed przyjazdem do miasta, miało zarezerwowany nocleg.

1/3 gości hotelowych samodzielnie organizowała swój przyjazd do Warszawy i nieco więcej, bo 38% skorzystało z usług biur podróży. Jednakże z wycieczką przybyło tylko 21% turystów.

Z zaproszenia polskiej instytucji skorzystało 19% przyjezdnych.

Dla 75% gości hotelowych Warszawa była docelowym lub głównym miejscem przyjazdu i pobytu, a tylko dla 4% miastem tranzytowym.

Goście hotelowi, to głównie ci, którzy po raz pierwszy odwiedzili Warszawę (65%). Odwiedzający stolicę drugi raz lub częściej stanowili 1/3, a wśród nich wcale niemałą grupą (14%) byli turyści przebywający tu czwarty lub kolejny raz.

Ponad połowa gości (53%) przybyła do Warszawy samotnie. Turystom, którzy przybyli z kimś z rodziny (47%), rzadko towarzyszyły dzieci poniżej 15 roku życia.

Podstawowym środkiem transportu w podróży do Warszawy był samolot (45%) i o połowę rzadziej samochód (23%).

Gdy idzie o żywienie się, goście hotelowi korzystali z różnych form. Jednak 89% korzystało z usług gastronomii hotelowej, które oceniono dobrze i średnio o czym dalej. Ponadto korzystano z barów szybkiej obsługi (33%) oraz gastronomii ulicznej (21%).

Badani poruszali się w mieście różnymi środkami lokomocji. Najczęściej jednak wymienianym przez gości hotelowych była taksówka (43%). Po 1/5 wskazało własny samochód i autokar.

Podkreślić należy, że goście hotelowi częściej niż inni korzystali z wynajętego samochodu (8%) i rzadziej z komunikacji miejskiej (30%).

Goście hoteli studenckich, domów wycieczkowych i schronisk młodzieżowych to również przyjezdni z Europy Zachodniej (58%).

Przybyli oni do Warszawy przede wszystkim w celach turystycznych (69%), rzadko służbowych (4%), a nieco częściej po zakupy i w celu odwiedzenia krewnych i znajomych.

W stolicy spędzili najczęściej 2-3 dni korzystając z jednego-dwóch noclegów (53%). Sporą grupę stanowili korzystający z 7 i więcej noclegów (15%).

Ponad połowa tych turystów (53%) swój przyjazd organizowała samodzielnie i bez pośredników.

Z usług biur podróży skorzystało 27% osób, w tym z wycieczką przybyło 18%. Z zaproszenia polskich instytucji skorzystało jedynie 8% przyjezdnych.

Docelowym lub głównym miejscem pobytu dla 54% mieszkańców hoteli studenckich, domów wycieczkowych, schronisk młodzieżowych była Warszawa, a jako miasto wyłącznie tranzytowe dla 7% badanych. Charakterystyczny, tej grupie, jest przyjazd "w ciemno", bez rezerwacji noclegu (61%).

Korzystający z tej kategorii noclegów, to w 74% odwiedzający stolicę pierwszy raz i w 78% samotnie. Jedynie 3% turystów przybyło do miasta z dziećmi.

Podstawowym środkiem transportu dla 47% turystów była kolej, a co piąty korzystał z samolotu i autokaru/autobusu. W przyjazdach do Warszawy samochód odgrywał mało znaczącą rolę (8%).

Mieszkańcy schronisk młodzieżowych najczęściej korzystali z usług ulicznej gastronomii i barów szybkiej obsługi (46-45%) często również z żywności zakupionej w sklepach oraz usług restauracji (odpowiednio 43-42%).

Niewielu gości, omawianych obiektów noclegowych, przybyło do stolicy własnym samochodem (8%). Stąd też, najpopularniejszym środkiem lokomocji w mieście była komunikacja miejska (72%). Tylko 1% badanych korzystał z wynajętego samochodu.

Goście kwater prywatnych i pensjonatów są dość specyficzną grupą przyjezdnych, głównie z krajów byłego ZSRR (52%) i z Europy Zachodniej (38%).

Ich cele przyjazdu do Warszawy, są najbardziej zróżnicowane w stosunku do wymienianych przez mieszkańców innych kategorii bazy noclegowej.

Nieco ponad 1/4 (26%) wskazuje na turystyczny cel przyjazdu i bez mała tyle samo (24%) "inne cele", co łącznie z przyjazdem w celu zakupów (18%) może sugerować, iż właśnie zakupy są wiodącym celem przyjazdu.

Goście ci (31%) spędzili w stolicy 7 i więcej noclegów i 1/3 - jeden lub dwa noclegi. Blisko połowa (48%) z tej grupy turystów nie miała rezerwacji noclegu i 1/4 mieszkała w okolicach Warszawy.

Gdy idzie o formę organizacyjną przyjazdu do Warszawy, to 36% osób organizowało go samodzielnie, a 1/3 przybyła na indywidualne zaproszenie osób stale mieszkających w Polsce. Z usług biur podróży korzystał co czwarty przyjezdny, w tym 14% przybyło z wycieczką.

Docelowym lub głównym miejscem przyjazdu dla 79% osób była Warszawa, a środkiem transportu kolej (55%) i samolot (23%). Z autokaru/autobusu łącznie skorzystało 9% przyjezdnych.

Mieszkańcy kwater prywatnych częściej niż inni, przebywali w stolicy drugi lub kolejny raz (51%). Nieco ponad połowa (52%) turystów przybyła samotnie i 10% z jednym dzieckiem.

Najczęściej wymienianą formą organizowania posiłków było zaopatrywanie się w żywność, w sklepach (42%). Ponad 1/3 turystów żywiła się w barach szybkiej obsługi i ulicznej gastronomii i 41% w restauracjach.

Turyści ci korzystali najczęściej z komunikacji miejskiej, często z taxi (30%) oraz własnego, bądź udostępnionego przez krewnych samochodu (łącznie 24%). Wynajem samochodu dotyczył 2% turystów.

Goście campingowi to 69% przyjezdnych z Europy Zachodniej i 1/4 z krajów byłego ZSRR. Turyści ci przybyli do Warszawy głównie w celach poznawczych - poznanie miasta i jego zabytków (68%) oraz prywatnych (zakupy - 11%, odwiedziny znajomych - 6%). Co czwarty, spośród tej grupy, planował realizację interesów i załatwienie spraw służbowych. 61% mieszkańców campingów spędziło w Warszawie 1-2 noclegi i co piąty od 3-6 noclegów.

Turyści campingowi, swój przyjazd do Warszawy organizowali sami (76%), a jedynie 9% przyjechało z grupą wycieczkową. Dla większości (75%) tej grupy przyjezdnych był to pierwszy pobyt w Warszawie.

Turyści ci nastawieni na podróż, podążając do innych miejscowości odwiedzili również Warszawę (60%), a tylko dla 32% osób była ona decelowym lub głównym miejscem pobytu. 8% było w stolicy jedynie tranzytem.

Charakterystyczną cechą tych turystów jest przyjazd z osobą/osobami towarzyszącymi w podróży i pobycie. Tylko 1/4 osób przybyła samotnie, a najczęściej z jedną (44%) i trzema lub więcej (20%) osobami.

Osobami z rodziny, towarzyszącymi w podróży były również dzieci. 9% badanych przyjechało do stolicy z jednym dzieckiem i tyleż samo z dwojgiem i więcej.

Najczęściej, turyści campingowi korzystali z posiłków organizowanych we własnym zakresie (zakupy żywności 47%, własny prowiant 44%) ale też ponad 1/3 korzystała z usług ulicznej gastronomii i barów szybkiej obsługi oraz 55% z posiłków w restauracjach.

Turyści campingowi jako środek lokomocji w mieście wykorzystywali głównie komunikację miejską, własny samochód (34%) i autokar (9%).

Korzystający z mieszkania u rodziny lub znajomych, to głównie przyjezdni z Europy Zachodniej (60%), ale też z krajów byłego ZSRR, Ameryki Północnej i "innych krajów" (odpowiednio 16, 11, 13%).

Dominującym celem przyjazdu do Warszawy korzystających z gościnności krewnych i znajomych, był cel rodzinny (71%), a w dalszej kolejności turystyczny (16%) i służbowy (5%).

Turystów tych charakteryzują długie pobyty w Warszawie. 36% spośród nich spędziło w stolicy 7 i więcej noclegów i (31%) od 3-6 noclegów.

Większość mieszkających u krewnych (58%), przybyła do Warszawy indywidualnie, ale na zaproszenie Polaków, natomiast 1/3 organizowała przyjazd samodzielnie i bez pośredników. Tylko 1% turystów przybył do miasta z wycieczką biura podróży.

Podstawowym miejscem pobytu dla 79% osób z tej grupy była Warszawa, a jako miasto tranzytowe jedynie dla 3% turystów.

Ponad połowa badanych (52%) przybyła do Warszawy drugi lub kolejny raz i tyleż osób przyjechało bez towarzyszących osób z rodziny. Większość turystów zrealizowała przyjazd bez dzieci (79%). Generalnie jednak, turyści odwiedzający rodzinę, częściej niż inni przyjeżdżali do stolicy z dziećmi (z jednym 15%, z dwojgiem i więcej 6%).

Podróż do Warszawy odbywano samolotem (39%), rzadziej samochodem i koleją (26-25%).

W ogólnym obrazie tej grupy turystów charakterystyczne jest korzystanie z posiłków głównie u rodziny (83%).

Goszcząca rodzina dość często udostępniała gościom samochód (43%), a część przyjezdnych korzystała z własnego (30%) oraz z taksówek (24%). W tej grupie nikt nie korzystał z samochodu wynajętego na czas pobytu w Warszawie.

2. Formy aktywności podczas pobytu w Warszawie

Plany i realizacja zamierzeń

Poza pytaniem o cel przyjazdu, respondentów pytano również o to w jaki sposób spędzili lub zamierzają spędzić swój pobyt w Warszawie.

Goście hotelowi konsekwentnie wskazywali na realizację planów turystycznych (82%), służbowych (29%) i prywatnych.

Podobnie rzecz ma się, gdy idzie o mieszkańców schronisk młodzieżowych i domów wycieczkowych. Ci również realizują przede wszystkim cele poznawcze (91%), w mniejszym zakresie spotkania z krewnymi i znajomymi, na rzecz dokonywania zakupów (44%).

Mieszkańcy kwater prywatnych są najbardziej konsekwentni w realizacji celów przyjazdów. Cele turystyczne (74%), zakupy (42%), spotkania ze znajomymi to podstawowe formy aktywności w czasie pobytu w stolicy, choć występuje również rozrywka oraz załatwianie interesów.

Turyści campingowi swój pobyt spędzali zwiedzając miasto i jego zabytki, dokonując zakupów oraz poświęcając czas rozrywkom.

Przyjezdni goszczeni przez rodzinę/znajomych poza spotkaniami rodzinnymi (85%), zwiedzali miasto (80%), częściej niż inni odwiedzali kina, teatry, bywali w lokalach rozrywkowych, natomiast rzadziej dokonywali zakupów.

Podstawowe relacje między celami przyjazdu, a ich realizacją są utrzymane z tą tylko różnicą, że na etapie realizacji wzrasta liczba osób poświęcających czas rozrywce oraz zakupom.

Zwiedzane miejsca w Warszawie

Spośród korzystających z różnych kategorii bazy noclegowej, najbardziej aktywni w poznawaniu zabytków i atrakcyjnych turystycznie miejsc w Warszawie, byli **turyści mieszkający u krewnych (znajomych)**. W uatrakcyjnieniu pobytu, jak można przypuszczać, znaczący był udział "goszczących".

Najwięcej spośród turystów odwiedziło Starówkę (87%), Zamek Królewski (61%) oraz Łazienki i Wilanów odpowiednio - (56-55%). Co piąty badany był na Cmentarzu Powązkowskim i 10% odwiedziło Cmentarz Żydowski.

Wśród tej grupy najmniej, na tle innych przyjezdnych, bo tylko 5% nie realizowało żadnego programu poznawczego.

W rankingu zwiedzanych/odwiedzanych miejsc przez **turystów mieszkających w hotelach, motelach, zajazdach** pierwsze miejsce zajęło Stare Miasto (82%) i jego okolice, a szerzej Trakt Królewski, aż po Wilanów, do którego dotarło 40% respondentów. Żadnego z wymienionych w ankiecie miejsc i pomników kultury nie odwiedziło/zwiedziło 11% mieszkańców w w. kategorii bazy noclegowej.

Mieszkańcy **hotelu studenckiego, schronisk młodzieżowych i domów wycieczkowych** zwiedzali zarówno Stare Miasto (85%) i jego okolice oraz Łazienki (44%), ale też PKiN. Spora grupa (18%) była na Stadionie X-lecia. Co dziesiąty turysta z tej grupy nie odwiedził żadnego z 11 wymienionych miejsc (patrz tabela).

W rankingu miejsc atrakcyjnych turystycznie i chętnie odwiedzanych przez mieszkańców **korzystających z kwater prywatnych**, pierwsze miejsce zajęło również Stare Miasto (70%). Do Łazienek dotarła niespełna 1/3 przyjezdnych, a do Wilanowa 29%. Bardziej atrakcyjne były takie miejsca jak PKiN (38%) oraz Stadion X-lecia. 13% turystów nie było zainteresowanych zwiedzaniem.

Turyści **mieszkający na campingach**, podobnie jak osoby mieszkające w schroniskach młodzieżowych, charakteryzowali się znaczną aktywnością. Z grupy tej 83% zwiedziło Stare Miasto i okolice. Po około 1/4 oglądało Pomnik Bohaterów Getta i Pomnik Powstania Warszawskiego. 32% dotarło do Łazienek i tyleż do Wilanowa. Przedmiotem odwiedzin blisko 1/3 osób był PKiN, a na Stadion X-lecia dotarł co piąty turysta.

Co dziesiąty turysta mieszkający na campingu nie zwiedził żadnego z miejsc wymienionych w tabeli.

3. Ocena warunków pobytu w Warszawie

Zadając pytanie o ocenę pobytu w Warszawie ze względu na kilka czynników (patrz tabela) najmniej ocen uzyskano, gdy idzie o parkingi i komunikację (od 50 -55%) oraz rozrywkę (60%). Sytuacja ta jest zrozumiała, gdyż tylko część osób korzystała z samochodów, a rozrywka w sposobach spędzania czasu pobytu nie zajmowała poczesnego miejsca. Około 25-30% badanych nie miało wyrobionego zdania na temat dostępu do informacji turystycznej oraz bezpieczeństwa w mieście. Jednakże w tych kwestiach najbardziej krytyczni byli goszczący u rodzin i znajomych.

Najwięcej osób oceniło noclegi i gastronomię (95-90%), atrakcyjność turystyczną miasta oraz stosunek warszawiaków do przyjezdnych (87-88%).

Wyłączając grupy przyjezdnych, które nie miały wyrobionego zdania na temat poszczególnych aspektów pobytu, obliczono średnie oceny z zastosowaniem 3 stopniowej skali (1 - "oceniam źle", 2 - "oceniam przeciętnie", 3 - "oceniam dobrze"). Wartość średniej zawiera się w granicach od 1 do 3.

Średnia ocena jakości usług turystycznych w Warszawie

Wyszczególnienie	Kategoria obiektów noclegowych				
	Hotel, motel, zajazd	Hotel studencki, dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe	Kwatera prywatna, pensjonat	Camping, pole namiotowe	Mieszkanie rodziny lub znajomych (bez płacenia za nocleg)
Usługi noclegowe	2,5	2,2	2,3	2,2	2,5
Usługi gastronomiczne	2,5	2,0	2,6	2,4	2,5
Ceny noclegów w stosunku do ich jakości	2,1	2,0	2,2	2,2	2,1
Ceny usług gastronomicznych w stosunku do ich jakości	2,0	1,9	2,2	2,0	2,0
Dostęp do informacji niezbędnych dla turystów	2,0	2,0	2,2	2,1	1,8
Bezpieczeństwo w mieście	1,9	2,2	1,9	2,0	1,9
Warunki sanitarne	1,8	2,0	2,0	1,6	1,8
Parkingi	1,9	2,3	2,2	2,1	1,7
Atrakcyjność turystyczna miasta	2,5	2,4	2,6	2,6	2,6
Komunikacja miejska	2,1	2,3	2,5	2,5	2,2
Możliwości rozrywki	2,2	2,4	2,3	2,3	2,2
Stosunek Warszawiaków do przyjezdnych	2,6	2,4	2,4	2,3	2,6

Mieszkańcy hoteli, moteli, zajazdów najwyżej ocenili usługi noclegowe i gastronomiczne, atrakcyjność turystyczną miasta oraz stosunek warszawiaków do przyjezdnych (średnia ocena 2,5-2,6).

Dość wysokie oceny przyznali oni również adekwatności cen do jakości świadczonych usług noclegowych i gastronomicznych, dostępowi do informacji niezbędnych turystom, komunikacji miejskiej i możliwości rozrywki (średnia ocen 2,0-2,2)

Najbardziej krytycznie oceniono warunki sanitarne, bezpieczeństwo w mieście i parkingi (średnia ocen 1,8-1,9).

Mieszkańcy hoteli studenckich, domów wycieczkowych i schronisk młodzieżowych najwyżej ocenili stosunek warszawiaków do przyjezdnych, możliwości rozrywki i atrakcyjność turystyczną miasta (średnia ocen 2,3-2,4).

Najniższe oceny uzyskały ceny usług gastronomicznych w stosunku do ich jakości (1,9).

Korzystający z kwater prywatnych i pensjonatów najkorzystniej ocenili usługi gastronomiczne, atrakcyjność turystyczną miasta, komunikację miejską i stosunek warszawiaków do przyjezdnych (średnia ocen 2,4-2,6) i podobnie jak mieszkańcy hoteli, najniższą ocenę przyznali bezpieczeństwu w mieście (średnia 1,9).

Gdy idzie o **mieszkańców campingów i pól namiotowych**, to spośród korzystających z wymienionych w tabeli kategorii bazy noclegowej, oni najbardziej krytycznie ocenili warunki sanitarne (średnia ocena 1,6).

Korzystający z mieszkania u rodziny/znajomych, podobnie jak mieszkańcy hoteli, moteli i zajazdów najbardziej krytycznie ocenili - dostęp do informacji niezbędnych dla turystów, parkingi, warunki sanitarne i bezpieczeństwo w mieście (średnia ocen 1,7-1,9).

4. Dane demograficzno-społeczne

Goście hotelowi, to częściej mężczyźni (58%) niż kobiety oraz ludzie młodzi. Dominujące grupy wiekowe to 21-30 i 31-40 lat - łącznie 51%. 1/4 turystów była w wieku 41-50 lat.

Przeważały osoby z wyższym wykształceniem (68%) oraz pracujące (70%).

Ponad połowa (52%) gości hotelowych przybyła do stolicy z dużych miast i 14% z miejscowości poniżej 50 tys. mieszkańców. Co dziesiąty gość hotelowy wskazał na polskie pochodzenie.

63% gości hotelowych oceniło swą sytuację materialną jako nieco/dużo lepszą od przeciętnej we własnym kraju.

Mieszkańcy hoteli studenckich, schronisk młodzieżowych i domów wczasowych, to ludzie bardzo młodzi.

82% spośród nich nie przekroczyło 30 roku życia. Częściej byli to mężczyźni (62%). 66% aktualnie uczyło się. Oni również przybyli do Warszawy z dużych miast i tylko co piąty z miejscowości poniżej 50 tys. mieszkańców.

Mimo, że tylko 1/3 swą sytuację materialną oceniła jako lepszą od przeciętnej w ich kraju, przypuszczalnie w. w. czynniki wpływały na ruchliwość turystyczną tej grupy badanych, a w szczególności ich młody wiek.

7% wskazało na polskie pochodzenie.

Goście kwater prywatnych i pensjonatów podobnie jak goście hotelowi byli kategorią zróżnicowaną wiekiem. Blisko 1/3 to ludzie młodzi, którzy nie przekroczyli 30 lat, a 64% to osoby przed 40 rokiem życia. Legitymowali się średnim i wyższym wykształceniem (po 48%), a 61% spośród nich było zatrudnionych.

Niewielka grupa, bo 11% przybyła do stolicy z małych miejscowości, i częściej były to kobiety (51%). 41% warunki materialne oceniło jako lepsze od przeciętnych w ich kraju pochodzenia.

13% wskazało na polski rodowód.

Goście campingowi to częściej mężczyźni (52%) niż kobiety. 38% spośród nich nie przekroczyło 30 lat, natomiast 15% stanowiły osoby po 50 roku życia. Liczną grupą (30%) byli uczący się oraz osoby z wyższym wykształceniem (58%) i pracujące (67%). Blisko 1/3 gości campingowych mieszkała w miejscowościach poniżej 50 tys. mieszkańców. Prawie połowa (49%) uznała, że ich sytuacja materialna jest nieco/dużo lepsza i 12% nieco/dużo gorsza - od przeciętnej w ich kraju. 13% spośród nich wskazało na polskie pochodzenie.

Goście korzystający z mieszkania u rodziny/znajomych to przede wszystkim osoby (69%), które nie przekroczyły 40 roku życia. Spośród nich 30% uczyło się, a 64% pracowało. Nieco częściej były to kobiety (51%).

Ponad połowa przybyła do stolicy z dużych miast. Sytuację materialną 53% oceniło jako nieco/dużo lepszą od przeciętnej w ich kraju.

W tej grupie najwięcej, bo 37% osób wskazało na polskie pochodzenie.

Podsumowanie

Sumując dane analityczne charakteryzujące cudzoziemców ze względu na kategorię bazy noclegowej, z której korzystali podczas pobytu w Warszawie wskazać należy iż:

- Turyści korzystający najczęściej z pięciu wyodrębnionych kategorii bazy noclegowej to przede wszystkim przyjezdni z Europy Zachodniej. Korzystali oni głównie z hoteli, moteli, zajazdów (68%) oraz campingów i pól namiotowych (69%), a najrzadziej z mieszkania w kwaterach prywatnych.
- Miejscem noclegu dla przyjezdnych z krajów byłego ZSRR były najczęściej kwatery prywatne i pensjonaty (52%), campingi (26%) oraz hotele studenckie, domy wycieczkowe i schroniska młodzieżowe, a także mieszkanie u rodziny.
- Turyści z Ameryki Północnej, najczęściej korzystali z hoteli, moteli, zajazdów oraz mieszkań krewnych i znajomych. Natomiast przyjezdni z grupy "inne kraje" mieszkali najczęściej w hotelach studenckich, domach wycieczkowych i schroniskach młodzieżowych oraz korzystali z gościnności rodziny.
- Cel turystyczny, jako główny cel przybycia do stolicy, deklarowali mieszkańcy korzystający ze wszystkich kategorii bazy noclegowej. Najczęściej jednak mieszkańcy hoteli studenckich, schronisk młodzieżowych i domów wycieczkowych (69%) oraz campingów (69%) i hoteli, moteli, zajazdów (68%). Ci ostatni również najczęściej realizowali cele służbowe.
- Cele związane z zakupami realizowali częściej niż inni mieszkańcy kwater prywatnych, a cele rodzinne, turyści korzystający z gościnności rodziny/znajomych (71%).
- Krótkie pobyty w Warszawie od 1-2 noclegów charakteryzowały głównie gości hoteli, moteli i zajazdów oraz campingów. Długie - powyżej 3 noclegów - dotyczyły najczęściej mieszkańców "rodzinnych" (67%) i korzystających z kwater prywatnych (56%).
- Organizacyjną formą przyjazdu był na ogół przyjazd organizowany samodzielnie i najczęściej przez mieszkańców campingów (76%) oraz hoteli studenckich, domów wycieczkowych i schronisk młodzieżowych (53%). W obu tych grupach było nieco więcej mężczyzn niż kobiet, a nadto mieszkańcy domów wycieczkowych stanowili najmłodszą grupę wiekową (82% nie przekroczyło 30 roku życia). Omawiane grupy przyjezdnych oraz turyści "rodzinni" przejawiali znaczną aktywność w realizowaniu turystycznego celu przyjazdu do stolicy, zwiedzając miasto i jego zabytki.
- Warszawa była głównym miejscem przyjazdu dla gości "rodzinnych" (79%), mieszkańców hoteli, moteli, zajazdów (75%) oraz kwater prywatnych (79%). Jako miasto tranzytowe wymieniana była najczęściej przez mieszkańców campingów oraz domów wycieczkowych i schronisk młodzieżowych (8-7%).

- Przyjazdy wielokrotne do stolicy realizowali najczęściej mieszkańcy kwater prywatnych oraz turyści *rodzinni*.
- Turyści przybywali do Warszawy częściej samotnie, niż w towarzystwie osób z rodziny.
- W podróży do Warszawy, z samolotu najczęściej korzystali goście hoteli, moteli, zajazdów oraz goście "rodzinni". Dla turystów campingów środkiem transportu był samochód (51%), kolej natomiast dla mieszkańców kwater prywatnych, domów wycieczkowych i schronisk młodzieżowych.
- W trakcie pobytu w mieście, najczęściej korzystano z komunikacji miejskiej (głównie mieszkańcy domów wycieczkowych, kwater prywatnych). Goście campingowi, poza komunikacją miejską, poruszali się w mieście własnym samochodem. Mieszkańcy hoteli najczęściej korzystali z taksówek oraz samochodu. Spośród nich 8% wynajęło samochód na czas pobytu. Goście "rodzinni" korzystali z samochodu własnego, bądź użyczonego przez rodzinę oraz z taksówek.
- Przyjezdni korzystali z różnych form żywienia się. Goście hotelowi korzystali głównie z restauracji i barów szybkiej obsługi; goście "rodzinni" z posiłków u krewnych, natomiast żywienie we własnym zakresie (zakupy żywności w sklepach, własny prowiant) organizowali głównie turyści mieszkający na campingach i w kwaterach prywatnych.
- Najbardziej krytyczni w ocenie warunków pobytu w stolicy byli turyści mieszkający u krewnych i znajomych - nisko oceniając dostęp do informacji niezbędnej dla turystów, warunki sanitarne oraz bezpieczeństwo w mieście. Dwa ostatnie składniki pobytu również nisko ocenili goście hoteli, moteli, zajazdów. Warunki sanitarne, najgorzej ocenili mieszkańcy campingów (średnia 1,6).

Tabela 1 Charakterystyka przyjazdów cudzoziemców do Warszawy wg. wykorzystywanej bazy noclegowej

Liczba korzystających z noclegów wg. wybranych grup krajów	KATEGORIA OBIEKTÓW NOCLEGOWYCH				
	Hotel, motel, za- jazd	Hotel studencki, dom wycieczkowy, schronisko młodzie- żowe	Kwatera prywatna, pensjonat	Camping, pole na- miotowe	Mieszkanie rodziny lub znajomych (bez płacenia za nocleg)
Kraje Europy Zachodniej	68	58	38	69	60
Kraje byłego ZSRR	10	16	52	26	16
Kraje Ameryki Północnej	12	9	5	2	11
Inne kraje	10	17	5	3	13
Ogółem %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Cel pobytu					
odwiedziny krewnych lub znajomych	8	8	17	6	71
poznanie miasta i jego zabytków	51	69	26	68	16
rozrywka	4	3	4	1	1
zakupy	7	7	18	11	3
załatwianie interesów, spraw służbowych	26	4	12	7	5
inne cele	4	9	24	7	4
Liczba noclegów					
jeden nocleg	23	21	11	31	9
dwa noclegi	38	32	22	30	20
3-6 noclegów	26	26	27	21	31
7 i więcej noclegów	9	15	31	14	36
nie określono liczby noclegów	4	6	9	4	4

Liczba korzystających z noclegów wg. wybranych grup krajów	KATEGORIA OBIEKTÓW NOCLEGOWYCH				
	Hotel, motel, za- jazd	Hotel studencki, dom wycieczkowy, schronisko młodzie- żowe	Kwatera prywatna, pensjonat	Camping, pole na- miotowe	Mieszkanie rodziny lub znajomych (bez płacenia za nocleg)
Wcześniejsza rezerwacja noclegu					
tak	73	37	46	16	43
nie	26	61	48	83	27
nie dotyczy (nie nocowano w Warszawie)	1	2	6	1	30
Położenie miejsca noclegu					
w Warszawie	96	91	69	80	67
w okolicy Warszawy	3	7	25	17	26
nie dotyczy (nie nocowano)	1	2	6	3	7
Forma organizacyjna przyjazdu					
z wycieczką zorganizowaną przez biuro podróży	21	18	14	9	1
indywidualnie, ale za pośrednictwem biura podróży	17	9	10	6	4
indywidualnie na zaproszenie osób mieszkających w Polsce	10	11	33	6	58
indywidualnie na zaproszenie polskiej instytucji	19	8	7	1	4
indywidualnie bez pośredników	33	53	36	76	33
brak danych	-	1	-	2	-

Liczba korzystających z noclegów wg. wybranych grup krajów	KATEGORIA OBIEKTÓW NOCLEGOWYCH				
	Hotel, motel, za- jazd	Hotel studencki, dom wycieczkowy, schronisko młodzie- żowe	Kwatera prywatna, pensjonat	Camping, pole na- miotowe	Mieszkanie rodziny lub znajomych (bez płacenia za nocleg)
Charakter przyjazdu					
tylko do Warszawy	44	20	45	22	40
głównie do Warszawy	31	34	34	10	39
głównie do innych miejscowości, ale również do Warszawy	21	39	17	60	17
w Warszawie tylko przejazdem	4	7	4	8	3
brak danych	-	-	-	-	1
<u>Środek transportu</u>					
samolot	45	21	23	1	39
samochód	23	8	13	51	26
pociąg	18	47	55	31	25
autokar	11	13	7	6	4
kursowy autobus	2	8	2	3	5
inaczej	1	3	-	7	1
brak danych	-	-	-	1	-
Który pobyt w Polsce					
pierwszy	54	69	37	52	38
drugi lub trzeci	29	19	28	30	33
czwarty lub kolejny	17	12	35	17	27
brak danych	-	-	-	1	2

Liczba korzystających z noclegów wg. wybranych grup krajów	KATEGORIA OBIEKTÓW NOCLEGOWYCH				
	Hotel, motel, za- jazd	Hotel studencki, dom wycieczkowy, schronisko młodzie- żowe	Kwatera prywatna, pensjonat	Camping, pole na- miotowe	Mieszkanie rodziny lub znajomych (bez płacenia za nocleg)
Który pobyt w Warszawie					
pierwszy	65	74	45	75	46
drugi lub trzeci	19	20	22	15	28
czwarty lub kolejny	14	6	29	9	24
brak danych	2	-	4	1	2
Liczba osób towarzyszących z rodziny					
przyjazd bez rodziny	53	78	52	26	51
z jedną osobą	29	12	25	44	19
z dwiema osobami	10	3	11	8	17
z trzema osobami lub więcej	8	4	11	20	13
brak danych	-	3	1	2	-
Liczba towarzyszących dzieci poniżej 15 lat					
przyjazd bez dzieci	88	95	84	80	79
z jednym dzieckiem	8	2	10	9	15
z dwojgiem dzieci	3	1	2	3	5
z trojgiem i więcej dzieci	-	-	3	6	1
brak danych	1	3	1	2	-

Liczba korzystających z noclegów wg. wybranych grup krajów	KATEGORIA OBIEKTÓW NOCLEGOWYCH				
	Hotel, motel, za- jazd	Hotel studencki, dom wycieczkowy, schronisko młodzie- żowe	Kwatera prywatna, pensjonat	Camping, pole na- miotowe	Mieszkanie rodziny lub znajomych (bez płacenia za nocleg)
Wykorzystywane formy żywienia					
restauracje	89	42	41	55	48
bary szybkiej obsługi	33	45	37	37	26
uliczne punkty gastronomiczne	21	46	33	37	20
sklepy	15	43	42	47	20
własny prowiant	8	27	35	44	11
u rodziny lub znajomych	7	6	23	3	83
inaczej	2	10	2	-	3
Środki transportu wykorzystywane podczas pobytu w Warszawie					
komunikacja miejska	30	72	67	57	51
taxi	43	11	30	8	24
własny samochód	20	5	14	34	30
wynajęty samochód	8	1	2	-	-
samochód udostępniony przez rodzinę, znajomych	6	2	10	1	43
autokar	20	10	9	9	2
pieszo	39	72	44	44	46

Tabela 2 Formy aktywności turystów zagranicznych w Warszawie

Formy aktywności w Warszawie (podczas pobytu w Warszawie robił lub zamierzał)	KATEGORIE BAZY NOCLEGOWEJ				
	Hotel, motel, zajazd	Hotel studencki, dom wycieczkowy, schron- isko młodzieżowe	Kwatera prywa- tna, pensjonat	Camping, pole namio- towe	mieszkanie rodziny lub znajomych (bez płacenia za nocleg)
zwiedzanie miasta i jego zabytków	82	91	74	90	80
zwiedzanie muzeów, galerii	52	68	39	61	57
odwiedzanie dyskotek, dancin- gów, nocnych klubów, kasyn	34	37	17	22	39
chodzenie do kin, teatrów, na koncerty	24	33	23	9	42
odwiedzanie obiektów sportowych	6	13	12	10	13
dokonywanie zakupów w sklepach	16	44	42	47	20
spotykanie się z rodziną lub znajo- mymi	17	19	32	6	85
załatwianie interesów lub spraw służbowych	29	12	20	12	14

Formy aktywności w Warszawie (podczas pobytu w Warszawie robił lub zamierzał)	KATEGORIE BAZY NOCLEGOWEJ				
	Hotel, motel, zajazd	Hotel studencki, dom wycieczkowy, schron- isko młodzieżowe	Kwatera prywa- tna, pensjonat	Camping, pole namio- towe	mieszkanie rodziny lub znajomych (bez płacenia za nocleg)
Odwiedzane miejsca podczas pobytu w Warszawie					
Stare Miasto	82	85	70	83	87
Zamek Królewski	48	52	41	49	61
Łazienki Królewskie	45	44	32	32	56
Wilanów	40	27	29	32	55
Muzeum Narodowe	20	24	18	10	28
Pałac Kultury i Nauki	27	43	38	31	46
Pomnik Bohaterów Getta	15	28	11	25	18
Pomnik Powstania Warszawskiego	17	28	17	23	23
Cmentarz na Powązkach	8	6	6	7	20
Cmentarz Żydowski	7	6	7	9	10
Stadion X-lecia	9	18	28	20	21
Żadne z wymienionych	11	10	13	10	5

Tabela 3 Oceny turystów korzystających z bazy noclegowej dotyczące warunków pobytu w Warszawie

	KATEGORIE BAZY NOCLEGOWEJ				
	Hotel, motel, zajazd	Hotel studencki, dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe	Kwatera prywatna, pensjonat	Camping, pole namiotowe	Mieszkanie rodziny lub znajomych (bez płacenia za nocleg)
Jakość usług noclegowych					
dobra	54	32	30	34	41
średnia	39	54	51	55	21
zła	4	10	4	6	4
brak zdania	3	4	13	5	34
średnia ocena	2,5	2,2	2,3	2,2	2,5
Jakość usług gastronomicznych					
dobra	55	48	58	51	54
średnia	38	40	31	44	33
zła	3	3	2	1	3
brak zdania	4	9	9	4	10
średnia ocena	2,5	2,0	2,6	2,4	2,5
Ocena poziomu cen usług turystycznych w stosunku do ich jakości:					
ceny noclegów w stosunku do ich jakości					
wysokie	26	20	29	31	18
odpowiednie	64	56	51	54	38
niskie	7	21	6	11	8
brak zdania	3	3	14	4	36
średnia ocena	2,1	2,0	2,2	2,2	2,1

	KATEGORIE BAZY NOCLEGOWEJ				
	Hotel, motel, zajazd	Hotel studencki, dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe	Kwatera prywatna, pensjonat	Camping, pole namiotowe	Mieszkanie rodziny lub znajomych (bez płacenia za nocleg)
ceny usług gastronomicznych w stosunku do ich jakości					
wysokie	18	15	28	24	22
odpowiednie	64	60	55	54	55
niskie	14	20	8	16	14
brak zdania	4	5	9	6	9
średnia ocena	2,0	1,9	2,2	2,0	2,0
Ocena następujących warunków pobytu w Warszawie:					
ocena dostępu do informacji niezbędnych dla turystów					
dobra	21	22	28	25	19
przeciętna	35	37	33	31	31
zła	15	26	11	16	16
brak zdania	29	15	28	28	34
średnia ocena	2,0	2,0	2,2	2,1	1,8
ocena bezpieczeństwa w mieście					
dobra	17	26	18	24	18
przeciętna	35	38	39	37	42
zła	20	11	24	17	22
brak zdania	28	25	19	22	18
średnia ocena	1,9	2,2	1,9	2,0	1,9

	KATEGORIE BAZY NOCLEGOWEJ				
	Hotel, motel, zajazd	Hotel studencki, dom wycieczkowy, schro- nisko młodzieżowe	Kwatera prywa- tna, pensjonat	Camping, pole namiotowe	Mieszkanie rodziny lub znajomych (bez płacenia za nocleg)
ocena warunków sanitarnych					
dobra	12	14	25	10	12
przeciętna	38	43	40	33	40
zła	29	26	18	39	27
brak zdania	21	17	17	17	21
średnia ocena	1,8	2,0	2,0	1,6	1,8
ocena parkingów					
dobra	11	12	20	18	8
przeciętna	24	8	9	16	30
zła	14	4	9	13	27
brak zdania	51	76	62	53	35
średnia ocena	1,9	2,3	2,2	2,1	1,7
ocena atrakcyjności turystycznej miasta					
dobra	50	51	61	54	64
przeciętna	31	31	24	29	25
zła	3	8	2	3	4
brak zdania	16	10	13	14	7
średnia ocena	2,5	2,4	2,6	2,6	2,6

	KATEGORIE BAZY NOCLEGOWEJ				
	Hotel, motel, zajazd	Hotel studencki, dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe	Kwatera prywatna, pensjonat	Camping, pole namiotowe	Mieszkanie rodziny lub znajomych (bez płacenia za nocleg)
ocena komunikacji miejskiej					
dobra	13	35	38	45	27
przeciętna	25	33	27	22	29
zła	7	10	3	3	12
brak zdania	55	22	32	30	32
średnia ocena	2,1	2,3	2,5	2,5	2,2
ocena możliwości rozrywki					
dobra	24	29	23	20	28
przeciętna	34	26	23	29	35
zła	5	4	4	3	9
brak zdania	37	41	50	48	28
średnia ocena	2,2	2,4	2,3	2,3	2,2
ocena stosunku Warszawiaków do przyjezdnych					
dobra	56	49	49	40	68
przeciętna	24	30	33	38	24
zła	4	8	10	7	4
brak zdania	16	13	8	15	4
średnia ocena	2,6	2,4	2,4	2,3	2,6

Tabela 4 Oceny warunków pobytu cudzoziemców w Warszawie według wykorzystywanej bazy noclegowej

	KATEGORIE BAZY NOCLEGOWEJ				
	Hotel, motel, zajazd	Hotel studencki, dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe	Kwatera prywatna, pensjonat	Camping, pole namiotowe	mieszkanie rodziny lub znajomych (bez płacenia za nocleg)
Płeć					
kobieta	42	38	51	48	51
mężczyzna	58	62	49	52	49
Wiek					
15 - 20 lat	5	23	8	12	11
21 - 30 lat	24	59	31	26	35
31 - 40 lat	27	10	25	15	23
41 - 50 lat	25	5	20	32	20
51 - 60 lat	13	3	10	12	6
61 lat lub więcej	6	-	6	3	5
Wykształcenie					
podstawowe	2	-	4	1	2
średnie	30	36	48	41	37
wyższe	68	64	48	58	61
Zatrudnienie - aktualnie pracuje	70	36	61	67	64

	KATEGORIE BAZY NOCLEGOWEJ				
	Hotel, motel, zajazd	Hotel studencki, dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe	Kwatera prywatna, pensjonat	Camping, pole namiotowe	mieszkanie rodziny lub znajomych (bez płacenia za nocleg)
Uczy się lub studiuje	14	66	19	30	30
Wielkość miejscowości, w której mieszka na stałe					
powyżej 200 tys. mieszkańców	52	58	48	39	51
od 50 do 200 tys. mieszkańców	33	22	39	29	33
poniżej 50 tys. mieszkańców	14	20	11	32	16
brak danych	1	-	2	-	-
Deklaracja polskiego pochodzenia	10	7	13	13	37
Ocena własnej sytuacji materialnej w porównaniu z przeciętnym mieszkańcem kraju, w którym mieszka na stałe					
dużo gorsza	2	2	3	2	1
nieco gorsza	9	14	13	10	12
podobna	25	51	42	36	34
nieco lepsza	44	26	29	40	41
dużo lepsza	19	7	13	9	12
trudno powiedzieć	1	-	-	3	-

V Charakterystyka przyjazdów do Warszawy turystów z wybranych krajów (grup krajów)

W rozdziale tym scharakteryzowano przyjeżdżających do Warszawy w 1993 roku turystów z wybranych krajów i grup krajów. Wybrane kraje to: Niemcy, Rosja, Francja, USA, Wielka Brytania i Włochy. Wybrane grupy krajów to kraje byłego ZSRR - z wyłączeniem Rosji, kraje skandynawskie i kraje Beneluksu.

Wybór określonych krajów i grup krajów zdeterminowany był udziałem turystów danego kraju lub grupy krajów w ogólnej liczbie turystów przyjeżdżających do Warszawy oraz udziałem danego kraju lub grupy krajów w zrealizowanej w trakcie badań próbie.

Kraje i grupy krajów, których udział w przyjazdach do Warszawy w 1993 roku był największy przedstawia poniższe zestawienie:

Przyjazdy do Warszawy w 1993 roku według krajów (grup krajów) o największej frekwencji - w tys. osób

Niemcy	1300
Rosja	650 -
Pozostałe kraje byłego ZSRR	1450 -
Kraje skandynawskie	220
Kraje Beneluksu	110
Francja	90
USA	80 -
Wielka Brytania	60
Austria	50
Czechy i Słowacja	50
Włochy	40

Udział w zrealizowanej próbie poszczególnych krajów byłego ZSRR - z wyłączeniem Rosji, poszczególnych krajów skandynawskich czy poszczególnych krajów Beneluksu był zbyt mały, aby analizować je z osobna. Natomiast udział ten był wystarczający, aby analizować je w wymienionych grupach krajów, których łączna analiza jest uzasadniona geograficznie, historycznie i ekonomicznie. Również zbyt małe liczebności Austriaków oraz Czechów i Słowaków w próbie badawczej realizowanej w Warszawie wykluczyły wnikliwą analizę przyjazdów z tych krajów.

W celu usytuowania przyjazdów turystów z poszczególnych krajów do Warszawy na tle

przyjazdów do Polski, odwołano się do badań prowadzonych na granicach państwowych². Jednak w przypadku Wielkiej Brytani i USA liczebności ich przedstawicieli w próbie badań granicznych były zbyt małe, aby taką analizę przeprowadzić.

Tak więc w rezultacie przedstawiona analiza nie jest jednolita, co jest skutkiem złożoności badań obejmujących rejestrację ruchu turystycznego.

Niemniej, jak należy sądzić, mimo przedstawionych mankamentów, charakterystyka turystów reprezentujących najważniejsze dla Warszawy rynki turystyczne w sposób zdecydowany przybliży obraz przyjeżdżających cudzoziemców.

Przyjazdy z Niemiec

W 1993 roku odwiedziło Polskę 42,6 mln Niemców (według przekroczeń granicy) z czego 6,8 mln stanowili turyści tzn. przyjezdni korzystający w Polsce z co najmniej jednego noclegu. W tym samym roku Warszawę odwiedziło 1,3 mln Niemców, a więc co piąty niemiecki turysta (19%), z czego ok. 1,2 zarzynało się w Warszawie na przynajmniej jeden nocleg.

Najczęściej celem przyjazdu Niemców do Polski w 1993 roku były kolejno sprawy służbowe, zakupy oraz odwiedziny krewnych lub znajomych. Najczęściej celem przyjazdu Niemców do Warszawy było poznanie miasta, a następnie załatwianie spraw służbowych oraz odwiedziny krewnych lub znajomych.

Turysta niemiecki spędził w Polsce w 1993 roku średnio 5 nocy, w Warszawie średnio 4 noce. Najczęściej Niemcy spędzali w Warszawie jedną lub dwie noce (ponad połowa).

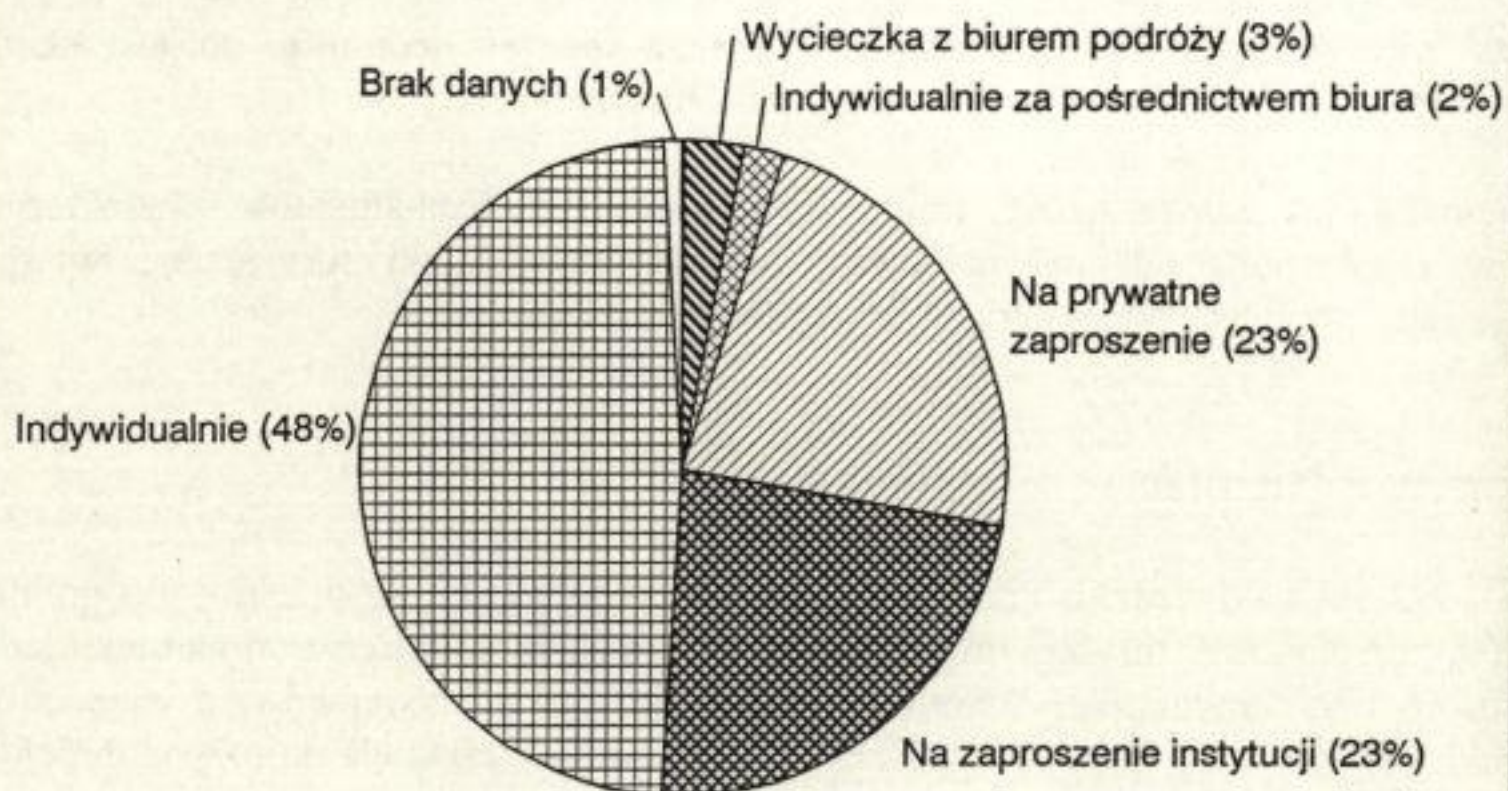
Turyści niemieccy przyjeżdżający do Polski w 1993 roku najczęściej korzystali z noclegów w hotelach i motelach (32%), w wynajętych pokojach lub pensjonatach (21%), mieszkali u znajomych lub rodziny (24%). Również podczas pobytu w Warszawie najczęściej korzystano z hotelu lub motelu (40%), w mniejszym stopniu (niż ogółem w Polsce) z wynajętego pokoju lub pensjonatu (12%), natomiast w większym stopniu z gościny rodziny lub znajomych (30%).

W 1993 r. blisko połowa Niemców odwiedzających Polskę przyjeżdżała indywidualnie bez pomocy pośredników, a 5% za pośrednictwem biur podróży. Wśród odwiedzających Warszawę indywidualnie przyjechało 38% Niemców, a za pośrednictwem biur podróży 22%.

W przyjazdach turystów niemieckich do Polski w 1993 roku najpopularniejszym środkiem transportu był samochód osobowy - blisko 90% granicę przekroczyło w ten sposób. W przyjazdach do Warszawy również dominował samochód, ale nie w tak zdecydowany sposób - 46% Niemców przyjechało do Warszawy samochodem. W podróży do Warszawy Niemcy korzystali również z samolotu 21%, pociągu 18% i autokaru 14%.

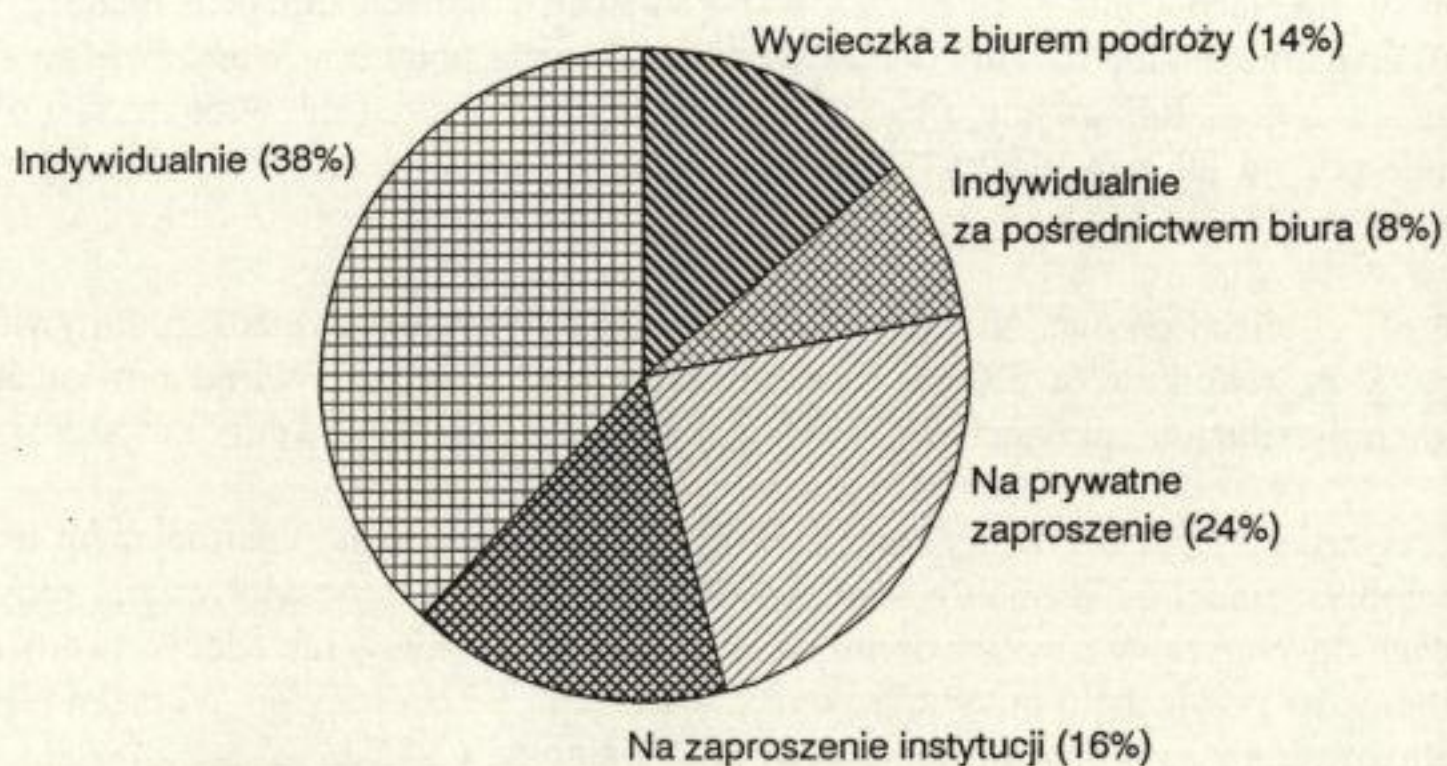
² Witold Bartoszewicz; *Cele, motywy i formy przyjazdów do Polski w 1993 roku*, masz., Instytut Turystyki 1994.

Rys. 1 Organizacja przyjazdów do Polski turystów z Niemiec w 1993 roku

Źródło: Instytut Turystyki, Warszawa 1994

Rys. 2 Organizacja przyjazdów do Warszawy turystów z Niemiec w 1993 roku

Źródło: Instytut Turystyki, Warszawa 1994

Inne najważniejsze cechy turystów niemieckich przyjeżdżających do Warszawy w 1993 r.:

- co trzeci przyjeżdżający do Warszawy był w Polsce po raz pierwszy, co czwarty - po raz co najmniej czwarty;
- co drugi turysta niemiecki był w Warszawie po raz pierwszy, co piąty po raz czwarty lub więcej;
- połowie towarzyszyła osoba z rodziny, co piątemu towarzyszyły dzieci;
- tylko co ósmy turysta niemiecki poświęcił czas na robienie zakupów;
- prawie 40% poruszało się po Warszawie własnym samochodem i tylko prawie 25% korzystało z miejskiej komunikacji.

Wśród turystów niemieckich przyjeżdżających do Polski przeważały osoby z wykształceniem średnim (54%) i wyższym (32%), wśród przyjeżdżających do Warszawy przeważały osoby z wykształceniem przede wszystkim wyższym (66%) i następnie średnim (33%). Wśród przyjeżdżających do Polski przeważali mężczyźni (69%) podobnie jak wśród przyjeżdżających do Warszawy.

13% turystów niemieckich przyjeżdżających do Warszawy deklaruje polskie pochodzenie.

Spośród dużych miast Niemcy najczęściej odwiedzali Warszawę i Szczecin. Nieco rzadziej Katowice, Kraków i Gdańsk.

Przyjazdy z Rosji i innych krajów byłego ZSRR.

W 1993 roku w Polsce zanotowano 8,1 mln przyjazdów z krajów byłego ZSRR (przekroczenia granicy) z czego ok. 7,5 mln stanowiły przyjazdy turystów, to znaczy osób przebywających w Polsce dłużej niż jeden dzień. Najważniejszym rynkiem wysyłającym była Ukraina (2,3 mln przyjazdów według przekroczeń granicy), wyprzedzając Białoruś (1,7 mln), Rosję (1,5 mln) i Litwę (1,3 mln).

W tym samym 1993 roku Warszawę odwiedziło ok. 2,1 mln obywateli państw b. ZSRR czyli co czwarty przekraczający granicę i 28% zatrzymujących się w Polsce na co najmniej jeden nocleg. Najwięcej wśród nich było mieszkańców Rosji - ok. 650 tys., a następnie Białorusi - ok. 550 tys., Litwy - ok. 400 tys. i Ukrainy - ok. 250 tys. Pozostałe ok. 250 tys. stanowili obywatele wszystkich innych państw byłego ZSRR.

Najczęściej celem przyjazdu mieszkańców byłego ZSRR do Polski w 1993 roku były w kolejności: zakupy, interesy i sprawy służbowe, cele turystyczne oraz odwiedziny krewnych i znajomych. Mieszkańcy Rosji częściej niż inni turyści z krajów byłego ZSRR przyjeżdżali na zakupy.

Podobnie było w przypadku przyjazdów do Warszawy - ranking celów dla Rosjan jest ten sam, natomiast obywatele pozostałych (poza Rosją) państw byłego ZSRR częściej niż w celach turystycznych przyjeżdżają w odwiedziny (np. wśród wszystkich przyjeżdżających do

Polski mieszkańców byłego ZSRR wyróżniają się pod tym względem obywatele Ukrainy). Rosjanie również do Warszawy przyjeżdżają na zakupy częściej niż inni turyści z krajów byłego ZSRR.

W przypadku Rosji i pozostałych krajów byłego ZSRR kategorię "inne cele" w tab. 1 z ogromnym prawdopodobieństwem można interpretować jako związaną z zakupami lub interesami (ewentualnie połączonymi z handlem rozumianym jako sprzedaż przywiezionych towarów).

Średnia długość pobytu w Polsce turystów z byłego ZSRR wynosiła w 1993 roku 4 noce, w Warszawie (dla tych, którzy korzystali przynajmniej z jednego noclegu) - 7 nocy (średnia 7,1). Średnia długość pobytu w Warszawie turystów rosyjskich wynosiła 4 noce (średnia 3,8), turystów z innych krajów byłego ZSRR 11 nocy (średnia 10,7).

Krótkie pobyty od 1 do 4 noclegów stanowiło 76% przyjazdów do Polski obywateli państw byłego ZSRR. W przyjazdach Rosjan do Warszawy krótkie pobyty stanowiły również 76% (licząc tylko tych, którzy byli w Warszawie dłużej niż dzień), w przyjazdach mieszkańców pozostałych krajów byłego ZSRR - 51%.

Turyści z krajów byłego ZSRR przyjeżdżający do Polski w 1993 roku najczęściej korzystali z noclegów w bazie rejestrowanej typu hotelowego (39%), u rodziny lub znajomych (20%) oraz z wynajętych pokoi lub pensjonatów (17%).

Przyjeżdżający do Warszawy najczęściej korzystali (dla uzyskania porównywalności dane dotyczą tylko tych, którzy spędzili w Warszawie co najmniej jedną noc) z wynajętych kwater prywatnych (prawie 40%) bazy rejestrowanej typu hotelowego tzn. hotelu, motelu, domu wycieczkowego, schroniska młodzieżowego (prawie 30%) oraz gościny rodziny lub znajomych (prawie 20%). Pozostali korzystali z campingów (prawie 10%) oraz innych możliwości nocując w samochodzie, autokarze czy na dworcu.

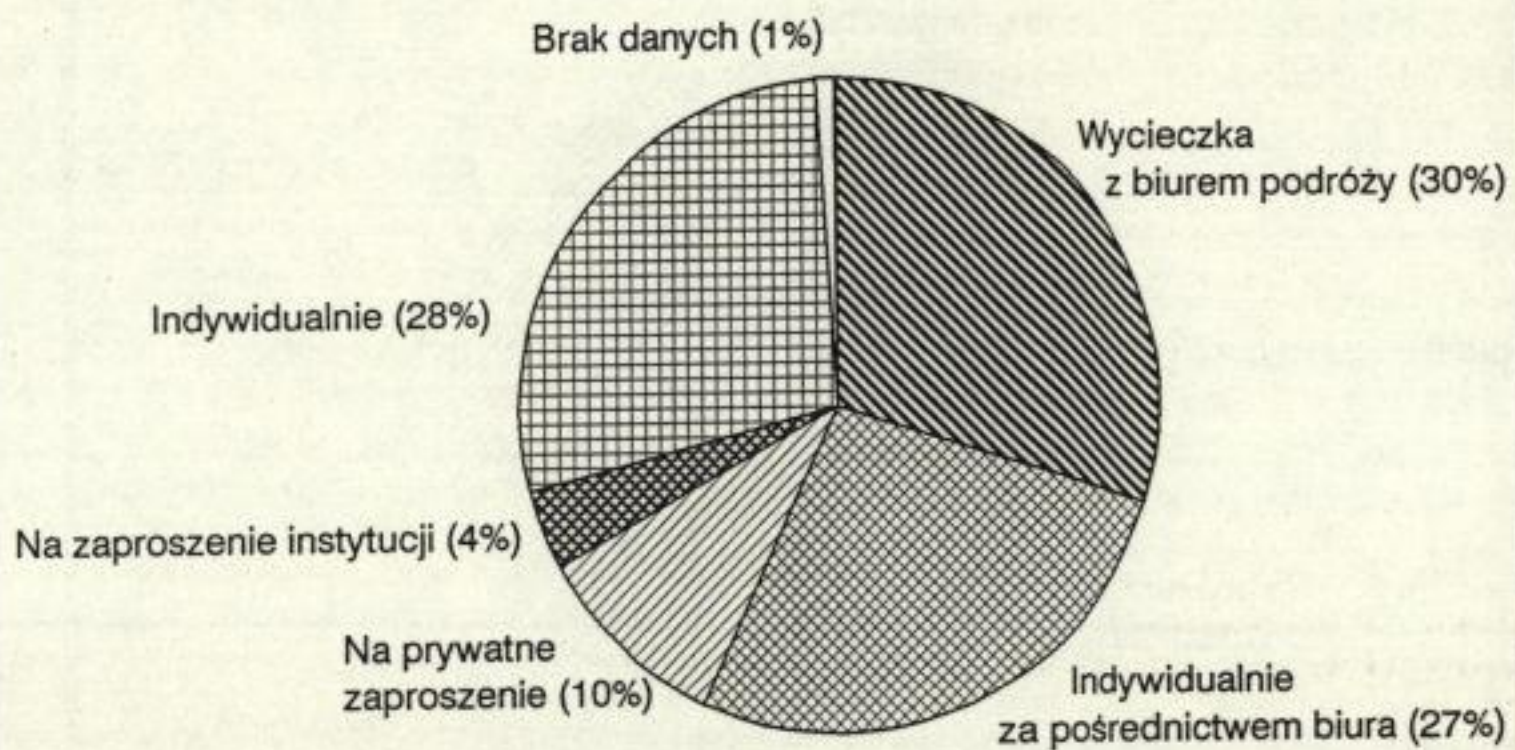
Rosjanie częściej niż inni nocowali w kwaterach prywatnych i bazie typu hotelowego, natomiast obywatele innych krajów byłego ZSRR częściej korzystali z gościny rodziny lub znajomych, campingu i wspomnianych wcześniej nietypowych możliwości.

W organizacji podróży do Polski ponad połowa mieszkańców byłego ZSRR korzystała z usług biur podróży przy czym prawie 1/3 wykupiła w biurze podróży wycieczkę.

W organizacji podróży do Warszawy prawie połowa obywateli Rosji (48%) i tylko co czwarty obywatel pozostałych państw byłego ZSRR (24%) korzystał z usług biur podróży. Wycieczkę wykupiło odpowiednio 32% i 9%.

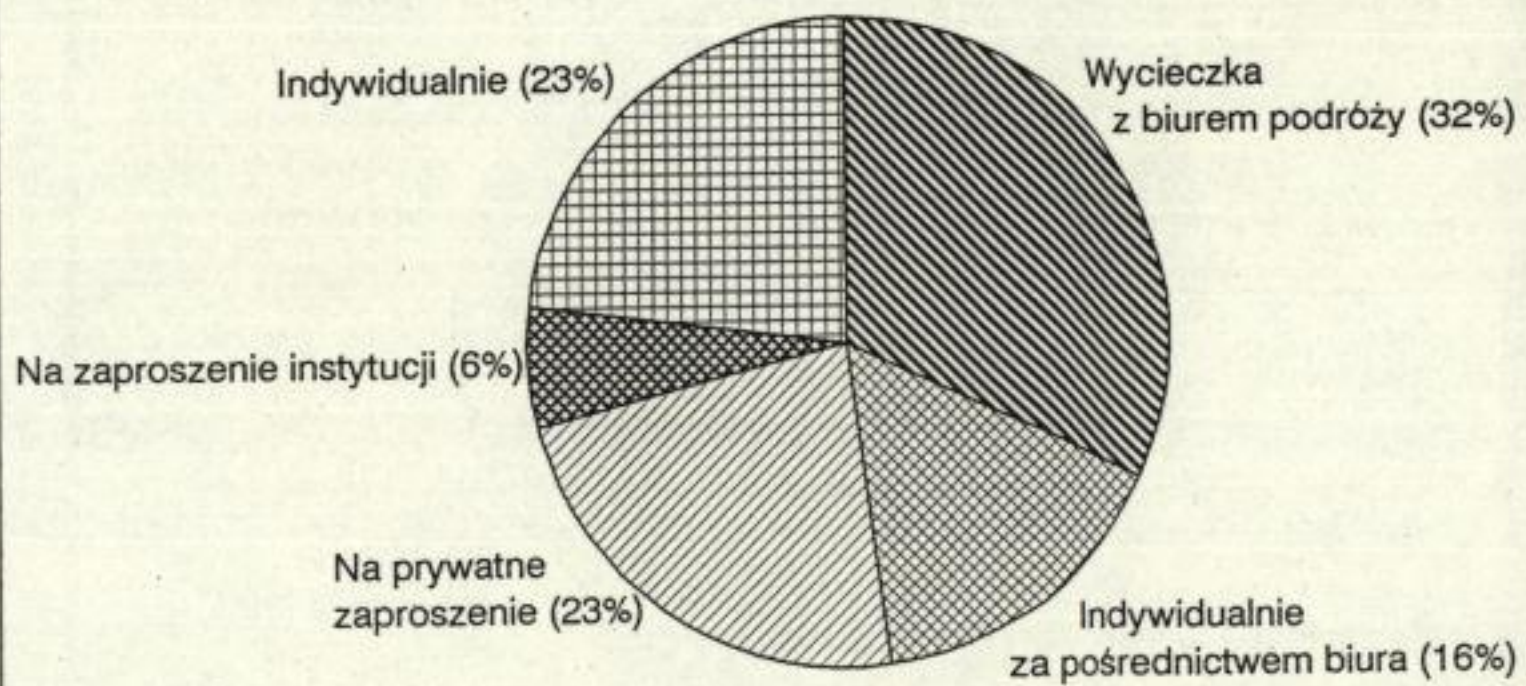
Turyści z byłego ZSRR do Polski przyjeżdżali najczęściej pociągiem - 52% oraz samochodem osobowym - 31%. Z autokaru korzystało 15%. Dla mieszkańców Rosji odpowiednie odsetki wynosiły: 68, 17 i 11. Do Warszawy najczęściej przyjeżdżano również pociągiem - ok. 75%, samochodem - ok. 10% i autokarem ok. 6-7%. Turyści z Rosji częściej niż obywatele innych krajów byłego ZSRR korzystali z pociągu i autokaru, rzadziej z samochodu osobowego.

Rys. 3 Organizacja przyjazdów do Polski turystów z Rosji w 1993 roku

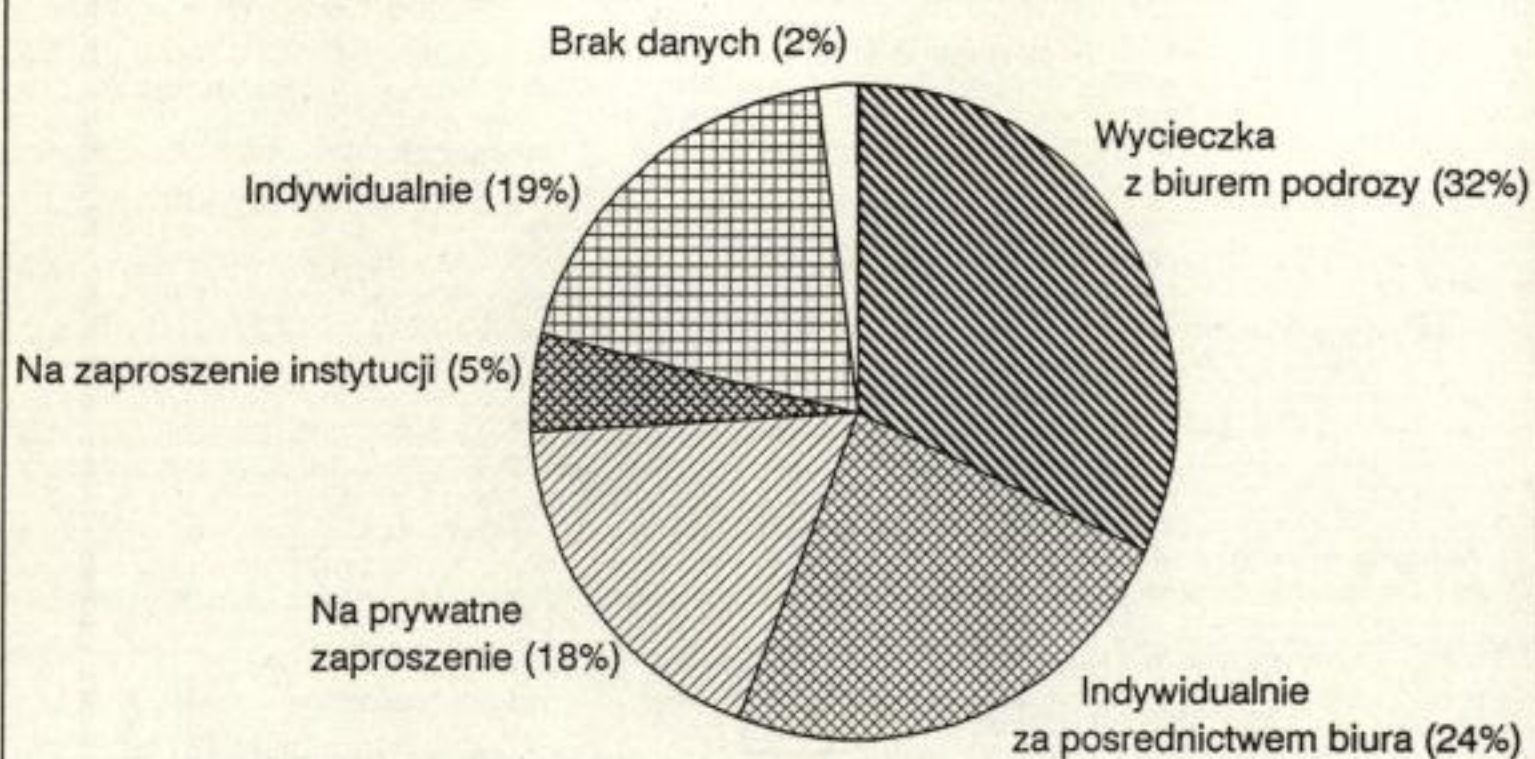
Źródło: Instytut Turystyki, Warszawa 1994

Rys. 4 Organizacja przyjazdów do Warszawy turystów z Rosji w 1993 roku

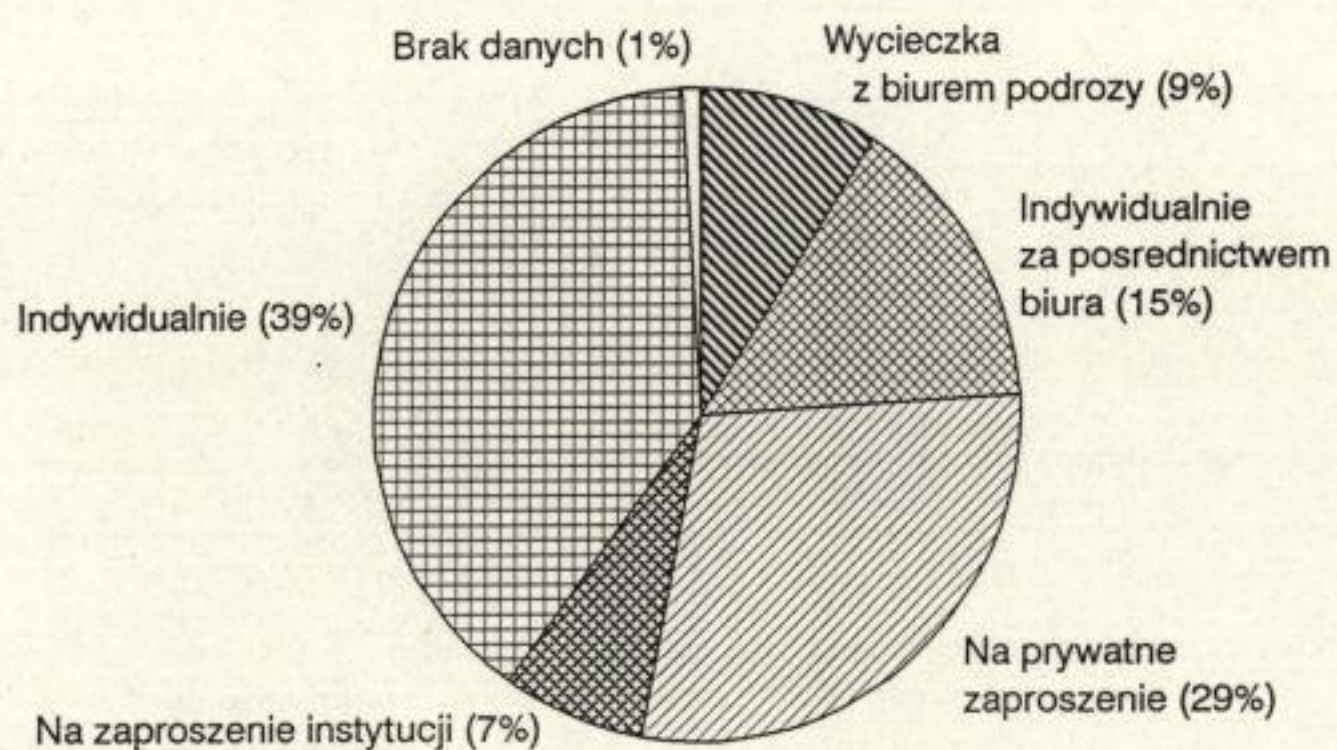
Źródło: Instytut Turystyki, Warszawa 1994

**Rys. 5 Organizacja przyjazdów do Polski turystów z pozostałych
- oprócz Rosji - krajów b.ZSRR w 1993 roku**

Zródło: Instytut Turystyki, Warszawa 1994

**Rys. 6 Organizacja przyjazdów do Warszawy turystów z pozostałych
- oprócz Rosji - krajów b.ZSRR w 1993 roku**

Zródło: Instytut Turystyki, Warszawa 1994

Mieszkańcy Rosji częściej niż obywatele innych państw byłego ZSRR przyjeżdżają wyłącznie do Warszawy, natomiast ci ostatni podczas tej samej podróży częściej oprócz Warszawy odwiedzają również inne miasta.

Turyści z krajów byłego ZSRR odwiedzają Polskę wielokrotnie. Ponad połowa przyjeżdżających (54%) miała już za sobą co najmniej trzy wizyty. Z przyjeżdżających do Warszawy wcześniej trzy razy odwiedziło Polskę 48%, a samą Warszawę 40% mieszkańców byłego ZSRR.

Mieszkańców Rosji w jeszcze większym stopniu cechuje wielokrotność pobytów. 57% przyjeżdżających do Polski miało już za sobą co najmniej trzy wizyty w naszym kraju. Wśród przyjeżdżających do Warszawy, w Polsce po raz co najmniej czwarty było 56%, w Warszawie 48%.

Obywatele Rosji rzadko przyjeżdżają do Warszawy z kimś z rodziny (28%), bardzo rzadko z dziećmi (4%). Turyści z innych krajów byłego ZSRR częściej przyjeżdżają z rodziną, w tym również z dziećmi.

W obu grupach przyjezdnych ponad 40% osób czas poświęca na robieniu zakupów w sklepach, połowa podczas pobytu w Warszawie odwiedziła Stadion X-lecia, gdzie usytuowane jest największe targowisko.

Turyści z Rosji podczas pobytu w Warszawie żywią się korzystając głównie z ulicznych punktów gastronomicznych (54%), sklepów spożywczych (41%) i przywiezionego prowiantu (34%). Tylko co piąty skorzystał z restauracji, co czwarty z baru.

Przyjezdni z Rosji poruszają się po Warszawie korzystając głównie z ogólnodostępnej komunikacji miejskiej. 41% skorzystało z usług taksówkowych.

Z Rosji do Polski częściej przyjeżdżają kobiety niż mężczyźni. Podobnie jest w przypadku przyjazdów do Warszawy. Głównie są to ludzie młodzi - w przyjazdach do Polski 83% ma mniej niż 45 lat. W przyjazdach do Warszawy 78% nie przekroczyło 40 lat.

Wśród turystów rosyjskich przyjeżdżających zarówno do Polski jak i do Warszawy minimalny jest udział osób z wykształceniem podstawowym. Mniej więcej w równym stopniu są to osoby z wykształceniem średnim i wyższym (przyjeżdżający do Warszawy nieco częściej deklarują wykształcenie wyższe).

2/3 turystów z Rosji przyjeżdżających do Warszawy ma stałe zatrudnienie (57%) lub uczy się (10%), dla porównania - w grupie osób z pozostałych państw byłego ZSRR - 82%. Ponieważ są to w większości ludzie młodzi tzn. poza wiekiem emerytalnym okazuje się, że znaczna ich część nie ma oficjalnego zatrudnienia ani nie uczy się. Często mieszkają w dużych miastach (70% w miastach ponad 200 tys. mieszkańców). 46% ocenia swą sytuację materialną jako lepszą w porównaniu z innymi obywatelami Rosji, 15% - jako gorszą.

W grupie turystów z innych krajów byłego ZSRR odwiedzających Warszawę mniej osób mieszka w dużych miastach (51%), nieco mniej uznaje swą sytuację materialną jako lepszą w porównaniu z innymi obywatelami ich krajów, tyle samo jako gorszą.

Mieszkańcy Rosji z dużych miast w Polsce najczęściej odwiedzają Warszawę, mieszkańcy Białorusi - Warszawę oraz Lublin i Białystok, mieszkańcy Litwy - Białystok i Warszawę, a także Poznań, mieszkańcy Ukrainy najczęściej odwiedzają Kraków, ale również Katowice, Warszawę i Wrocław.

Przyjazdy z Francji

W 1993 roku odwiedziło Polskę 186,5 tys. Francuzów (według przekroczeń granicy) z czego prawie połowa (ok. 90 tys.) była w Warszawie.

Najczęściej celem przyjazdu Francuzów do Polski były interesy oraz odwiedziny u krewnych i znajomych. Do Warszawy najczęściej przyjeżdżali w celach turystyczno-poznawczych ("aby poznać miasto i jego zabytki") - ponad połowa - ale również, aby odwiedzić krewnych lub znajomych oraz załatwić interesy.

Turysta francuski spędził w Polsce w 1993 roku średnio 6 nocy (dokładnie 6,4). Średnia długość pobytu w Warszawie wyniosła prawie 6 nocy (5,9).

42% Francuzów przybyło do Polski na pobyt krótki tzn. obejmujący 1-4 noclegi. Dla Warszawy odpowiedni odsetek (odnosi się tylko do tych, którzy nocowali w Warszawie) wynosi 65%. Dla pobytów z 1-2 noclegami różnica jest jeszcze bardziej wyraźna: do Polski 15% Francuzów przyjeżdża na tak krótko, do Warszawy prawie połowa.

Turyści z Francji przyjeżdżający do Polski w 1993 roku najczęściej korzystali z noclegów w hotelach i motelach (65%) lub mieszkali u rodziny i znajomych (13%). Przyjeżdżający do Warszawy również najczęściej korzystali z bazy typu hotelowego - 60% (w tym 27% z hotelu lub motelu) i gościny rodziny lub znajomych (21%).

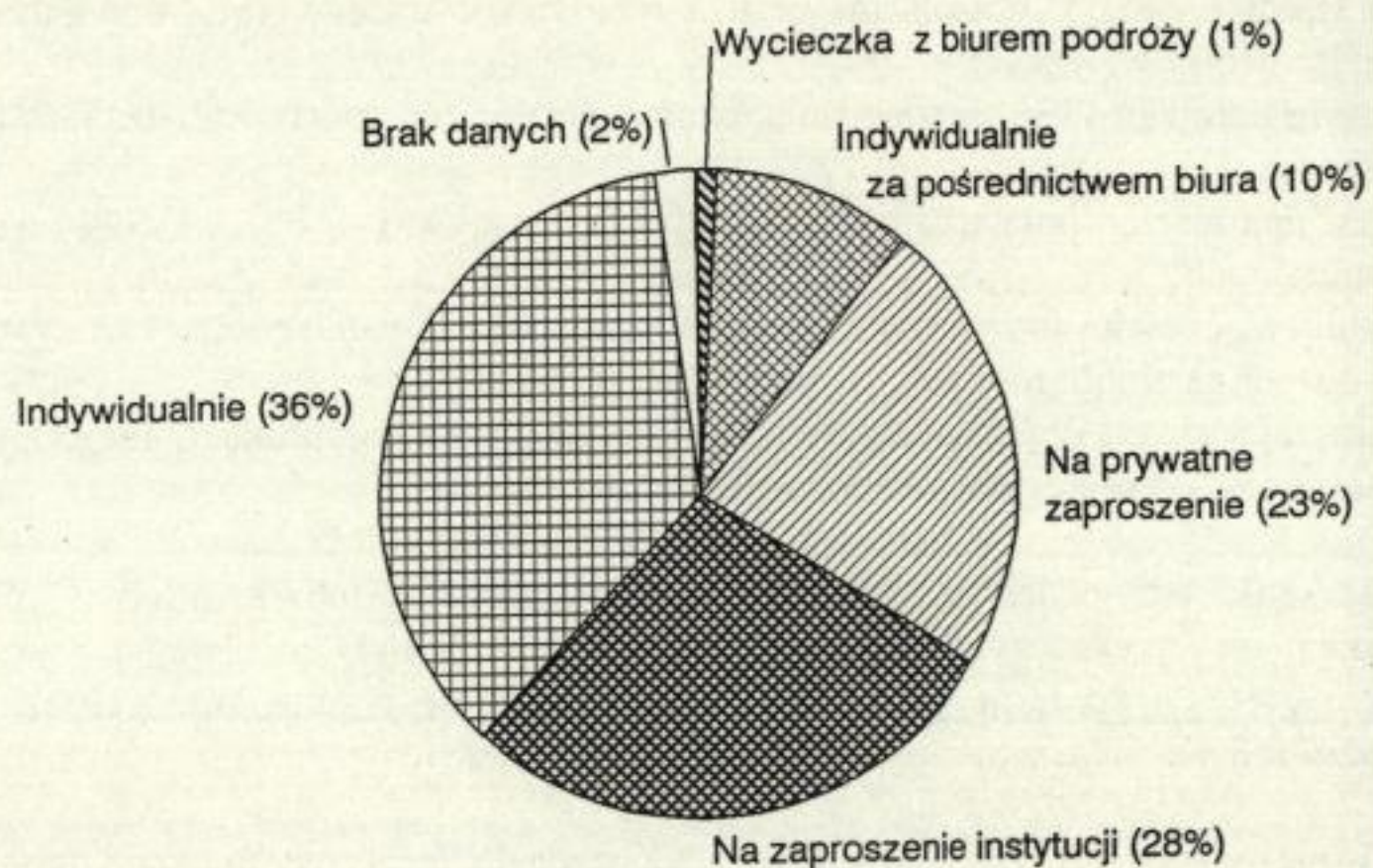
Znaczna część Francuzów przybyła do Polski indywidualnie, bez pomocy pośredników (36%), do Warszawy jeszcze większa część (41%). Udział przyjazdów do Polski za pośrednictwem biur podróży wyniósł w 1993 roku 11%, do Warszawy 33%. Przyjazdy do Polski w ramach wycieczki wykupionej w biurze podróży wyniosły 1%, do Warszawy - 20%.

Najpopularniejszym środkiem transportu w przyjazdach do Polski był samochód osobowy (75%). Z samolotu skorzystało 23% przyjeżdżających. W przyjazdach do Warszawy najpopularniejszy był samolot 40%. Z samochodu skorzystało 22% przyjeżdżających.

Wśród Francuzów przyjeżdżających do Polski w 1993 roku tylko 15% odwiedziło Polskę po raz pierwszy, a 26% miało już za sobą co najmniej trzy wizyty.

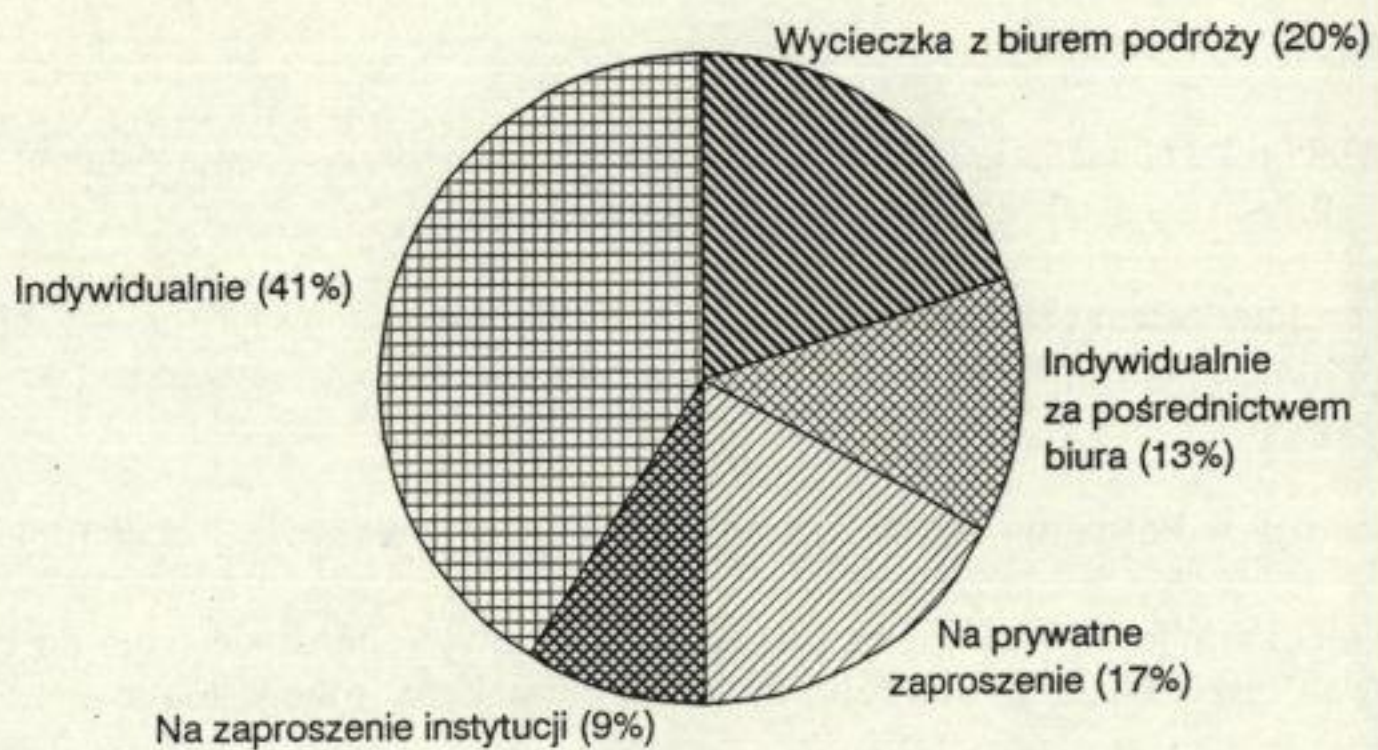
Wśród przyjeżdżających do Warszawy 75% było w Warszawie pierwszy raz, a 63% pierwszy raz w ogóle w Polsce. Natomiast co najmniej trzy wizyty w Warszawie miało za sobą 9%, a w ogóle w Polsce 11% Francuzów.

Rys. 7 Organizacja przyjazdów do Polski turystów z Francji w 1993 roku

Źródło: Instytut Turystyki, Warszawa 1994

Rys. 8 Organizacja przyjazdów do Warszawy turystów z Francji w 1993 roku

Źródło: Instytut Turystyki, Warszawa 1994

Inne najważniejsze cechy turystów francuskich przyjeżdżających do Warszawy w 1993 roku:

- co trzeci turysta z Francji przyjeżdża tylko do Warszawy (bez odwiedzania innych miejscowości w Polsce);
- prawie połowa (47%) przyjeżdża z kimś z rodziny, co szósty z dzieckiem lub dziećmi (16%);
- czas najczęściej poświęcają na zwiedzanie, rozrywki i uczestnictwo w imprezach kulturalnych;
- posiłki najczęściej spożywają w restauracjach, rzadziej korzystają z barów i ulicznej gastronomii;
- poruszając się po Warszawie prawie 40% skorzystało z komunikacji miejskiej, po ok. 1/4 z taksówki i własnego samochodu.

Większość przyjeżdżających do Polski Francuzów to ludzie młodzi: 76% turystów francuskich nie przekroczyło 45 roku życia. Najczęściej były to osoby z wykształceniem wyższym (47%) i średnim (33%). Sporo było uczniów i studentów (19%). Przeważali mężczyźni (58%).

Również większość Francuzów przyjeżdżających do Warszawy to ludzie młodzi: 70% nie przekroczyło 40 lat. Najczęściej były to osoby z wykształceniem wyższym (61%) i średnim (39%). Uczniowie i studenci stanowili 31%.

Do Warszawy rzadziej (18%) niż w ogóle do Polski (28%) przyjeżdżają turyści z Francji polskiego pochodzenia.

Z większych miast oprócz Warszawy Francuzi najczęściej odwiedzali Gdańsk, Szczecin i Poznań.

Przyjazdy z Włoch

W 1993 roku odwiedziło Polskę 123,5 tys. Włochów (przekroczenia granicy) z czego 1/3 tzn. ok. 40 tys. (dane szacunkowe) była w Warszawie.

Najczęściej celem przyjazdu Włochów do Polski były interesy i sprawy służbowe. Do Warszawy najczęściej przyjeżdżali aby poznać miasto (65%) i odwiedzić krewnych lub znajomych (16%).

Włosi spędzili w Polsce w 1993 roku średnio 5 nocy, w Warszawie 3 noce (dokładnie 2,8).

Prawie 3/4 Włochów przyjeżdżających do Warszawy (odnosi się tylko do tych, którzy tu nocowali) przyjechało na dwa lub trzy dni (korzystając z jednego lub dwóch noclegów).

Włosi nocowali w Polsce najczęściej w hotelach (72%). W Warszawie - w rejestrowanej bazie typu hotelowego (64%), w tym hotelach, motelach lub zajazdach (43%) - oraz u krewnych lub znajomych (22%).

Włosi odwiedzający Polskę w 1993 roku przyjeżdżali najczęściej indywidualnie bez pośredników (blisko połowa przyjeżdżających). Znaczny jest udział przyjazdów na zaproszenie osób prywatnych i na zaproszenie instytucji. W 1993 roku 24% Włochów korzystało z zaproszenia osoby prywatnej i 23% z zaproszenia instytucji. Niewielki jest udział osób korzystających z usług biur podróży.

Turyści z Włoch odwiedzający Warszawę również najczęściej przyjeżdżali indywidualnie bez pośredników (60%) i na zaproszenie osób prywatnych (14%). Udział przyjazdów do Warszawy za pośrednictwem biur podróży wyniósł w 1993 roku 18%, z czego połowa odbywała się w ramach wycieczki wykupionej w biurze podróży.

W przyjazdach turystów włoskich do Polski najpopularniejszym środkiem transportu był samochód osobowy (połowa przyjeżdżających) i samolot (30%).

W przyjazdach do Warszawy dominował samolot (40%). Samochodem przyjechało 22% Włochów.

Inne najważniejsze cechy turystów włoskich przyjeżdżających do Warszawy w 1993 roku:

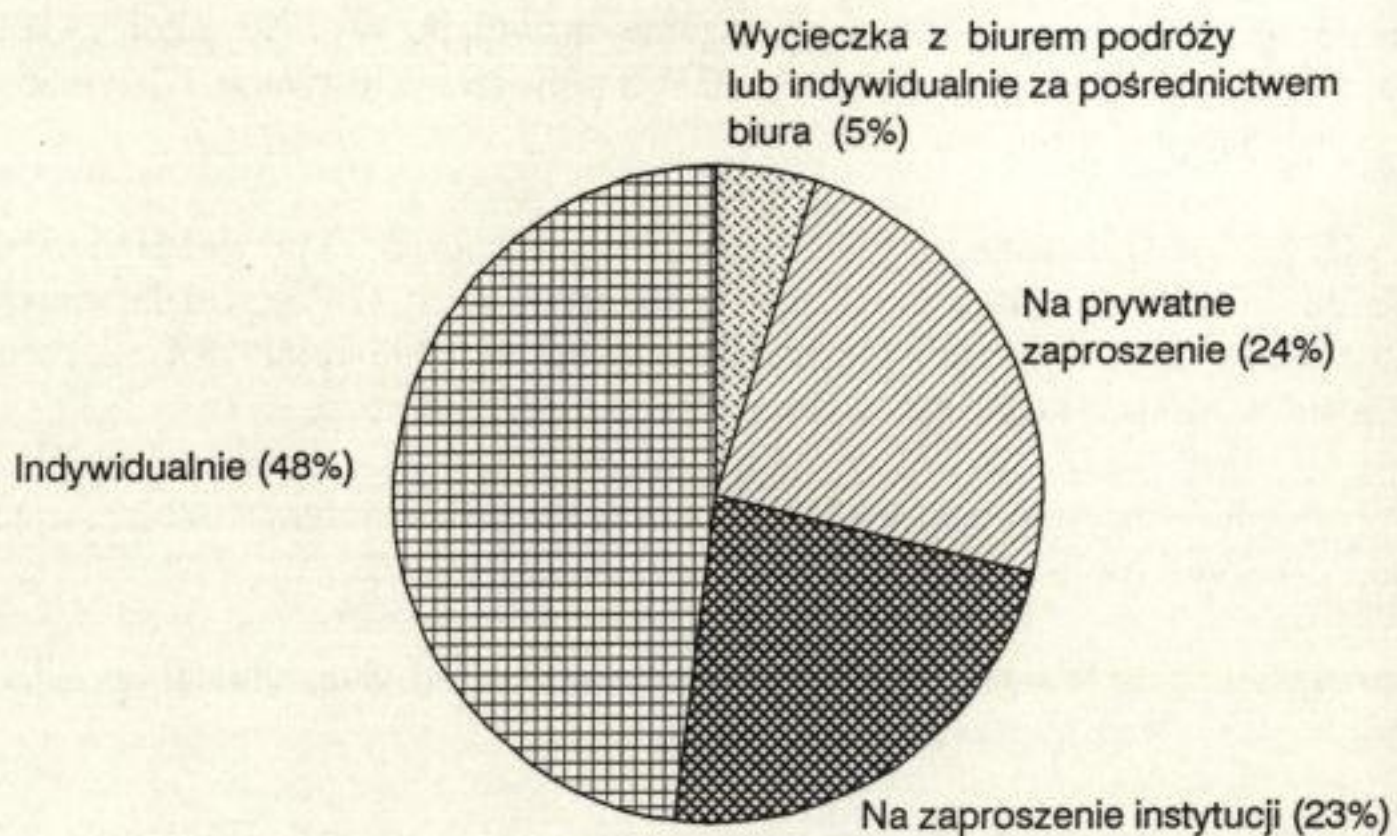
- ponad 80% było w Polsce i w Warszawie po raz pierwszy, tylko kilka procent miało za sobą trzy wizyty w Polsce i w Warszawie;
- tylko 22% przyjechało wyłącznie do Warszawy, 40% przyjechało głównie do innych miejscowości, a Warszawę odwiedziło jedynie przy okazji;
- 43% przyjechało z przynajmniej jedną osobą z rodziny, 8% z dziećmi;
- w Warszawie najczęściej oddawali się zwiedzaniu i rozrywkom;
- jadali przede wszystkim w restauracjach, (skorzystało ponad 80%), ale również w barach i korzystając z ulicznej gastronomii (po ok. 30%);
- przy poruszaniu się po mieście równie często korzystali z własnego samochodu co i komunikacji miejskiej.

Blisko połowę Włochów odwiedzających Polskę stanowiły osoby w wieku 35-44 lata. Były to osoby najczęściej z wykształceniem średnim (blisko połowa przyjezdnych) lub wyższym (30%). Wśród Włochów odwiedzających Polskę przeważali mężczyźni (ponad 80%). Pochodzenie polskie deklarowało 11%.

Wśród turystów z Włoch przyjeżdżających do Warszawy przeważali ludzie młodzi. 3/4 osób nie przekroczyło 40 lat, połowa to ludzie dwudziestokilkuletni. Najczęściej mieli wykształcenie wyższe (55%) lub średnie (42%). Zdecydowanie przeważali mężczyźni (64%). Polskie pochodzenie deklarowało 6%.

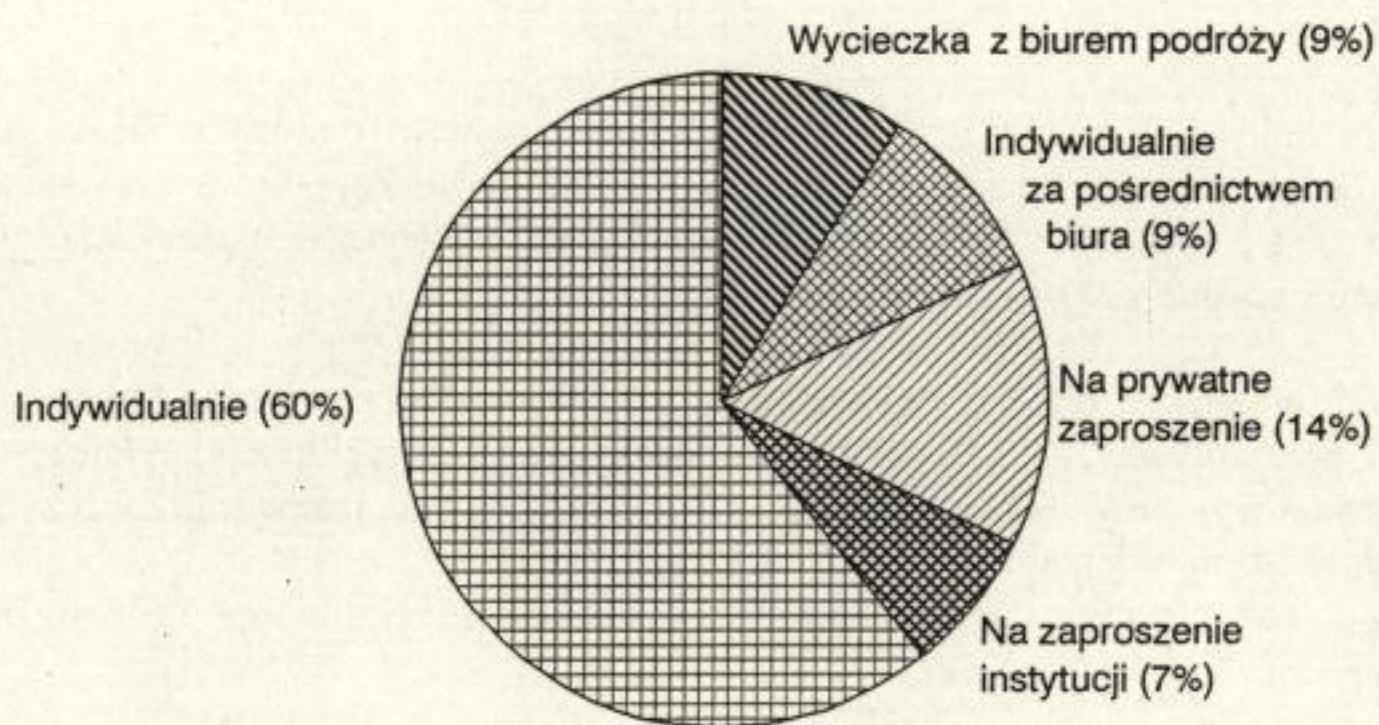
Wśród dużych miast Włosi najczęściej odwiedzali Katowice, Poznań, Kraków i Warszawę.

Rys. 9 Organizacja przyjazdów do Polski turystów z Włoch w 1993 roku

Źródło: Instytut Turystyki, Warszawa 1994

Rys. 10 Organizacja przyjazdów do Warszawy turystów z Włoch w 1993 roku

Źródło: Instytut Turystyki, Warszawa 1994

Przyjazdy z Wielkiej Brytanii

W 1993 roku odwiedziło Polskę 104,8 tys. (według przekroczeń granicy) turystów z Wielkiej Brytanii. Ponad połowa z nich była w Warszawie (ok. 60 tys.).

Główne cele przyjazdów turystów brytyjskich do Warszawy to poznanie miasta (46%), odwiedziny krewnych i znajomych (25%) oraz załatwianie interesów (20%).

Średnia długość pobytu wyniosła 6,3 nocy. Najczęściej korzystano z noclegów w hotelach i motelach (47%) oraz u krewnych lub znajomych (32%).

Indywidualnie bez pośredników przybył do Warszawy co trzeci turysta brytyjski, za pośrednictwem biura podróży 28% w tym 11% w ramach zorganizowanej wycieczki.

1/3 turystów z Wielkiej Brytanii przyjechała wyłącznie do Warszawy (35%) tzn., że nie odwiedzała innych miejscowości w Polsce.

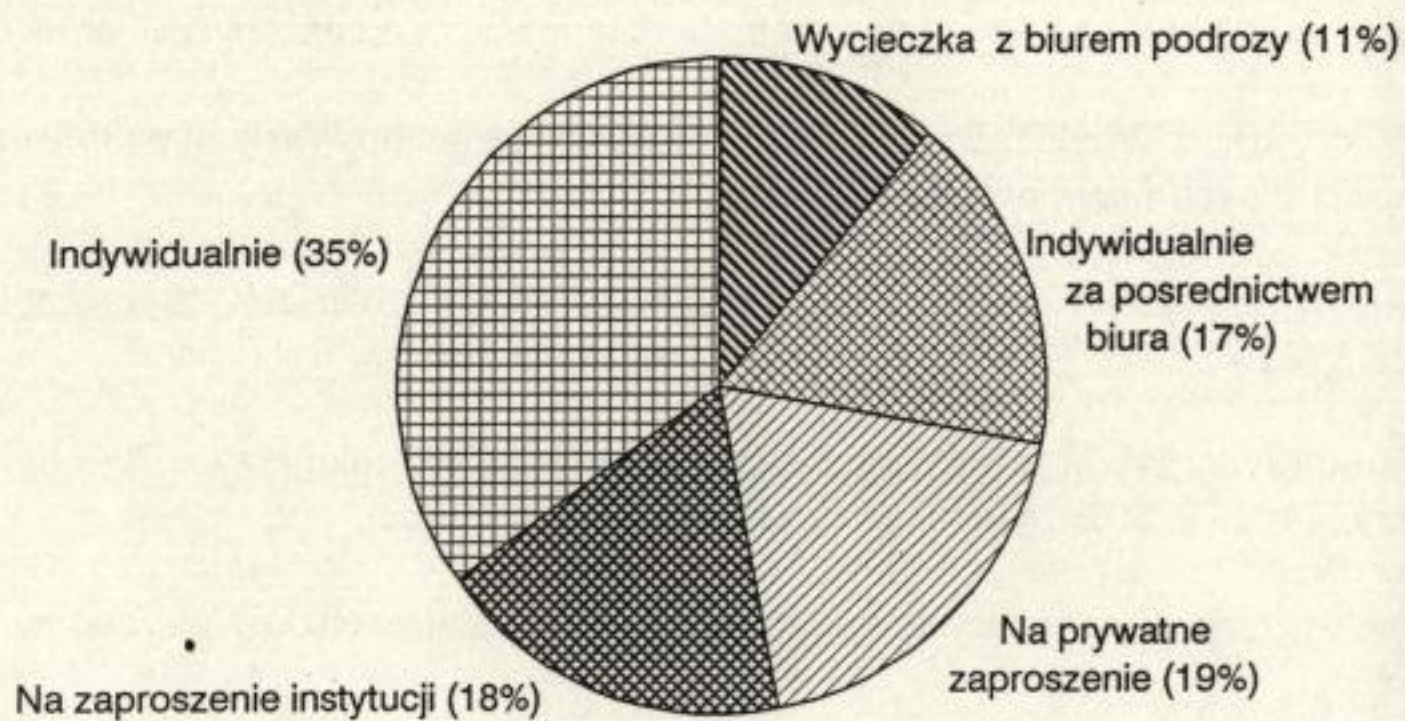
Najpopularniejszym środkiem transportu w podróży do Warszawy był samolot (54%) i samochód (21%).

Wśród brytyjczyków odwiedzających Warszawę w 1993 roku prawie 70% było tu po raz pierwszy, a prawie 60% było w ogóle pierwszy raz w Polsce.

Inne ważniejsze cechy turystów brytyjskich przyjeżdżających do Warszawy w 1993 roku:

- połowa (51%) przyjechała z co najmniej jedną osobą z rodziny, 18% z co najmniej jednym dzieckiem;
- czas poświęcali na zwiedzanie, spotkania towarzyskie, rozrywki, imprezy kulturalne i załatwianie interesów;
- połowa odwiedziła Wilanów;
- posiłki spożywali głównie w restauracjach, rzadziej w barach;
- poruszając się po mieście korzystali głównie z taksówek i komunikacji miejskiej, ale również z samochodu - często wynajętego lub udostępnionego przez rodzinę;
- 60% to ludzie do czterdziestego roku życia;
- przeważali mężczyźni;
- 3/4 miało wyższe wykształcenie;
- 2/3 miało zatrudnienie, 1/5 kontynuowała naukę;
- przeważali mieszkańcy dużych miast (61%) mieszkało w miastach powyżej 200 tys. mieszkańców);
- 19% deklaroowało polskie pochodzenie;
- ponad 60% oceniło swą sytuację jako lepszą w porównaniu z przeciętnym mieszkańcem Wielkiej Brytanii.

**Rys. 11 Organizacja przyjazdów do Warszawy turystów z Wielkiej Brytanii
w 1993 roku**

Zrodlo: Instytut Turystyki, Warszawa 1994

Przyjazdy z krajów skandynawskich

W 1993 roku odwiedziło Polskę 365,7 tys. turystów z krajów skandynawskich, w tym 177,3 tys. Szwedów. W tym samym roku Warszawę odwiedziło ok. 220 tys. turystów ze Skandynawii, w tym ok. 70 tys. Szwedów.

Najczęściej celem przyjazdu Skandynawów do Polski był wypoczynek i interesy. Celem przyjazdu do Warszawy było przede wszystkim poznanie miasta, a w dalszej kolejności załatwianie interesów.

Średnio turyści ze Skandynawii spędzili w Polsce 6,8 nocy, w Warszawie - 4,4.

Podczas pobytu w Polsce korzystano głównie z hotelu lub motelu (51%), podobnie jak podczas pobytu w Warszawie (45%). Po kilkanaście procent korzystało z wynajętej kwatery lub pensjonatu (17% w ogóle w Polsce, 19% w Warszawie) oraz mieszkania rodziny lub znajomych (13% w ogóle w Polsce, 15% w Warszawie).

Połowa Skandynawów (49%) przyjechała do Polski indywidualnie bez pośredników, do Warszawy - 1/3. Z pomocy biura skorzystała co czwarta osoba przyjeżdżająca w ogóle do Polski (w tym 11% z wycieczki) i co trzeci przyjeżdżający do Warszawy (w tym 8% z wycieczki).

Najpopularniejszym środkiem transportu w przyjazdach do Polski był prom (38%) i samochód osobowy (34%). Do Warszawy przybywano najczęściej samolotem (43%), pociągiem (25%) i samochodem (22%).

Wśród turystów skandynawskich przyjeżdżających w 1993 roku do Polski prawie 30% było w naszym kraju po raz pierwszy i prawie 30% było tu już wcześniej co najmniej trzy razy. Wśród przyjeżdżających do Warszawy ponad połowa (55%) była pierwszy raz w Polsce i prawie 70% było pierwszy raz w Warszawie. Trzy lub więcej razy było wcześniej w Polsce 15% odwiedzających Warszawę, w Warszawie - 11%.

Inne najważniejsze cechy turystów z krajów skandynawskich przyjeżdżających do Warszawy w 1993 roku:

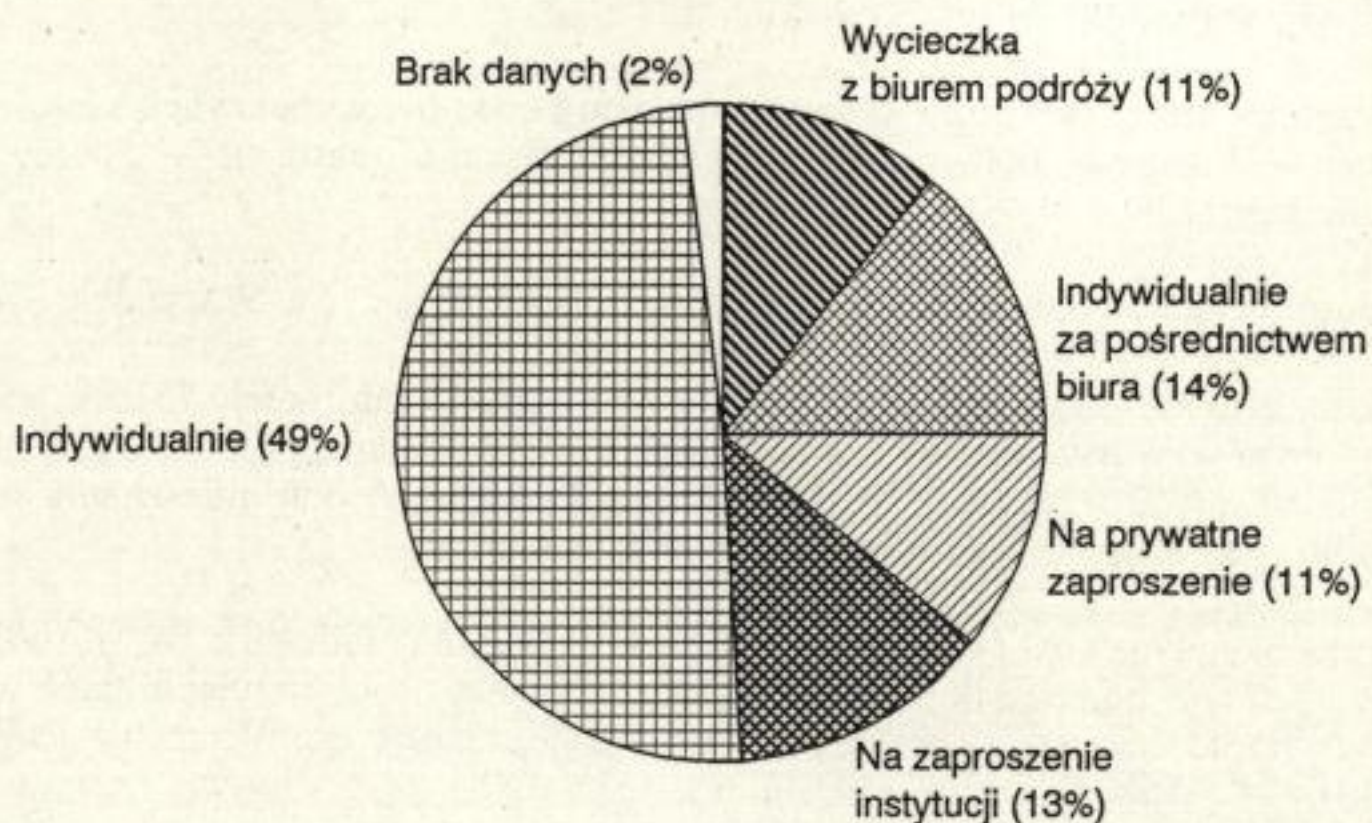
- ponad 1/3 przyjechała tylko do Warszawy, ale również ponad 1/3 przyjechała do innych miejscowości, a w Warszawie była przy okazji;
- aż 60% towarzyszyła osoba z rodziny, 22% - dziecko;
- zwiedzanie, rozrywka i uczestnictwo w imprezach kulturalnych to najczęstsze formy aktywności podczas pobytu w Warszawie;
- posiłki jadano przede wszystkim w restauracjach, ale często również w barach;
- poruszając się po Warszawie połowa skorzystała z usług taksówkowych, 40% z komunikacji miejskiej.

73% Skandynawów przyjeżdżających do Polski w 1993 roku nie przekroczyło 45 lat, przeważali mężczyźni. Połowa miała wykształcenie średnie (49%), 41% - wyższe. 17% deklarowało polskie pochodzenie.

Wśród przyjeżdżających do Warszawy prawie 60% nie przekroczyło 40 lat, przeważały osoby z wyższym wykształceniem (70%), 9% mówiło o swoim polskim pochodzeniu.

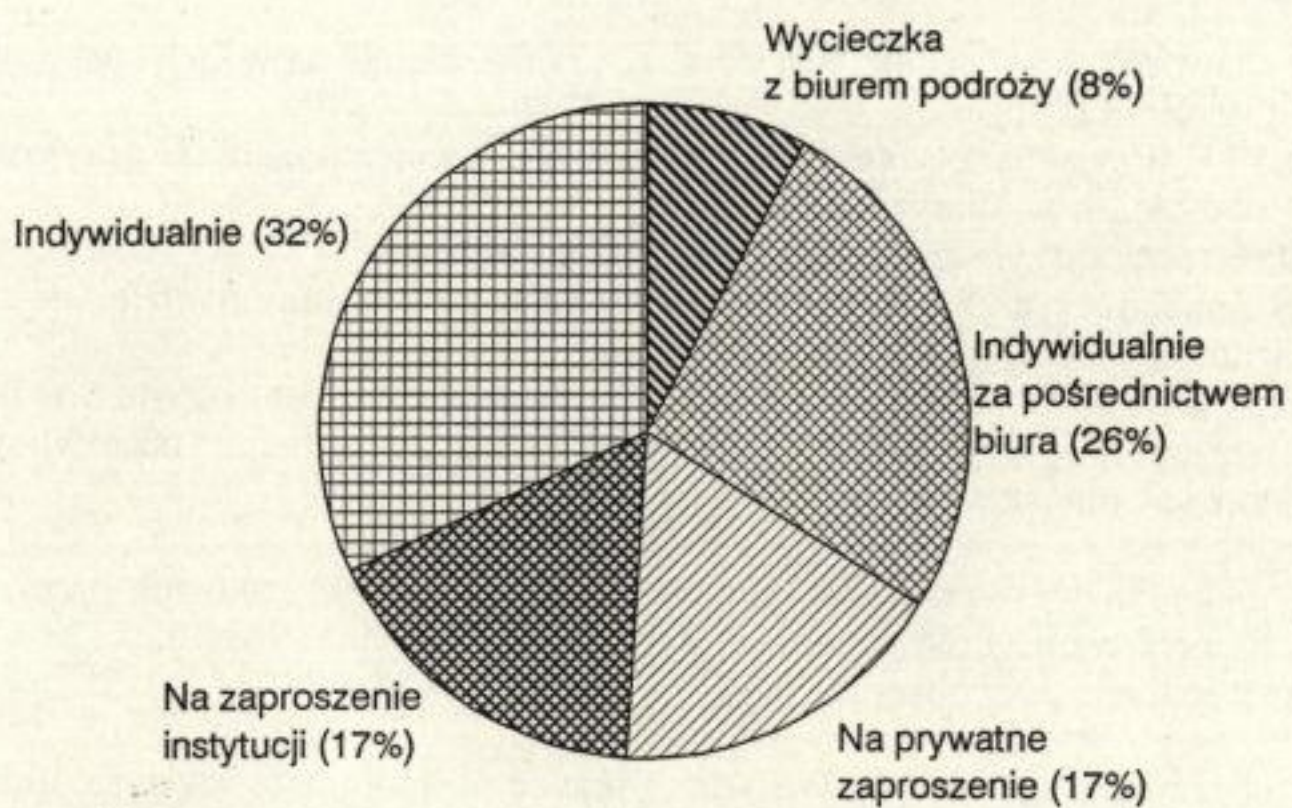
Z dużych miast oprócz Warszawy turyści z krajów skandynawskich odwiedzali najczęściej Gdańsk, Szczecin i Kraków.

Rys. 12 Organizacja przyjazdów do Polski turystów z krajów skandynawskich w 1993 roku

Źródło: Instytut Turystyki, Warszawa 1994

Rys. 13 Organizacja przyjazdów do Warszawy turystów z krajów skandynawskich w 1993 roku

Źródło: Instytut Turystyki, Warszawa 1994

Przyjazdy z krajów Beneluksu

W 1993 roku odwiedziło Polskę 268,8 tys. turystów z krajów Beneluksu w tym 189,1 tys. Holendrów. W tym samym roku Warszawę odwiedziło ok. 110 tys. mieszkańców Beneluksu, a wśród nich ponad 60 tys. Holendrów.

Najczęściej wymieniane cele przyjazdów do Polski turystów z krajów Beneluksu to wypoczynek, załatwianie interesów oraz odwiedziny krewnych i znajomych. Do Warszawy przyjeżdżali najczęściej aby poznać miasto, a w dalszej kolejności również w celu załatwienia interesów i w odwiedziny.

Średnia długość pobytu w ogóle w Polsce (5,7) i w Warszawie (5,6) jest podobna i nie przekracza sześciu nocy. Jednak do Warszawy częściej niż w przypadku całej Polski turyści z krajów Beneluksu przyjeżdżali na krótko tzn. na pobyt połączony z jednym lub dwoma noclegami. Dla Warszawy wskaźnik wyniósł ponad 60% (przy uwzględnieniu tylko tych, którzy spędzili w Warszawie co najmniej jedną noc), dla całego kraju 38%.

Ponad połowa (51%) przyjeżdżających do Polski turystów z Beneluksu korzystała z bazy hotelowej, 17% z noclegu u rodziny lub znajomych. W Warszawie również najczęściej zatrzymywali się w bazie hotelowej, ale oprócz noclegu u rodziny dość popularnym rodzajem wykorzystywanej bazy był camping.

50% turystów z krajów Beneluksu przybyło do Polski indywidualnie, bez pomocy pośredników, 21% skorzystało z pomocy biur podróży. Identycznie było w grupie przyjeżdżających do Warszawy z tą różnicą, że do Warszawy częściej (10%), niż w ogóle do Polski (5%) przyjeżdżano z zorganizowaną wycieczką.

Najpopularniejszym środkiem transportu w przyjazdach do Polski był samochód osobowy (66%), na drugim miejscu znalazł się samolot (18%). Do Warszawy najczęściej przyjeżdżano również samochodem (37%) oraz samolotem i pociągiem (po 23%).

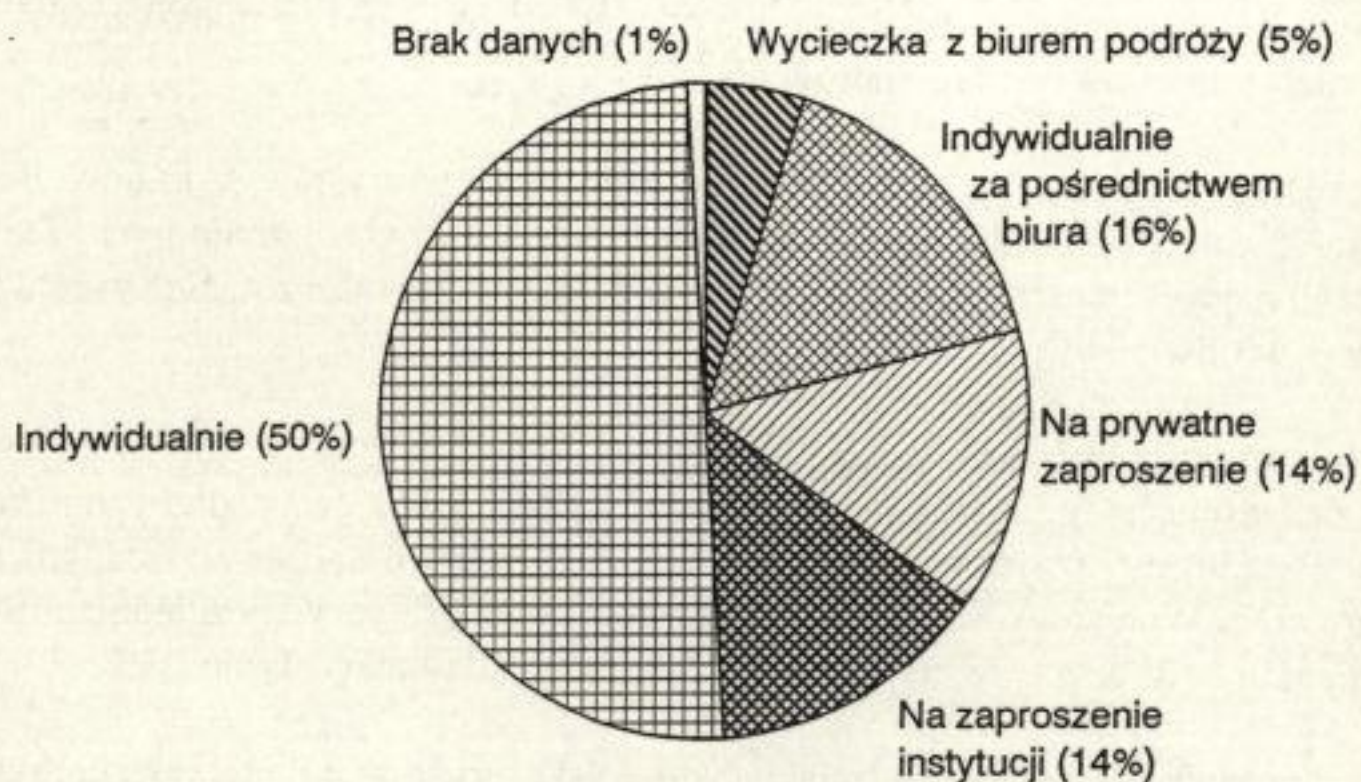
Co trzeci turysta (32%) z krajów Beneluksu przyjeżdżający do Polski był w naszym kraju po raz pierwszy i również co trzeci (33%) był co najmniej czwarty raz.

Wśród przyjeżdżających do Warszawy większość zarówno w Polsce (67%) jak i w Warszawie (59%) była po raz pierwszy.

Inne najważniejsze cechy turystów z krajów Beneluksu przyjeżdżających do Warszawy w 1993 roku:

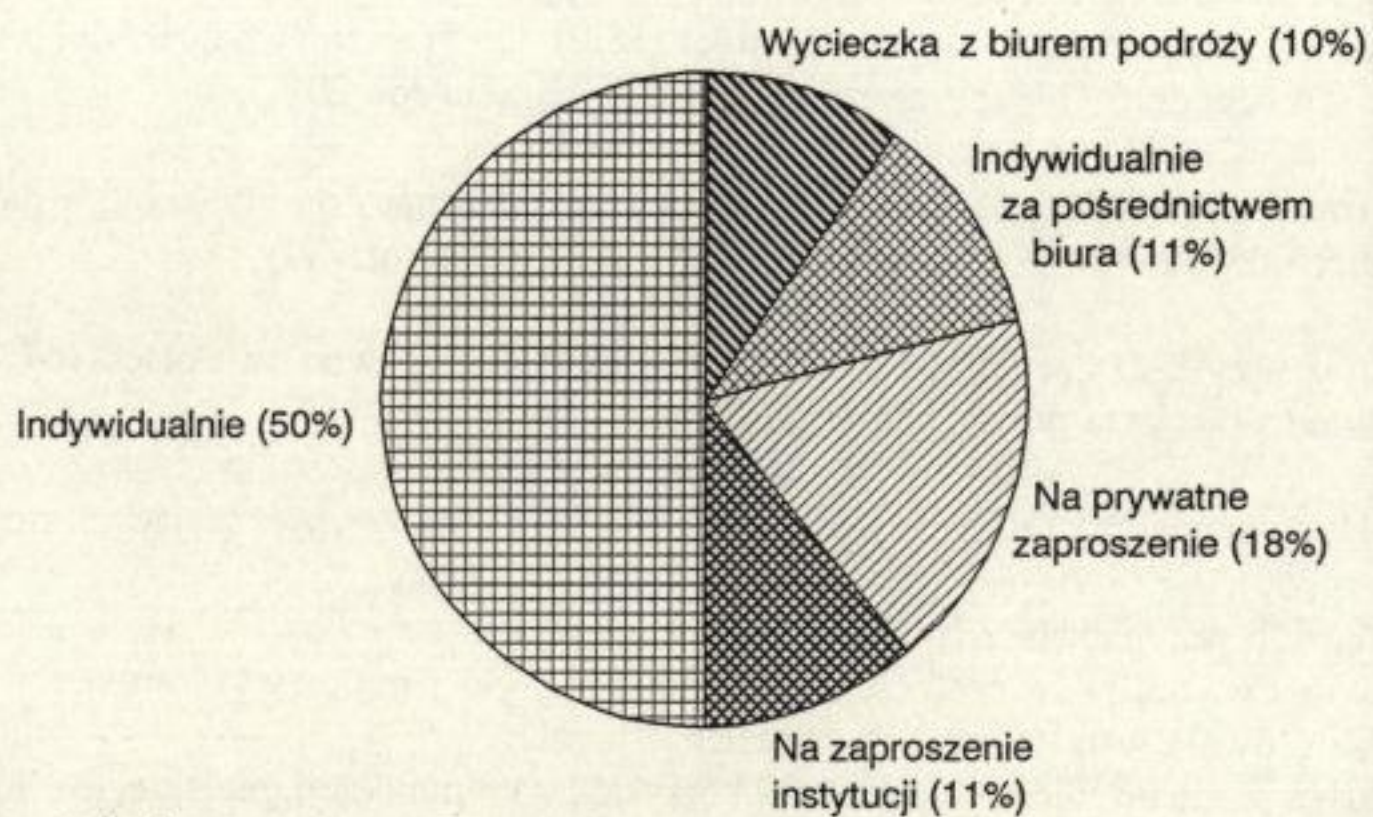
- 48% osób przyjechało z rodziną, 9% z dziećmi;
- czas najczęściej poświęcali na zwiedzanie, rozrywki i imprezy kulturalne;
- jadal głównie w restauracjach, rzadziej w barach;
- poruszając się po mieście najczęściej korzystali z komunikacji miejskiej (38%), własnego samochodu (29%) i taksówek (28%).

Rys. 14 Organizacja przyjazdów do Polski turystów z krajów Beneluxu w 1993 roku

Źródło: Instytut Turystyki, Warszawa 1994

Rys. 15 Organizacja przyjazdów do Warszawy turystów z krajów Beneluxu w 1993 roku

Źródło: Instytut Turystyki, Warszawa 1994

73% osób przyjeżdżających do Polski z krajów Beneluksu nie przekroczyło 45 lat. Głównie były to osoby z wykształceniem średnim (50%) lub wyższym (47%). Przeważali mężczyźni (68%).

Również większość mieszkańców krajów Beneluksu przyjeżdżających do Warszawy to ludzie młodzi: 57% nie przekroczyło 40 roku życia. Zdecydowanie częściej były to osoby z wykształceniem wyższym (69%) niż średnim (29%). Podobnie jak wśród przyjeżdżających do Polski przeważali mężczyźni (choć nie w tak zdecydowany sposób).

Do Warszawy częściej (31%) niż w ogóle do Polski (10%) przyjeżdżali uczniowie i studenci.

Polskie pochodzenie deklarowało 11% przyjeżdżających do Polski i 9% wśród przyjeżdżających do Warszawy.

Przyjazdy z USA

W 1993 roku przyjechało do Polski 140,8 tys. turystów z USA z czego ok. 80 tys. odwiedziło Warszawę.

Główne cele przyjazdów turystów amerykańskich do Warszawy to w kolejności poznania miasta (45%) załatwiania interesów (28%) i odwiedziny krewnych lub znajomych (14%).

Średnia długość pobytu wyniosła 8,4 nocy. Najczęściej korzystano z noclegów w hotelach i motelach (57%) oraz u krewnych lub znajomych (16%).

Indywidualnie bez pośredników przybyło do Warszawy 41% turystów amerykańskich, za pośrednictwem biura podróży 25%, w tym 15% w ramach zorganizowanej wycieczki.

Co czwarty (24%) turysta amerykański przyjechał wyłącznie do Warszawy tzn, że nie odwiedzał innych miejscowości w Polsce.

Najpopularniejszym środkiem transportu w podróży do Warszawy był samolot (62%). 26% przyjechało pociągiem.

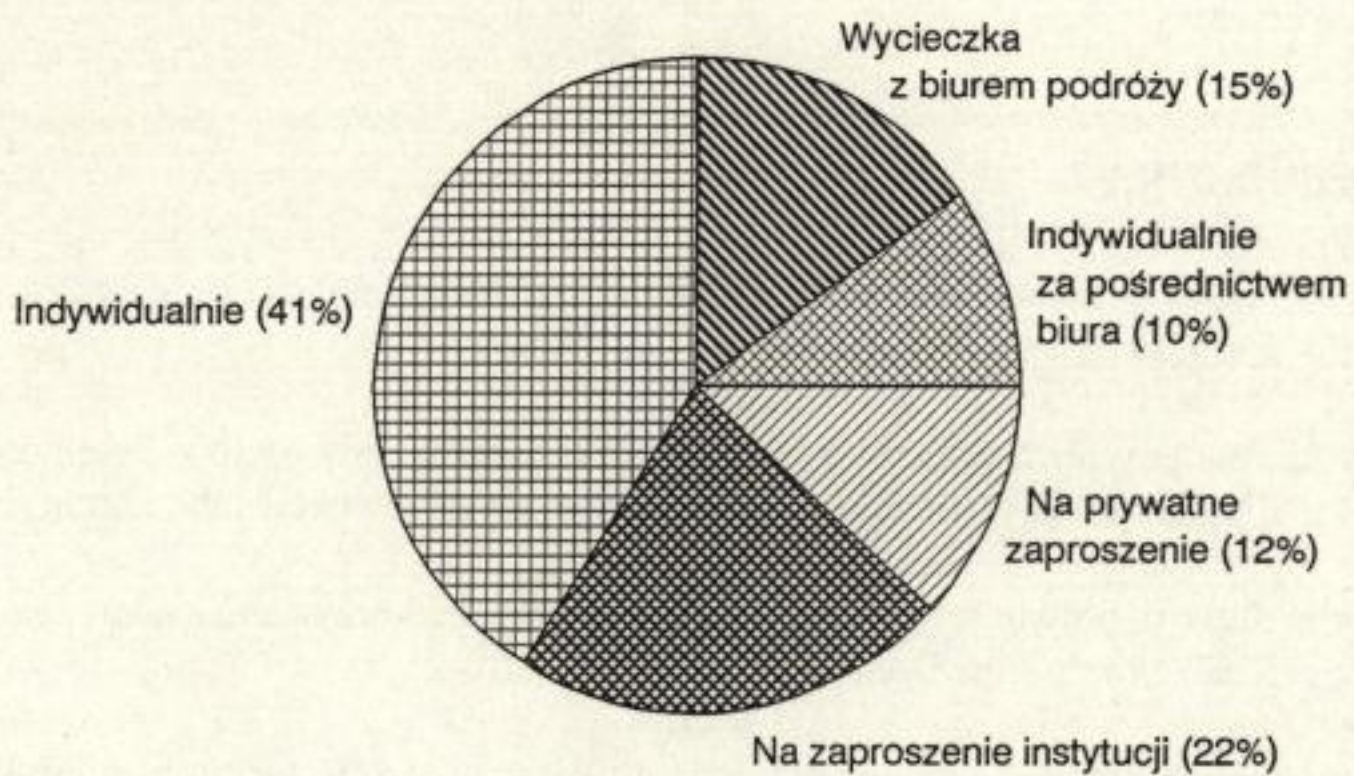
Wśród turystów amerykańskich odwiedzających Warszawę w 1993 r. ok. 2/3 było pierwszy raz tak w Warszawie (68%) jak i w Polsce (66%).

Inne ważniejsze cechy turystów amerykańskich przyjeżdżających do Warszawy w 1993 roku:

- 45% przyjechało z co najmniej jedną osobą z rodziny, 4% z dzieckiem;
- czas poświęcali przede wszystkim na zwiedzanie oraz załatwianie interesów lub spraw służbowych;
- posiłki spożywali głównie w restauracjach, zdecydowanie rzadziej w barach;
- poruszając się po mieście korzystali głównie z taksówek i komunikacji miejskiej;
- 55% to osoby do czterdziestego roku życia;
- przeważali mężczyźni
- 86% miało wyższe wykształcenie

- przeważali zamieszkujący miasta powyżej 200 tys. mieszkańców (69%)
- 19% deklaroowało polskie pochodzenie;
- ponad 70% oceniło swą sytuację materialną jako lepszą w porównaniu z przeciętnym mieszkańcem USA, z czego połowa - jako dużo lepszą.

Rys. 16 Organizacja przyjazdów do Warszawy turystów z USA w 1993 roku

Źródło: Instytut Turystyki, Warszawa 1994

Podsumowanie

Przedstawione charakterystyki turystów z wybranych krajów i grup krajów przyjeżdżających do Warszawy uwidaczniają ogromne zróżnicowania między przede wszystkim przejezdnymi ze Wschodu i pozostałymi turystami. Jest to podstawowy argument za tym, aby wobec obcokrajowców przyjeżdżających do Warszawy w celach turystycznych nie używać uśredniającego terminu "przeciętny zagraniczny turysta". Różnice między przyjeżdżającymi grupami cudzoziemców są zbyt duże.

Rezultaty badań pokazują, że turyści z różnych krajów zachodnich różnią się między sobą pewnymi cechami, mają swoją specyfikę. Natomiast różnice między przejezdnymi z Rosji i innych krajów byłego ZSRR z jednej strony i pozostałymi wyróżnionymi grupami turystów z drugiej, są diametralne i dotyczą zarówno spraw zasadniczych jak i innych - począwszy od celu przyjazdu poprzez formy żywienia, a skończywszy na usytuowaniu miejsca noclegu.

Przejezdni z krajów byłego ZSRR przyjeżdżają do Warszawy przede wszystkim w celach handlowych, przy czym w większym stopniu dotyczy to obywateli Rosji niż mieszkańców innych krajów byłego ZSRR. Dla tej grupy z kolei (głównie dla mieszkańców Ukrainy, Litwy i Białorusi) istotny jest również inny cel jakim są odwiedziny krewnych lub znajomych.

Dla turystów z pozostałych wyróżnionych krajów i grup krajów głównym celem przyjazdu do Warszawy jest cel, który można określić jako turystyczno-poznawczy (zwiedzanie miasta i jego zabytków). Na dwóch dalszych miejscach (w różnej kolejności dla turystów z różnych krajów) są cele biznesowe oraz rodzinno-towarzyskie. Dla Amerykanów i Skandynawów ważniejsze są interesy, dla Włochów i Brytyjczyków odwiedziny krewnych i znajomych. Amerykanie, Brytyjczycy i Niemcy nieco rzadziej przyjeżdżają w celach turystyczno-poznawczych niż np. Włosi, Francuzi i Skandynawowie. Amerykanie częściej niż przedstawiciele innych krajów przyjeżdżają w celu załatwienia interesów, natomiast Włosi - rzadziej.

Zakupy oraz odwiedziny krewnych lub znajomych to typowe cele przyjazdów mieszkańców z krajów sąsiednich. W przypadku Warszawy, z pewnością ze względu na jej centralne położenie w kraju, a więc znaczną odległość od granic państwa, zależność ta potwierdza się jedynie w przypadku mieszkańców byłego ZSRR. Czechów i Słowaków w ogóle do Warszawy przyjeżdża mało, a Niemcy bardzo rzadko przyjeżdżają na zakupy aż do Warszawy.

Przejezdni z krajów byłego ZSRR częściej, niż z innych krajów przyjeżdżają do Warszawy na jeden dzień (bez noclegu). Względnie często dotyczy to również turystów z krajów Beneluksu i w mniejszym stopniu z krajów skandynawskich.

Z wyróżnionych (grup) krajów najkrótsze pobyty w Warszawie (ale połączone z co najmniej jednym noclegiem) charakteryzują Włochów, najdłuższe turystów z krajów byłego ZSRR z wyłączeniem Rosji.

Przyjezdni z krajów byłego ZSRR najczęściej korzystali z wynajętych kwater prywatnych, turyści z pozostałych (grup) krajów z obiektów zakwaterowania zbiorowego. Z kolei Amerykanie, Francuzi i Włosi częściej niż inni turyści korzystali z obiektów zakwaterowania zbiorowego, zwłaszcza Amerykanie, ale również Włosi, Brytyjczycy, Skandynawowie i Niemcy - z bazy o najwyższym standardzie tzn. hoteli, moteli i zajazdów, Francuzi - z tańszej bazy o charakterze zakwaterowania zbiorowego (domy wycieczkowe, hotele studenckie, schroniska młodzieżowe), turyści z krajów Beneluksu - z campingów, a Niemcy i Brytyjczycy z mieszkania rodziny lub znajomych.

Zdecydowana większość Amerykanów, Niemców, Brytyjczyków, Skandynawów i Francuzów przyjeżdżających do Warszawy korzysta z wcześniejszej rezerwacji miejsc noclegu. W najmniejszym stopniu dotyczy to mieszkańców krajów byłego ZSRR.

Natomiast przyjeżdżający do Warszawy mieszkańcy Ukrainy, Litwy czy Białorusi (krajów byłego ZSRR z wyłączeniem Rosji) zdecydowanie częściej niż inni zagraniczni turyści korzystali z noclegu położonego na obrzeżach miasta. Z pewnością niebagatelne znaczenie miała tu wysokość ceny noclegu.

Największy udział przyjazdów indywidualnych bez pomocy pośredników zarejestrowano wśród turystów z Włoch i krajów Beneluksu, najmniejszy wśród przyjezdnych z Rosji. I odwrotnie - turyści z Włoch i krajów Beneluksu w najmniejszym stopniu korzystali z usług biur podróży, natomiast w największym stopniu przyjezdni z Rosji.

Odwiedzający Warszawę przyjezdni z krajów byłego ZSRR i Niemiec najczęściej przyjeżdżają wyłącznie do Warszawy. Amerykanie, Włosi, turyści z krajów Beneluksu i krajów skandynawskich najczęściej przyjeżdżają głównie do innych miejscowości w Polsce, a w Warszawie są przy okazji.

W podróży do Warszawy samolot jest najpopularniejszym środkiem transportu dla Amerykanów, Brytyjczyków, Skandynawów i Francuzów, samochód dla Niemców, Włochów i turystów z Beneluksu, pociąg - dla przyjezdnych z byłego ZSRR.

Wśród przyjezdnych z Rosji dominują osoby, które były już przynajmniej po kilka razy zarówno w Polsce jak i w Warszawie, wśród przyjezdnych z Włoch, Francji, Wielkiej Brytanii, USA, krajów Beneluksu i Skandynawii dominują osoby, które w Warszawie i w ogóle w Polsce były po raz pierwszy.

Z osobą towarzyszącą z rodziny przyjeżdża do Warszawy większość Skandynawów, Brytyjczyków i Niemców. Rosjanie zdecydowanie preferują przyjazdy bez rodziny.

Częściej niż turyści z innych krajów przyjeżdżają z dziećmi oprócz Skandynawów, Brytyjczyków i Niemców również Francuzi. Zdecydowanie najrzadziej dzieci towarzyszą przyjezdnym z Rosji.

Z wyróżnionych (grup) krajów zdecydowanie rzadziej w porównaniu z innymi zwiedzają Warszawę Rosjanie oraz mieszkańcy pozostałych krajów byłego ZSRR i Niemcy.

Również w porównaniu z innymi - Skandynawowie i Francuzi będąc w Warszawie - częściej poświęcają czas na rozrywkę i uczestnictwo w imprezach kulturalnych, przyjezdni z byłego ZSRR - najrzadziej. W częstości spotkań z rodziną i znajomymi wyróżniają się Brytyjczycy, w poświęcaniu czasu interesom - Amerykanie.

Podstawowe atrakcje turystyczne Warszawy oraz miejsca pamięci narodowej zdecydowanie częściej zwiedzają turyści z krajów Europy Zachodniej i Amerykanie niż z krajów byłego ZSRR. Z kolei największe targowisko w Warszawie usytuowane na Stadionie X-lecia zdecydowanie częściej niż turyści z innych krajów odwiedzają przyjezdni z byłego ZSRR.

Przyjezdni z Rosji podczas pobytu w Warszawie żywią się korzystając najczęściej z ulicznych punktów gastronomicznych, zaopatrując się w sklepach i wykorzystując przywieziony prowiant. Przedstawiciele pozostałych krajów byłego ZSRR podobnie, z tym że częściej korzystają z form najtańszych: posiłków sporządzonych z żywności przywiezionej i zakupionej w sklepach.

Turyści z innych krajów jadają przede wszystkim w restauracjach, zdecydowanie rzadziej w barach. W zależności od kraju istotne znaczenie mają również uliczne punkty gastronomiczne oraz korzystanie z gościny rodziny lub znajomych.

Przyjezdni z krajów byłego ZSRR jeżdżą po Warszawie przede wszystkim komunikacją miejską, czasami taksówkami (częściej przyjezdni z Rosji). Turyści z innych krajów poruszają się najczęściej samochodem osobowym (Niemcy, Włosi, turyści z krajów Beneluksu), korzystają z usług taksówkowych (Skandynawowie, Amerykanie) lub również często jak z taksówek i samochodu osobowego korzystają z miejskiej komunikacji (Francuzi, Brytyjczycy).

Z Rosji częściej przyjeżdżają do Warszawy kobiety niż mężczyźni. Z innych krajów więcej jest mężczyzn (Włochy, USA, Niemcy, kraje Beneluksu, Wielka Brytania) lub obserwujemy względną równowagę.

Do Warszawy często przyjeżdżają ludzie młodzi. W grupie do 30 lat największy odsetek zaobserwowano wśród Włochów i Francuzów. W grupie do 40 lat wyróżniające się odsetki zarejestrowano również (oprócz Włochów i Francuzów) wśród przyjezdnych z Rosji i innych krajów byłego ZSRR. Z kolei z USA, Niemiec, Wielkiej Brytanii i krajów Beneluksu częściej niż i z innych krajów przyjeżdżały osoby starsze - powyżej 50 roku życia.

Wśród przyjeżdżających do Warszawy najbardziej wykształceni są Amerykanie i Brytyjczycy, aktualnie zatrudnieni to najczęściej Amerykanie, Brytyjczycy oraz przyjezdni z grupy krajów byłego ZSRR z wyłączeniem Rosji.

Uczniów i studentów najwięcej przyjechało - co oczywiste - z Włoch i Francji (gdyż z tych krajów w ogóle było najwięcej młodzieży), ale również z krajów Beneluksu i z krajów Skandynawskich.

Udział wśród turystów z poszczególnych (grup) krajów mieszkańców dużych, średnich czy małych miejscowości jest, jak się wydaje, w dużym stopniu funkcją faktycznego udziału poszczególnych typów miejscowości w danym kraju. Znamienne, że blisko 70% Amerykanów, którzy przyjechali do Warszawy mieszka w miastach powyżej 200 tys. mieszkańców,

a tylko trzydzieści kilka procent turystów z krajów Beneluksu czy Włoch. Interesujące, że przyjezdni z Rosji to w 70% mieszkańcy większych miast, z innych krajów byłego ZSRR tylko w połowie.

Polskie pochodzenie wśród przyjeżdżających do Warszawy najczęściej deklarowali turyści z USA, Wielkiej Brytani, Francji i krajów byłego ZSRR z wyłączeniem Rosji.

Według własnej oceny i na tle sytuacji społeczeństwa własnego kraju najlepiej sytuowani wśród przyjeżdżających do Warszawy okazali się być Amerykanie, najgorzej sytuowani - przyjezdni z krajów byłego ZSRR i z Francji.

Oceny turystów z wybranych krajów (grup krajów) dotyczące warunków pobytu w Warszawie

Jakość usług noclegowych w Warszawie najniżej ocenili przyjezdni z byłego ZSRR, a zwłaszcza z Rosji (średnia ocena 2,2). W przypadku innych (grup) krajów średnia ocena waha się od 2,4 do 2,6. Najwyżej usługi noclegowe ocenili Amerykanie i Skandynawowie.

Niska ocena przypisana przez przyjezdnych z byłego ZSRR ma z pewnością związek z jakością miejsc noclegowych z jakich korzystają - są to zwykle miejsca tanie, a więc z reguły nie najlepszej jakości.

Z kolei ceny noclegów w stosunku do ich jakości jako wysokie uznali głównie właśnie przyjezdni z krajów byłego ZSRR. W najmniejszym stopniu byli tego zdania turyści z Niemiec.

Usługi gastronomiczne w Warszawie ocenione zostały bardzo wysoko. W zależności od kraju (grupy krajów) średnia ocena wyniosła 2,5 - 2,6. Najwyższe oceny warszawskiej gastronomii przypisali Amerykanie, Skandynawowie, przyjezdni z krajów Beneluksu, Rosji i innych krajów byłego ZSRR. Ceny usług gastronomicznych za wysokie w stosunku do ich jakości, podobnie jak w przypadku cen noclegów, uznali przede wszystkim przyjezdni z krajów byłego ZSRR. W najmniejszym stopniu sądzili tak turyści z Niemiec i USA.

Na dostęp do informacji niezbędnych dla turystów w największym stopniu narzekali Włosi (średnia ocena 1,8), najwyżej został oceniony przez przyjezdnych z krajów byłego ZSRR (średnia ocena 2,3).

Bezpieczeństwo w Warszawie najgorzej ocenili Skandynawowie (średnia ocena 1,7), najlepiej Amerykanie (2,2).

Warunki sanitarne w Warszawie ze wszystkich ocenianych dziedzin zostały ocenione najgorzej. Większość średnich ocen w zależności od kraju wahała się w granicach 1,5 - 1,7 (najniższe oceny przypisali Brytyjczycy) z wyjątkiem ocen przyjezdnych z Rosji (2,5), z pozostałych krajów byłego ZSRR (2,3) i z Włoch (2,0).

Dostępność parkingów w Warszawie najwyżej ocenili przyjezdni z krajów byłego ZSRR (z Rosji - 2,6; z pozostałych krajów byłego ZSRR - 2,4), a więc ci, którzy najrzadziej z nich korzystali. Najniżej pod tym względem ocenili Warszawę Amerykanie (średnia ocena 1,7).

Turyści zagraniczni bardzo wysoko ocenili atrakcyjność turystyczną Warszawy: najwyżej przyjezdni z krajów b. ZSRR (z Rosji - 2,8; z pozostałych krajów b. ZSRR - 2,7), najniżej (ale również dość wysoko) turyści z Włoch (2,4).

Komunikację miejską najwyżej ocenili również przyjezdni ze Wschodu (średnia ocena - 2,6), najniżej - Amerykanie (1,9).

Możliwości rozrywki w Warszawie są duże według opinii przyjezdnych z krajów byłego ZSRR (średnia ocena dla przyjezdnych z Rosji - 2,7; z pozostałych krajów b. ZSRR - 2,5), turyści z Włoch ocenili je najniżej (1,9).

Życzliwość mieszkańców Warszawy wobec przyjezdnych najniżej ocenili przybysze z krajów byłego ZSRR (średnia ocena - 2,3). W ocenach turystów z innych krajów warszawiacy wypadli zdecydowanie korzystniej (średnia oceny: 2,5 - 2,7), najkorzystniej u Niemców i Brytyjczyków.

Na zakończenie warto zwrócić uwagę na to, co przez turystów z poszczególnych krajów zostało ocenione najwyżej, a co najniżej.

I tak - Niemcy najwyżej ocenili życzliwość warszawiaków (średnia ocena - 2,7), najniżej warunki sanitarne (1,6); przyjezdni z Rosji najwyżej ocenili atrakcyjność turystyczną Warszawy (2,8), najniżej - bezpieczeństwo (2,0), podobnie jak przyjezdni z innych krajów byłego ZSRR (odpowiednio 2,7 i 1,9).

Francuzi najwyżej ocenili atrakcyjność turystyczną Warszawy i życzliwość jej mieszkańców (2,6), najniżej - warunki sanitarne (1,7). Włochom z kolei najbardziej podobała się życzliwość warszawiaków i usługi gastronomiczne (2,5), najmniej - dostęp do informacji niezbędnych dla turystów (1,8).

Według turystów z Wielkiej Brytanii korzystnie wyróżnia się życzliwość warszawiaków (2,7), niekorzystnie wyróżniają się warunki sanitarne w mieście (1,5).

Skandynawom najbardziej podobają się usługi noclegowe i gastronomiczne oraz stosunek warszawiaków do przyjezdnych (2,6), nie podobają się warunki sanitarne (1,6). Turyści z krajów Beneluksu najwyżej ocenili również usługi gastronomiczne (2,6), najniżej - również warunki sanitarne (1,6). I wreszcie Amerykanom podobały się w Warszawie usługi noclegowe i gastronomiczne oraz życzliwość mieszkańców wobec przyjezdnych (2,6), nie podobały się warunki sanitarne i możliwości parkingowe (1,7).

Godne podkreślenia jest to, że zdecydowanie najgorzej cudzoziemcy ocenili w Warszawie warunki sanitarne, najlepiej zaś życzliwość mieszkańców, atrakcyjność turystyczną miasta i gastronomię.

Tabela 1

Charakterystyka przyjazdów do Warszawy turystów z wybranych krajów (grup krajów)

Dane w %

	Niemcy	Rosja	Pozostałe kraje b. ZSRR	Francja	Włochy	W. Brytania	Kraje Skan- dynawskie	Kraje Beneluksu	USA
Cel pobytu									
odwiedziny krewnych lub znajomych	22	6	14	17	16	25	12	16	14
poznanie miasta i jego zabytków	47	9	9	58	65	46	58	54	45
rozrywka	3	2	2	3	5	3	4	3	4
zakupy	1	56	34	1	3	-	2	-	1
załatwianie interesów, spraw służbowych	23	10	15	16	10	20	20	18	28
inne cele	4	17	26	5	1	6	4	9	8
Długość pobytu									
jeden dzień (bez noclegu)	8	25	24	7	6	6	13	20	8
dwa lub trzy dni (z jednym lub dwoma noclegami)	55	48	29	46	69	38	53	46	56
cztery lub pięć dni	12	9	10	14	14	32	11	18	10
sześć dni lub dłużej	25	18	37	33	11	24	23	16	26
Średnia długość pobytu dla korzystających z co najmniej jednego noclegu (liczba noclegów w Warszawie)	3,9	3,8	10,7	5,9	2,8	6,3	4,4	5,6	8,4
Baza noclegowa									
hotel, motel, zjazd	40	16	4	27	43	47	45	25	57
hotel, studencki dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe	4	7	15	33	21	1	2	12	10
kwatery prywatna, pensjonat	12	34	24	5	5	11	19	8	8
camping, pole namiotowe	6	6	8	7	2	3	2	16	1
mieszkanie rodziny lub znajomych (bez płacenia za nocleg)	30	11	17	21	22	32	15	18	16
inaczej	-	1	8	-	1	-	4	1	-
nie dotyczy (nie nocowano w Warszawie)	8	25	24	7	6	6	13	20	8

	Niemcy	Rosja	Pozostałe kraje b. ZSRR	Francja	Włochy	W. Brytania	Kraje Skandynawskie	Kraje Beneluksu	USA
Wcześniejsza rezerwacja noclegu									
tak	61	37	26	56	49	59	59	45	63
nie	31	38	50	37	45	35	28	35	29
nie dotyczy (nie nocowano w Warszawie)	8	25	24	7	6	6	13	20	8
Położenie miejsca noclegu									
w Warszawie	81	64	52	88	90	87	78	73	80
w okolicy Warszawy	11	11	24	5	4	7	9	7	12
nie dotyczy (nie nocowano)	8	25	24	7	6	6	13	20	8
Forma organizacyjna przyjazdu									
z wycieczką zorganizowaną przez biuro podróży	14	32	9	20	9	11	8	10	15
indywidualnie, ale za pośrednictwem biura podróży	8	16	15	13	9	17	26	11	10
indywidualnie na zaproszenie osób mieszkających w Polsce	24	23	29	17	14	19	17	18	12
indywidualnie na zaproszenie polskiej instytucji	16	6	7	9	7	18	17	11	22
indywidualnie bez pośredników	38	23	39	41	60	35	32	50	41
brak danych	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Charakter przyjazdu									
tylko do Warszawy	48	67	56	33	22	35	36	31	24
głównie do Warszawy	29	18	24	36	31	34	22	26	28
głównie do innych miejscowości, ale również do Warszawy	16	9	12	21	40	25	37	36	43
W Warszawie tylko przejazdem	7	6	8	10	7	6	5	7	5

	Niemcy	Rosja	Pozostale kraje b. ZSRR	Francja	Włochy	W. Brytania	Kraje Skandynawskie	Kraje Beneluksu	USA
Środek transportu									
samolot	21	3	5	40	22	54	43	23	62
samochód	46	4	16	22	38	21	22	37	5
pociąg	18	79	70	16	27	13	25	23	26
autokar	14	10	3	17	10	6	5	10	5
kursowy autobus	1	3	6	3	3	5	3	4	2
inny	-	1	-	2	-	1	2	3	-

	Niemcy	Rosja	Pozostałe kraje b. ZSRR	Francja	Włochy	W. Brytania	Kraje Skandynawskie	Kraje Beneluksu	USA
Który pobyt w Polsce									
pierwszy	35	15	20	63	81	58	55	59	66
drugi lub trzeci	39	27	41	26	12	27	30	25	21
czwarty lub kolejny	25	56	38	11	7	14	15	16	13
brak danych	1	2	1	-	-	1	-	-	-
Który pobyt w Warszawie									
pierwszy	53	22	31	75	83	69	68	67	68
drugi lub trzeci	29	27	36	15	9	20	21	18	18
czwarty lub kolejny	18	48	30	9	6	10	11	10	13
brak danych	-	3	3	1	2	1	-	5	1
Liczba osób towarzyszących z rodziny									
przyjazd bez rodziny	49	72	53	52	57	49	40	52	56
z jedną osobą	27	20	30	19	21	28	30	33	37
z dwoma osobami	14	6	11	12	12	11	17	3	4
z trzema osobami	8	1	3	8	6	8	11	7	2
z czterema osobami lub większą liczbą	2	1	2	8	2	4	2	5	-
brak danych	-	-	1	1	2	-	-	-	1
Liczba towarzyszących dzieci poniżej 15 lat									
przyjazd bez dzieci	81	96	91	81	91	82	78	91	96
z jednym dzieckiem	15	3	7	11	6	11	16	5	4
z dwojgiem dzieci	3	1	1	4	2	5	4	4	-
z trojgiem dzieci	1	-	-	1	-	2	2	-	-
brak danych	-	-	1	3	1	-	-	-	-

	Niemcy	Rosja	Pozostałe kraje b. ZSRR	Francja	Włochy	W. Brytania	Kraje Skan- dynawskie	Kraje Beneluksu	USA
Formy aktywności w Warszawie (podczas pobytu w Warszawie robił lub zamierza)									
zwiedzanie miasta i jego zabytków	77	53	61	88	89	85	83	88	81
zwiedzanie muzeów, galerii	47	15	22	60	60	60	59	62	53
odwiedzanie dyskotek, dancingów, noc- nych klubów, kasyn	34	10	16	39	30	32	43	34	25
chodzenie do kin, teatrów, na koncerty	30	7	8	34	13	29	39	27	24
odwiedzanie obiektów sportowych	11	7	18	7	5	5	5	7	3
dokonywanie zakupów w sklepach	12	41	45	18	17	18	16	24	25
spotykanie się z rodziną lub znajomymi	27	21	29	26	18	34	21	22	23
załatwianie interesów lub spraw służbo- wych	27	14	27	16	9	26	23	19	35
Odwiedzone miejsca podczas pobytu w Warszawie									
Stare Miasto	79	51	49	84	83	83	83	82	85
Zamek Królewski	53	19	29	52	68	55	40	48	49
Łazienki Królewskie	33	10	20	48	54	51	39	38	37
Wilanów	39	7	12	41	34	49	40	42	23
Muzeum Narodowe	20	4	7	22	29	27	22	14	17
Pałac Kultury i Nauki	34	16	34	33	35	38	28	27	25
Pomnik Bohaterów Getta	19	4	1	23	18	15	9	22	24
Pomnik Powstania Warszawskiego	19	13	10	19	21	22	10	25	29
Cmentarz na Powązkach	9	5	4	8	11	11	8	11	10
Cmentarz Żydowski	11	3	1	7	10	9	7	8	8
Stadion X-lecia	6	49	51	8	6	4	3	9	4
Żadne z wymienionych	12	21	20	9	7	10	7	11	10

	Niemcy	Rosja	Pozostałe kraje b. ZSRR	Francja	Włochy	W. Brytania	Kraje Skandynawskie	Kraje Beneluksu	USA
Wykorzystywane formy żywienia									
restauracje	83	19	20	71	82	81	80	82	90
bary szybkiej obsługi	27	24	34	31	28	39	50	35	39
uliczne punkty gastronomiczne	16	54	33	22	31	18	23	22	26
sklepy	12	41	45	18	17	18	17	24	25
własny prowiant	13	39	49	11	2	9	7	14	13
u rodziny lub znajomych	23	14	15	18	15	24	12	16	16
inaczej	3	3	2	7	1	1	-	1	3
Środki transportu wykorzystane podczas pobytu w Warszawie									
komunikacja miejska	24	73	73	39	37	35	40	38	40
taxi	24	41	19	27	22	37	51	28	47
własny samochód	39	8	14	23	35	18	21	29	4
wynajęty samochód	7	-	-	3	3	5	9	6	13
samochód udostępniony przez rodzinę, znajomych	8	9	11	11	8	14	7	7	15
autokar	14	19	8	15	8	13	5	10	16
pieszo	39	30	44	56	48	47	47	41	50

Tabela 2
Charakterystyka turystów z wybranych krajów (grup krajów) przyjeżdżających do Warszawy

Dane w %

	Niemcy	Rosja	Pozostałe kraje b. ZSRR	Francja	Włochy	W. Bry- tania	Kraje skan- dynawskie	Kraje Bene- luksu	USA
Płeć									
kobieta	39	54	50	49	36	46	49	44	38
mężczyzna	61	46	50	51	64	54	51	56	62
Wiek									
15-20 lat	8	5	6	16	8	7	10	8	10
21-30 lat	22	36	32	34	49	29	24	31	27
31-40 lat	22	37	32	20	19	24	25	18	18
41-50 lat	27	16	18	20	19	19	28	24	20
51-60 lat	15	4	9	7	4	13	7	14	14
61 lat lub więcej	6	2	3	3	1	8	6	5	11
Wykształcenie									
podstawowe	1	1	3	3	3	3	1	2	-
średnie	33	52	54	36	42	23	29	29	14
wyższe	66	47	43	61	55	74	70	69	86
Zatrudnienie - aktualnie pracuje	71	57	68	61	60	67	60	55	66
Uczy się lub studiuje	19	10	14	31	37	21	29	31	24

	Niemcy	Rosja	Pozostałe kraje b. ZSRR	Francja	Włochy	W. Brytania	Kraje skandynawskie	Kraje Beneluksu	USA
Wielkość miejscowości, w której mieszka na stałe									
powyżej 200 tys. mieszkańców	49	70	51	45	36	61	45	35	69
od 50 do 200 tys. mieszkańców	34	21	35	29	35	29	43	34	19
poniżej 50 tys. mieszkańców	16	9	13	24	29	10	12	30	11
brak danych	1	-	1	2	-	-	-	1	1
Deklaracja polskiego pochodzenia	13	8	17	18	6	19	9	9	19
Ocena swej sytuacji materialnej w porównaniu z przeciętnym mieszkańcem kraju, w którym mieszka na stałe									
dużo gorsza	2	4	2	4	-	3	2	2	1
nieco gorsza	8	11	13	11	10	9	12	9	6
podobna	28	39	42	39	30	24	24	29	22
nieco lepsza	42	37	31	37	54	42	40	41	35
dużo lepsza	19	9	12	8	6	20	22	18	36
trudno powiedzieć	1	-	-	1	-	2	-	1	-

Tabela 3

Ocena turystów z wybranych krajów (grup krajów) dotyczące warunków pobytu w Warszawie

Dane w %

	Niemcy	Rosja	Pozostałe kraje b.ZSRR	Francja	Włochy	W. Brytania	Kraje skandynawskie	Kraje Beneluksu	USA
Ocena jakości usług turystycznych w Warszawie: jakość usług noclegowych									
dobra	43	26	28	42	47	51	55	44	57
średnia	41	51	44	44	34	33	34	41	31
zła	3	10	7	3	8	7	3	5	5
brak zdania	13	13	21	11	11	9	8	10	7
średnia ocena	2,5	2,2	2,3	2,4	2,4	2,5	2,6	2,4	2,6
jakość usług gastronomicznych									
dobra	51	54	53	47	48	55	57	60	59
średnia	41	35	37	41	42	38	35	32	33
zła	3	1	1	4	4	3	4	1	4
brak zdania	5	10	9	8	6	4	4	7	4
średnia ocena	2,5	2,6	2,6	2,5	2,5	2,5	2,6	2,6	2,6
Ocena poziomu cen usług turystycznych w stosunku do ich jakości: ceny noclegów w stosunku do ich jakości									
wysokie	16	40	38	18	21	17	25	24	19
odpowiednie	59	44	41	61	55	61	55	54	59
niskie	12	2	4	8	15	9	12	12	13
brak zdania	13	14	17	13	9	13	8	10	9
średnia ocena	2,0	2,4	2,4	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1

	Niemcy	Rosja	Pozostałe kraje b.ZSRR	Francja	Włochy	W. Brytania	Kraje skandynawskie	Kraje Beneluksu	USA
Ocena warunków sanitarnych									
dobra	7	49	31	8	13	3	7	7	9
przeciętna	35	33	47	43	36	36	33	37	35
zła	39	3	6	32	11	39	43	35	33
brak zdania	19	15	16	17	40	22	17	21	23
średnia ocena	1,6	2,5	2,3	1,7	2,0	1,5	1,6	1,6	1,7
Ocena parkingów									
dobra	11	28	24	7	15	7	8	12	4
przeciętna	29	11	16	22	23	19	31	24	15
zła	23	2	5	16	7	17	12	12	17
brak zdania	37	59	55	55	55	57	49	52	64
średnia ocena	1,8	2,6	2,4	1,8	2,2	1,8	1,9	2,0	1,7
Ocena atrakcyjności turystycznej miasta									
dobra	56	68	59	56	39	54	50	48	47
przeciętna	28	20	26	29	33	29	31	28	35
zła	3	-	-	5	8	6	4	5	6
brak zdania	13	12	15	10	20	11	15	19	12
średnia ocena	2,6	2,8	2,7	2,6	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5

	Niemcy	Rosja	Pozostałe kraje b.ZSRR	Francja	Włochy	W. Brytania	Kraje skandynawskie	Kraje Beneluxu	USA
ceny usług gastronomicznych w stosunku do ich jakości									
wysokie	12	28	37	16	16	17	22	18	13
odpowiednie	65	59	52	61	59	61	55	57	62
niskie	18	2	3	15	20	9	19	17	19
brak zdania	5	11	8	8	5	13	4	8	6
średnia ocena	1,9	2,3	2,4	2,0	2,0	2,1	2,0	2,0	1,9
Ocena następujących warunków pobytu w Warszawie: ocena dostępu do informacji niezbędnych dla turystów									
dobra	21	28	25	20	13	18	22	21	22
przeciętna	32	29	28	39	33	38	33	32	38
zła	12	11	6	15	27	18	20	22	13
brak zdania	35	32	41	26	27	26	25	25	27
średnia ocena	2,1	2,3	2,3	2,1	1,8	2,0	2,0	2,0	2,1
Ocena bezpieczeństwa w mieście									
dobra	13	25	21	23	20	18	12	16	26
przeciętna	38	29	30	33	43	40	29	41	38
zła	24	25	27	16	12	18	33	20	13
brak zdania	25	21	22	28	25	24	26	23	23
średnia ocena	1,9	2,0	1,9	2,1	2,1	2,0	1,7	2,0	2,2

	Niemcy	Rosja	Pozostałe kraje b.ZSRR	Francja	Włochy	W. Brytania	Kraje skandynawskie	Kraje Beneluksu	USA
Ocena komunikacji miejskiej									
dobra	14	55	44	14	17	19	12	25	20
przeciętna	23	28	28	27	36	22	25	22	27
zła	6	2	2	11	4	7	11	7	6
brak zdania	57	15	26	48	43	52	52	46	47
średnia ocena	2,2	2,6	2,6	2,0	2,2	2,2	2,0	2,3	1,9
Ocena możliwości rozrywki									
dobra	24	32	26	26	11	25	28	20	18
przeciętna	35	14	19	33	32	35	41	37	32
zła	4	1	2	6	14	6	4	3	5
brak zdania	37	53	53	35	43	34	27	40	45
średnia ocena	2,3	2,7	2,5	2,3	1,9	2,3	2,3	2,3	2,2
Ocena stosunku warszawiaków do przyjezdnych									
dobra	58	39	38	57	53	62	62	48	53
przeciętna	27	33	39	24	21	25	28	34	27
zła	1	17	11	5	9	3	3	5	5
brak zdania	14	11	12	14	17	10	7	15	15
średnia ocena	2,7	2,3	2,3	2,6	2,5	2,7	2,6	2,5	2,6

VI MIEJSCA KONCENTRACJI TURYSTYCZNEJ TURYSTÓW ZAGRANICZNYCH

Ruch turystyczny jako zjawisko społeczne dobrowolnego organizowania czasu wolnego poza miejscem stałego zamieszkania, generalnie nie poddaje się ścisłemu sterowaniu i programowaniu zwłaszcza w okresie długofalowym, bowiem ulega różnym wpływom zewnętrznym: ekonomicznym, społecznym w tym np. modzie.

Swoistą "nowością" w pejzażu Warszawy są np. miejsca koncentracji przyjezdnych związane z realizacją celów handlowych nie objętych umowami (tzw. handel bazarowy, czy uliczny).

Niemniej można wyodrębnić dwie podstawowe strefy koncentracji ruchu turystycznego przyjeżdżających do stolicy turystów zagranicznych³. Są to:

- strefa penetracji turystycznej oraz
- strefa koncentracji turystycznej.

W pierwszej znajdują się nie tylko obiekty, bądź zespoły obiektów charakteryzujące się walorami poznawczo-kulturowymi ale też te tereny, które stanowią przedmiot zainteresowania osób przyjeżdżających np. obiekty podstawowych usług turystycznych noclegowych, żywieniowych, połączenia komunikacyjne (dworce, parkingi) oraz drogi dojazdowe.

Pod pojęciem miejsc koncentracji turystycznej rozumiemy przede wszystkim zabytkowe ośrodki miejskie bądź inne zespoły o wartościach kulturowych oraz handlowo-biznesowych.

W określeniu tych obszarów wykorzystano następujące dane:

1. Wywiady z badanymi turystami zagranicznymi.
2. Wywiady z organizatorami przyjazdowej turystyki gości zagranicznych m.in. biurami podróży - Orbis, Mazurkas Travel; ZG PTTK, COIT oraz pilotami wycieczek zagranicznych.
3. Wywiady z pracownikami działów promocji (bądź działów oświatowych) obiektów (zespołów obiektów) o szczególnych wartościach kulturowych, m.in. Zamku Królewskiego, Łazienek, Wilanowa, Muzeum Narodowego i Pałacu Kultury i Nauki,
4. Zalecane w przewodnikach turystycznych trasy zwiedzania.

Organizatorów zagranicznej turystyki i pilotów wycieczek, uznano jako sędziów kompetentnych.

³ por. R. Przybyszewska-Gudelis, *Zasady planowania zagospodarowania turystycznego miejscowości o znaczeniu krajoznawczym*, IT, Warszawa 1986, IWZZ

Podkreślić należy, że trzecie źródło informacji pozwoliło jedynie na uzyskanie "danych przybliżonych", opartych na liczbie sprzedanych biletów wstępu do określonych obiektów, bez podziału na turystów krajowych i zagranicznych.

Na podstawie tych danych oraz kolejnych przybliżeń (informacje sędziów kompetentnych), można wyodrębnić różne jakościowo, ale ważne strefy koncentracji turystów zagranicznych, a mianowicie:

1. strefę o dużej koncentracji,
2. strefę o średniej koncentracji,
3. strefę o małej koncentracji turystów.

Pierwsza strefa obejmuje:

- Plac Defilad (wielkie centrum handlowe stolicy wraz z dwiema dużymi halami targowymi), Pałacem Kultury i Nauki oraz usytuowanym naprzeciw głównego wejścia pasażem handlowym, Ściany Wschodniej.
Łącznie w 1993 roku PKiN odwiedziło ok. 1,350 tys. turystów w tym 360 tys. korzystało z tarasu widokowego, pozostali to uczestnicy wystaw. Brak tu danych dotyczących uczestników koncertów, różnego rodzaju imprez targowych, zjazdów naukowych itp. W strefie tej koncentrują się głównie turyści indywidualni, a nie z grup wycieczkowych.
- Stare Miasto, w tym Zamek Królewski, który zwiedziło ok. 365 tys. turystów krajowych i zagranicznych. Główną osią jest Trakt Królewski i równoległe wobec niego śródmiejskie rejony.
Na głównym trakcie zwiedzania, poczynając od barokowego Kościoła Franciszkanów po Krakowskie Przedmieście, a ściślej pałac Staszica znajduje się ok. 65 obiektów godnych zwiedzania. Trakt Królewski z Nowym Światem, Alejami Ujazdowskimi, aż po Wilanów zawiera również inne obiekty godne zwiedzania oraz obiekty użyteczności publicznej, w tym banki, ambasady i ministerstwa.
- Zespół architektoniczno-parkowy w Łazienkach.
W 1993 roku, bez spacerowiczów i uczestników koncertów odbywających się na powietrzu i nie wykupujących biletów, zabytki architektury zwiedziło ok. 125 tys. osób.
- Wilanów natomiast jako zespół zabytkowy składający się z parku i pałacu odwiedziło odpowiednio 186 tys. i 134 tys. osób.

Na podstawie danych przybliżonych wyżej wymienione miejsca, można zaliczyć do strefy o dużej koncentracji turystów.

Do miejsc drugiej strefy - o średnim natężeniu ruchu turystycznego zaliczyć można:

- Plac Teatralny
- Plac Piłsudskiego
- Plac Powstańców Warszawy
- Plac Bankowy z Muzeum Kolekcji im. Jana Pawła II oraz
- Stadion X-lecia (o dużym natężeniu ruchu turystycznego przyjezdnych z byłego ZSRR).

Obiekty III strefy - o małym natężeniu ruchu turystycznego to:

- Getto Warszawskie oraz
- Cmentarze - Powązkowski i Żydowski.

Wyodrębnione strefy zweryfikowano zasięgając opinii sędziów kompetentnych. uwzględniono najczęściej zwiedzane miejsca zabytkowe punkty zatrzymywania autokarów, oraz obserwacje dotyczące indywidualnych turystów. W wyniku uzyskanych informacji zweryfikowano wyodrębnione miejsca koncentracji turystycznej.

W pierwszej strefie znalazły się:

- Stare Miasto
- Łazienki, w tym punkt *zatrzymywania się autokarów* - przy Pomniku Chopina.

Według szacunków sędziów kompetentnych miejsca te zwiedzają w ok. 60% turyści zagraniczni przybywający do Warszawy w zorganizowanych grupach wycieczkowych.

W drugiej strefie koncentracji znalazły się:

- Wilanów
- Pałac Teatralny
- Plac Piłsudskiego
- Plac Defilad
- Stadion X-lecia

Sędziowie zgodni byli, iż Plac Defilad jest miejscem koncentracji turystów organizujących swój przyjazd do Warszawy indywidualnie i bez pośredników.

Oszacowano również, iż Stadion X-lecia to w 80-90% miejsce koncentracji przyjezdnych z krajów byłego ZSRR.

W trzeciej strefie koncentracji turystów zagranicznych wskazano - Getto Warszawskie, które jest przedmiotem zainteresowania głównie przyjezdnych z Ameryki Północnej.

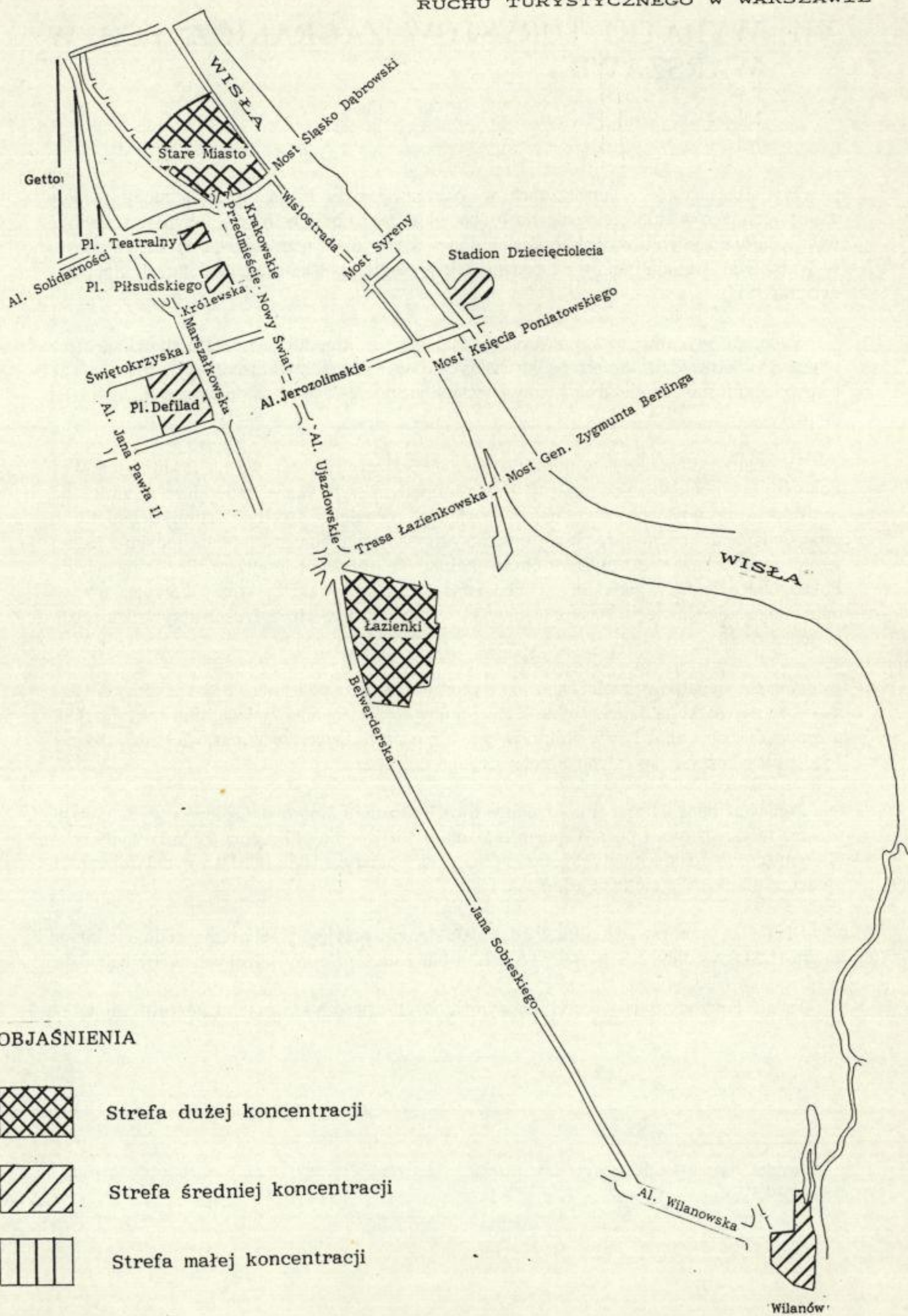
Wymienione źródła informacji potraktowano jako dane wyjściowe do analizy własnych badań, w których jednym z wielu celów było określenie miejsc koncentracji turystów, a także próba określenia natężenia ruchu turystów zagranicznych w wybranych miejscach.

Ze względu na złożoność problemu badania przepływu i koncentracji turystów tak w aspekcie metodologicznym jak merytorycznym) można np. postawić pytanie - czy każdy odpowiadający, jednakowo interpretował pojęcie *zwiedzane/odwiedzane miejsca*? Mogły zdarzyć się sytuacje, że ktoś jedynie zarejestrował ogólny zarys Starego Miasta, przejeżdżając obok, a uznał, że je zwiedzał i analogicznie Łazienki oglądając jedynie pomnik Chopina.

Biorąc pod uwagę dane wyjściowe tzn. liczbę turystów zagranicznych przyjeżdżających do Warszawy i jego strukturę (według kategorii krajów i sezonowości) oraz tę część wyników badań ankietowych, która dotyczy frekwencji odpowiednich kategorii przyjezdnych w poszczególnych miejscach, można pokusić się o bardzo orientacyjne liczbowe szacunki, pokazując ilu cudzoziemców w ciągu roku odwiedza niektóre miejsca w Warszawie. Należy jednak wyjaśnić, że te szacunki obejmują jedną wizytę konkretnej osoby w danym miejscu (nie uwzględniają tego, że ktoś może być w tym samym miejscu kilka razy co np. szczególnie dotyczy Stadionu X-lecia).

Tak więc rejon Starego Miasta odwiedziło w ciągu 1993 roku ok. 2,5-3,0 mln turystów zagranicznych, Łazienki ok. 1,0-1,2 mln, Stadion X-lecia również ok. 1,0-1,2 mln osób.

STREFY KONCENTRACJI ZAGRANICZNEGO RUCHU TURYSTYCZNEGO W WARSZAWIE

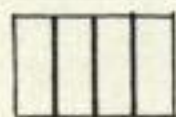
OBJAŚNIENIA

Strefa dużej koncentracji

Strefa średniej koncentracji

Strefa małej koncentracji

VII WYDATKI TURYSTÓW ZAGRANICZNYCH W WARSZAWIE

Wydatki turystów zagranicznych w Warszawie były badane przy pomocy pytania zamieszczonego w ankiecie. Ponieważ osoba ankietowana była w trakcie pobytu musiały być uwzględnione zarówno wydatki już poniesione jak i wydatki przewidziane do końca pobytu w Warszawie. Istniała możliwość podania ich w złotych polskich lub w dolarach amerykańskich (USD).

Pytania o wydatki zawsze nastroczają trudności, są kłopotliwe i często spotykają się z odmową odpowiedzi. W przypadku naszych badań dodatkową trudnością było to, że respondent musiał określić dwie kwoty - wydatki już poniesione i te, które jeszcze przewidział ponieść.

W analizie wydatków wyodrębniono odwiedzających Warszawę na jeden dzień (bez korzystania z noclegu). Zdecydowały o tym względy merytoryczne - zbyt dużo różni ich od turystów korzystających z co najmniej jednego noclegu, z drugiej strony chodziło o umożliwienie dokonania porównań wydatków turystów zagranicznych poniesionych z jednej strony w Warszawie, z drugiej strony w Polsce. Te drugie obejmują przyjeżdżających do Polski codzimiemców określanych jako turystów, a więc takich, którzy korzystają z co najmniej jednego noclegu, w odróżnieniu od tzw. odwiedzających czyli osób przyjeżdżających na jeden dzień¹.

Analizę wydatków przeprowadzono wykorzystując dwa podstawowe wskaźniki: wydatki na osobę i wydatki na dzień pobytu. Z całej próby do dalszej analizy kwalifikowało się 1488 przypadków, co stanowi 73% próby (w tym 105 osób będących w Warszawie jeden dzień i 1383 osoby korzystające z co najmniej jednego noclegu).

Ponieważ badania przeprowadzono w dwóch turach, dla porównywalności wydatków w sezonie turystycznym i poza sezonem oraz dla umożliwienia obliczenia średniej wydatków dla obu tur, wszystkie kwoty przeliczono na dolary amerykańskie (USD) i w dalszej części opracowania operuje się taką jednostką.

Dla badań przeprowadzonych w I dekadzie sierpnia przyjęto przeliczenie średniego kursu dolara (USD) według NBP - 18,3 tys. zł., a dla badań przeprowadzonych w III dekadzie października - 20,2 tys. zł.

Tabela 1 przedstawia wydatki dla wyróżnionych czterech szerokich kategorii krajów.

¹ Romana Kuszewska, *Wydatki turystów zagranicznych w Polsce w 1993 roku*, masz, Instytut Turystyki, Warszawa 1994.

Średnie dzienne wydatki dla każdej z nich oscylują wokół 100 dolarów (USD), ale najwyższe wykazują przyjezdni z Ameryki Północnej (107 USD). O ile dla turystów z krajów Europy Zachodniej traktowanych łącznie i turystów z Ameryki Północnej również traktowanych łącznie, wydatki w sezonie i poza sezonem różnią się niewiele, o tyle w przypadku osób pochodzących z krajów byłego ZSRR i turystów zaliczonych do kategorii "pozostałe kraje" różnią się istotnie. Zdecydowanie wyższe są poza sezonem. W sezonie turystycznym dla 27% obywateli krajów byłego ZSRR celem przyjazdu do Warszawy było odwiedzenie krewnych lub znajomych, poznanie miasta i jego zabytków lub rozrywka. Zakupy, interesy i inne bliżej nieokreślone cele deklarowało 73%. Natomiast poza sezonem turystycznym dysproporcje okazują się jeszcze większe - odpowiednie odsetki wynoszą 11 i 89%.

Innymi słowy w lecie, oprócz typowych handlarzy, częściej niż poza sezonem przyjeżdżają osoby mające inny cel (nie można oczywiście wykluczyć, że również zajmują się handlem) natomiast poza sezonem częściej przyjeżdżają handlarze, których można by określić jako "handlarzy - profesjonalistów" lub "handlarzy - hurtowników" wydający na zakupy w Warszawie znaczne kwoty.

Dla kategorii "pozostałe kraje" ze względu na jej duże zróżnicowanie trudno o jednoznaczną interpretację różnicy wydatków w sezonie i poza sezonem turystycznym. W sezonie wydatki na osobę są dla przyjezdnych należących do tej kategorii większe niż poza sezonem, ale dwukrotnie większa średnia długość pobytu w sezonie sprawia, że wydatki dzienne są znacznie mniejsze. W uzupełnieniu trzeba zaznaczyć, że w lecie więcej osób niż poza sezonem przyjeżdża w celach turystycznych (odpowiednio 55% w sezonie i 49% poza sezonem) i rodzinno-towarzyskich (18% i 14%), natomiast mniej w interesach (odpowiednio 13 i 23%), co z pewnością wpływa również na skalę wydatków i długość pobytu, a w rezultacie na średnie dzienne wydatki na osobę w tej grupie turystów.

Tabela 1

Wydatki turystów z wybranych kategorii krajów poniesione w Warszawie w 1993 roku

Kategorie krajów	Sezon turystyczny			Poza sezonem turystycznym			1993 rok		
	Wydatki na osobę ¹	Średnia długość pobytu ²	Wydatki na osobę dziennie	Wydatki na osobę	Średnia długość pobytu	Wydatki na osobę dziennie	Wydatki na osobę	Średnia długość pobytu	Wydatki na osobę dziennie
Kraje Europy Zachodniej	559	5,6	100	639	6,8	94	588	6,0	98
Kraje byłego ZSRR	466	7,3	64	694	5,1	136	573	6,3	91
Kraje Ameryki Północnej	922	8,9	104	882	8,0	111	905	8,5	107
Pozostałe kraje	940	13,1	72	810	6,4	127	891	10,6	84

¹ Ponieważ przy obliczaniu przedstawionych tu średnich wydatków wyłączono osoby przebywające w Warszawie jeden dzień oraz zakwalifikowano do analizy tylko takie ankiety, w których oprócz podanych kwot wydatków podano również dokładną liczbę dni pobytu (ze względu na konieczność określenia średnich wydatków na dzień pobytu, a nie wszyscy respondenci wiedzieli dokładnie jak długo będą przebywać w Warszawie zaznaczając w ankiecie jedynie kategorię: dłużej niż trzy dni), wydatki na osobę odnoszące się do sezonu turystycznego dla turystów z państw byłego ZSRR i Europy Zachodniej, różnią się (ale niewiele) od kwot (w przeliczeniu na złote polskie) podanych w materiale, który został opublikowany w listopadzie 1993 roku: Jerzy Łaciak, Zagraniczna turystyka przyjazdowa w Warszawie - sezon 1993. Wstępne wyniki badań.

² Średnia długość pobytu dotyczy tylko tych osób, które podały swoje wydatki i może różnić się od średniej długości pobytu liczonej dla wszystkich badanych.

Tabela 2

Porównanie wydatków turystów z wybranych krajów i grup krajów poniesionych w 1993 r. w Warszawie i w Polsce (w USD)

Kraje i grupy krajów	Wydatki poniesione w Warszawie			Wydatki poniesione w Polsce ¹		
	Wydatki na osobę	Długość pobytu (dni)	Wydatki na osobę dziennie	Wydatki na osobę	Długość pobytu (dni)	Wydatki na osobę dziennie
Niemcy	632	5,1	124	111	5,8	19
Rosja	850	4,7	180	443	4,5	98
Pozostałe kraje byłego ZSRR	319	7,7	41	85	5,0	17
Francja	657	7,3	91	195	6,7	29
Włochy	372	3,4	111	393	5,9	66
Wielka Brytania	679	6,7	102	470	8,1	58
Kraje skandynawskie	609	5,8	105	284	6,8	42
Kraje Beneluksu	478	5,2	92	222	8,5	26
USA	815	8,3	98	942	15,5	61

¹ Na podstawie badań prowadzonych na granicach państwowych opracowanych w: Romana Kuszewska, *Wydatki turystów zagranicznych w Polsce w 1993 roku*, masz. Instytut Turystyki, Warszawa 1994

Tabela 2 przedstawia wydatki poniesione w Warszawie przez turystów poszczególnych krajów i grup krajów reprezentowanych w badaniach przez co najmniej 60 osób. Zestawiono je z wydatkami jakie w ogóle w Polsce ponoszą turyści z tych krajów.

Z przeprowadzonych badań wynika, że:

- w Warszawie największe wydatki ponoszą przyjezdni z Rosji; porównywalne kwoty wydają tylko turyści z USA;
- w Warszawie średnie wydatki dzienne turystów z różnych krajów (grup krajów) z wyjątkiem Rosji i pozostałych krajów byłego ZSRR oscylowały wokół 100 dolarów (od 91 do 124 USD); przyjezdni z Rosji średnio dziennie na osobę wydali najwięcej (180 USD), obywatele innych krajów byłego ZSRR - najmniej (41 USD);
- średnie wydatki ponoszone w Warszawie przez turystów z wyróżnionych krajów (grup krajów) są większe niż średnie wydatki turystów z tych krajów (grup krajów) ponoszone w Polsce z wyjątkiem Amerykanów, których wydatki na osobę w Polsce są większe niż w Warszawie (ale wydatki dzienne są mniejsze, co wynika z większej średniej długości pobytu w ogóle w Polsce niż w Warszawie);
- podobnie jak w przypadku wydatków w Warszawie, kwoty wydane w Polsce przez turystów z krajów byłego ZSRR, z wyłączeniem Rosji, są najniższe z wyróżnionych krajów i grup krajów.

Większe wydatki turystów zagranicznych w Warszawie w porównaniu z wydatkami dotyczącymi całej Polski wynikają, jak należy sądzić, z wyższego - niż średnio w całym kraju - standardu usług turystycznych, większej różnorodności i większych możliwości kulturalnych i rozrywkowych, a przede wszystkim z tego, że Warszawa jako duże miasto i stolica administracyjna kraju jest jednocześnie największym centrum biznesowym i handlowym w Polsce.

Tabele od 3 do 6 przedstawiają wydatki turystów odwiedzających Warszawę kolejno dla każdej z czterech kategorii krajów w podziale na szereg istotnych cech. Na ich podstawie możemy stwierdzić jakim cechom turystów, ich przyjazdów i pobytów sprzyjały duże czy małe wydatki w Warszawie w 1993 roku:

Największe dzienne wydatki turystów z Europy Zachodniej (tab. 3) wiążą się z:

- przyjazdami w celach biznesowych i służbowych
- przyjazdami na 2-3 dni
- korzystaniem z hotelu, motelu lub zajazdu, ale również z korzystaniem z campingu
- przyjazdami organizowanymi indywidualnie, ale za pośrednictwem biura podróży
- przyjazdami własnym samochodem.

Największe dzienne wydatki turystów z krajów byłego ZSRR (tab. 4) wiążą się z:

- przyjazdami na zakupy
- przyjazdami na krótko (2-3 dni)
- korzystaniem z hotelu, motelu lub zajazdu (czyli bazy noclegowej o wysokim standardzie)
- przyjazdami w ramach wycieczki organizowanej przez biuro podróży
- przyjazdami wyłącznie do Warszawy (bez odwiedzania innych miejscowości)
- korzystaniem z autokaru jako środka transportu
- przyjazdami bez rodziny.

Największe dzienne wydatki turystów z Ameryki Północnej (tab. 5) wiążą się z:

- przyjazdami w celach turystyczno-poznawczych
- przyjazdami na 4-5 dni
- korzystaniem z hotelu, motelu lub zajazdu
- przyjazdami indywidualnymi na zaproszenie polskiej instytucji
- przyjazdami wyłącznie do Warszawy
- korzystaniem z samolotu jako środka transportu
- przyjazdami Amerykanów, którzy nie należą do osób polskiego pochodzenia.

Największe dzienne wydatki turystów z krajów zaliczonych do kategorii "pozostałe kraje" (tab. 6) wiążą się z:

- przyjazdami w celach biznesowych i służbowych
- przyjazdami na 4-5 dni
- korzystaniem z hotelu studenckiego, domu wycieczkowego lub schroniska młodzieżowego
- przyjazdami indywidualnymi na zaproszenie polskiej instytucji
- przyjazdami głównie do innych (oprócz Warszawy) miejscowości, co związane jest z przyjazdami do Warszawy niejako przy okazji
- korzystaniem z samolotu jako środka transportu
- przyjazdami z rodziną.

Wspólną cechą turystów ze wszystkich czterech wyróżnionych kategorii krajów jest to, że w każdej z nich największe wydatki ponoszą osoby, które swój status materialny w kraju, w którym zamieszkują uznają za wyższy niż przeciętny.

Z kolei najmniejsze wydatki dzienne we wszystkich czterech kategoriach krajów zanotowały osoby, które przyjechały w celu odwiedzenia krewnych lub znajomych oraz osoby, które przyjechały na dłużej niż pięć dni.

Tabela 3

Wydatki turystów z Europy Zachodniej w Warszawie w 1993 roku według wybranych kryteriów w USD

Wyszczególnienie	Wydatki na osobę	Długość pobytu (dni)	Wydatki na osobę dziennie
Ogółem	588	6,0	98
Wg celu pobytu			
odwiedziny krewnych lub znajomych	592	7,4	80
poznanie miasta i jego zabytków	448	4,9	91
rozrywka	420	5,0	85
załatwianie interesów, spraw służbowych	1058	5,8	181
Wg długości pobytu			
dwa lub trzy dni (z jednym lub dwoma noclegami)	459	2,7	173
cztery lub pięć dni	548	4,5	121
sześć dni lub dłużej	880	15,7	59
Wg bazy noclegowej			
hotel, motel, zajazd	656	4,6	143
hotel studencki, dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe	221	6,7	33
kwatery prywatna, pensjonat	485	7,5	65
camping, pole namiotowe	599	4,1	145
mieszkanie rodziny lub znajomych	628	11,8	53
Wg rezerwacji noclegu			
tak	675	5,5	122
nie	430	4,9	87
Wg położenia miejsca noclegu			
w Warszawie	587	5,8	101
w okolicy Warszawy	589	8,1	72

Wyszczególnienie	Wydatki na osobę	Długość pobytu (dni)	Wydatki na osobę dziennie
Wg formy organizacyjnej przyjazdu			
Z wycieczką zorganizowaną przez biuro podróży	371	4,9	75
indywidualnie, ale za pośrednictwem biura podróży	887	4,3	205
indywidualnie na zaproszenie osób mieszkających w Polsce	524	6,4	82
indywidualnie na zaproszenie polskiej instytucji	828	6,5	127
indywidualnie bez pośredników	534	6,7	80
Wg charakteru przyjazdu			
tylko do Warszawy	608	5,6	108
głównie do Warszawy	769	8,2	94
głównie do innych miejscowości, ale również do Warszawy	317	3,6	89
w Warszawie tylko przyjazdem	655	5,1	129
Wg środka transportu			
samolot	790	7,5	105
samochód	680	5,6	122
pociąg	239	4,5	53
autokar	416	5,1	81
kursowy autobus	241	5,9	41
Wg kryterium - który pobyt w Polsce			
pierwszy	446	5,1	87
kolejny	780	7,2	109
Wg kryterium - który pobyt w Warszawie			
pierwszy	449	5,0	90
kolejny	901	8,3	109

Wyszczególnienie	Wydatki na osobę	Długość po- bytu (dni)	Wydatki na osobę dziennie
Wg ilości osób			
samotnie	567	5,4	105
z rodziną	612	6,7	92
Wg deklaracji dotyczącej polskiego pochodzenia			
tak	440	4,9	89
nie	591	6,5	92
Wg oceny własnej sytuacji materialnej w porównaniu z przeciętnym mieszkańcem kraju, w którym mieszka na stałe			
nieco gorsza	739	7,0	106
podobna	376	6,5	58
nieco lepsza	662	6,3	104
dużo lepsza	828	5,0	164

Tabela 4

Wydatki turystów z krajów byłego ZSRR poniesione w Warszawie w 1993 roku według
wybranych kryteriów w USD

Wyszczególnienie	Wydatki na osobę	Długość pobytu (dni)	Wydatki na osobę dziennie
Ogółem	573	63	91
Wg celu pobytu			
odwiedziny krewnych lub znajomych	135	10,7	13
poznanie miasta i jego zabytków	250	5,8	43
zakupy	761	4,4	175
załatwianie interesów, spraw służbo- wych	408	8,7	47
Wg długości pobytu			
dwa lub trzy dni (z jednym lub dwoma noclegami)	739	2,6	280
cztery lub pięć dni	827	4,6	181
sześć dni lub dłużej	235	12,2	19
Wg bazy noclegowej			
hotel, motel, zajazd	992	3,7	267
hotel studencki, dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe	232	7,0	33
kwatery prywatna, pensjonat	254	6,9	37
camping, pole namiotowe	216	9,9	22
mieszkanie rodziny lub znajomych	352	9,8	36
Wg rezerwacji noclegu			
tak	641	6,0	107
nie	556	6,3	89
Wg położenia miejsca noclegu			
w Warszawie	655	4,9	134
w okolicy Warszawy	343	10,3	33

Wyszczególnienie	Wydatki na osobę	Długość pobytu (dni)	Wydatki na osobę dziennie
Wg formy organizacyjnej przyjazdu			
Z wycieczką zorganizowaną przez biuro podróży	990	3,2	308
indywidualnie, ale za pośrednictwem biura podróży	659	4,8	139
indywidualnie na zaproszenie osób mieszkających w Polsce	417	8,7	48
indywidualnie na zaproszenie polskiej instytucji	260	6,1	43
indywidualnie bez pośredników	442	7,4	60
Wg charakteru przyjazdu			
tylko do Warszawy	704	5,4	131
głównie do Warszawy	285	8,9	32
głównie do innych miejscowości, ale również do Warszawy	526	5,5	95
Wg środka transportu			
samolot	458	5,9	78
samochód	271	10,9	25
pociąg	569	5,7	99
autokar	1223	3,7	334
kursowy autobus	354	7,1	50
Wg kryterium - który pobyt w Polsce			
pierwszy	397	6,0	66
kolejny	611	6,3	97
Wg kryterium - który pobyt w Warszawie			
pierwszy	328	6,1	54
kolejny	674	6,3	106
Wg ilości osób			
samotnie	719	5,9	122
z rodziną	321	6,9	46

Wyszczególnienie	Wydatki na osobę	Długość pobytu (dni)	Wydatki na osobę dziennie
Wg deklaracji dotyczącej polskiego pochodzenia			
tak	440	4,9	89
nie	591	6,5	92
Wg oceny własnej sytuacji materialnej w porównaniu z przeciętnym mieszkańcem kraju, w którym mieszka na stałe			
nieco gorsza	739	7,0	106
podobna	376	6,5	58
nieco lepsza	662	6,3	104
dużo lepsza	828	5,0	164

Tabela 5

Wydatki turystów z Ameryki Północnej w Warszawie w 1993 roku według wybranych kryteriów w USD

Wyszczególnienie	Wydatki na osobę	Długość pobytu (dni)	Wydatki na osobę dziennie
Ogółem	905	8,5	107
Wg celu pobytu			
odwiedziny krewnych lub znajomych	890	13,4	66
poznanie miasta i jego zabytków	638	3,5	185
rozrywka	1454	13,4	109
Wg długości pobytu			
dwa lub trzy dni (z jednym lub dwoma noclegami)	444	2,4	184
cztery lub pięć dni	1008	4,3	233
sześć dni lub dłużej	1516	18,4	82
Wg bazy noclegowej			
hotel, motel, zajazd	949	5,4	176
hotel studencki, dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe	123	3,5	35
mieszkanie rodziny lub znajomych	667	13,8	48
Wg rezerwacji noclegu			
tak	898	8,4	107
nie	1028	8,4	122
Wg położenia miejsca noclegu			
w Warszawie	912	7,5	122
w okolicy Warszawy	1013	16,8	60
Wg formy organizacyjnej przyjazdu			
Z wycieczką zorganizowaną przez biuro podróży	849	6,5	132
indywidualnie, ale za pośrednictwem biura podróży	1120	10,0	112
indywidualnie na zaproszenie osób mieszkających w Polsce	803	10,5	77
indywidualnie na zaproszenie polskiej instytucji	1138	7,2	159
indywidualnie bez pośredników	789	8,9	89

Wyszczególnienie	Wydatki na osobę	Długość pobytu (dni)	Wydatki na osobę dziennie
Wg charakteru przyjazdu			
tylko do Warszawy	1181	9,1	130
głównie do Warszawy	1370	14,1	97
głównie do innych miejscowości, ale również do Warszawy	400	4,0	99
Wg środka transportu			
samolot	1164	10,5	110
pociąg	330	4,7	70
Wg kryterium - który pobyt w Polsce			
pierwszy	683	6,0	113
kolejny	1293	12,8	101
Wg kryterium - który pobyt w Warszawie			
pierwszy	736	5,8	126
kolejny	1272	14,2	89
Wg ilości osób			
samotnie	860	8,3	104
z rodziną	968	8,8	110
Wg deklaracji dotyczącej polskiego pochodzenia			
tak	963	12,6	77
nie	890	7,4	120
Wg oceny własnej sytuacji materialnej w porównaniu z przeciętnym mieszkańcem kraju, w którym mieszka na stałe			
nieco gorsza	448	4,3	104
podobna	947	7,3	130
nieco lepsza	1030	12,6	82
dużo lepsza	828	5,6	149

Tabela 6

Wydatki turystów z pozostałych krajów poniesione w Warszawie w 1993 roku według wybranych kryteriów w USD

Wyszczególnienie	Wydatki na osobę	Długość pobytu (dni)	Wydatki na osobę dziennie
Ogółem	891	10,6	84
Wg celu pobytu			
odwiedziny krewnych lub znajomych	1650	29,8	55
poznanie miasta i jego zabytków	561	5,4	104
załatwianie interesów, spraw służbowych	1817	11,1	164
Wg długości pobytu			
dwa lub trzy dni (z jednym lub dwoma noclegami)	411	2,6	156
cztery lub pięć dni	1127	4,4	257
sześć dni lub dłużej	1505	24,7	61
Wg bazy noclegowej			
hotel, motel, zajazd	960	9,2	105
hotel studencki, dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe	617	4,3	143
kwatery prywatna, pensjonat	199	8,0	25
mieszkanie rodziny lub znajomych	1156	20,6	56
Wg rezerwacji noclegu			
tak	909	9,6	95
nie	490	12,4	40
Wg położenia miejsca noclegu			
w Warszawie	936	8,6	108
w okolicy Warszawy	660	9,7	68
Wg formy organizacyjnej przyjazdu			
Z wycieczką zorganizowaną przez biuro podróży	477	4,2	115
indywidualnie, ale za pośrednictwem biura podróży	1140	10,3	110
indywidualnie na zaproszenie osób mieszkających w Polsce	613	26,3	23
indywidualnie na zaproszenie polskiej instytucji	1263	4,9	259
indywidualnie bez pośredników	1034	5,6	186

Wyszczególnienie	Wydatki na osobę	Długość pobytu (dni)	Wydatki na osobę dziennie
Wg charakteru przyjazdu			
tylko do Warszawy	782	6,3	124
głównie do Warszawy	1189	18,0	66
głównie do innych miejscowości, ale również do Warszawy	605	4,0	150
w Warszawie tylko przyjazdem	180	2,7	68
Wg środka transportu			
samolot	1236	13,8	89
samochód	473	7,6	62
pociąg	327	4,9	66
autokar	248	3,5	72
Wg kryterium - który pobyt w Polsce			
pierwszy	778	11,6	67
kolejny	1069	8,9	120
Wg kryterium - który pobyt w Warszawie			
pierwszy	755	10,9	69
kolejny	1153	9,9	116
Wg ilości osób			
samotnie	840	10,5	80
z rodziną	976	10,7	91
Wg deklaracji dotyczącej polskiego pochodzenia			
tak	1703	21,9	78
nie	721	8,4	86
Wg oceny własnej sytuacji materialnej w porównaniu z przeciętnym mieszkańcem kraju, w którym mieszka na stałe			
nieco gorsza	995	24,8	40
podobna	993	10,8	92
nieco lepsza	665	7,5	89
dużo lepsza	1527	8,7	175

Rozkład procentowy liczby osób, których wydatki ogółem na osobę lub wydatki dzienne mieszczą się w określonych przedziałach w czterech kategoriach krajów został przedstawiony w tabelach 7 i 8.

Z badań wynika, że 18% turystów z Ameryki Północnej, 25% z Europy Zachodniej i 37% z byłego ZSRR podczas pobytu w Warszawie wydaje nie więcej niż równowartość 100 dolarów (tab. 7). Z kolei wartości 400 dolarów nie przekraczają wydatki 46% turystów z Ameryki Północnej, 65% z Europy zachodniej i 60% przyjezdnych z byłego ZSRR.

Z analizy rozkładu dziennych wydatków na osobę (tab. 8) wynika, że nie więcej niż 20 USD wydało 40% przyjezdnych z byłego ZSRR, 17% z Europy Zachodniej i 11% z Ameryki Północnej. 100 dolarów dziennie nie przekroczyły wydatki 67% turystów z Europy Zachodniej, 63% z krajów byłego ZSRR i 53% z krajów Ameryki Północnej.

W przedziale wysokich wydatków tzn. powyżej 200 USD dziennie znalazło się 17% turystów z Europy Zachodniej, 24% z Ameryki Północnej i 27% przyjezdnych z krajów byłego ZSRR.

Tabela 7

Rozkład wydatków na osobę w wybranych kategoriach krajów

Przedziały w USD	Kraje Europy Zachodniej	Kraje byłego ZSRR	Kraje Ameryki Północnej	Pozostałe kraje
do 50,0	10	16	8	13
50,1 - 100,0	15	21	10	12
100,1 - 200,0	21	15	15	17
200,1 - 400,0	19	8	13	18
400,1 - 600,0	11	13	19	11
600,1 - 800,0	5	3	6	5
800,1 - 1000,0	7	8	10	4
powyżej 1000,0	12	16	19	20

Tabela 8

Rozkład dziennych wydatków na osobę w wybranych kategoriach krajów

Przedziały w USD	Kraje Europy Zachodniej	Kraje byłego ZSRR	Kraje Ameryki Północnej	Pozostałe kraje
do 20,0	17	40	11	25
20,1 - 40,0	20	11	18	13
40,1 - 60,0	13	3	11	10
60,1 - 80,0	9	4	7	7
80,1 - 100,0	8	5	6	13
100,1 - 140,0	8	3	12	7
140,1 - 200,0	8	7	11	7
200,1 - 300,0	6	7	11	7
300,1 - 500,0	7	10	6	3
powyżej 500,0	4	10	7	8

Na koniec omówimy rezultaty badań dotyczących wydatków turystów **przyjeżdżających do Warszawy na jeden dzień**.

Turyści z Europy Zachodniej przyjeżdżający do Warszawy na tak krótko wydają średnio 134 USD. Jest to kwota wyższa od średnich wydatków dziennych turystów z tej grupy przyjeżdżających na więcej niż jeden dzień, ale z nimi porównywalna. Ponadto potwierdza zasadę zauważoną w grupie turystów z Europy Zachodniej, że im krótszy pobyt tym większe dzienne wydatki.

Natomiast bardziej skomplikowana i wymagająca interpretacji jest sprawa w przypadku jednodniowych przyjezdnych z krajów byłego ZSRR. Ich średnia wydatków jest kilkakrotnie wyższa od średniej dla turystów z Europy Zachodniej i jest porównywalna ze średnią wydatków przyjezdnych z Rosji, jakie ponoszą podczas całego pobytu w Warszawie (850 USD).

Liczebność przyjezdnych jednodniowych z Rosji jest w próbie dość mała i z pewnością wynik jest obciążony znacznym błędem. Niemniej bliższa analiza konkretnych ankiet pozwala zauważyć interesujące zjawisko o rozmiarach trudnych do oszacowania. Mianowicie wśród przyjeżdżających na jeden dzień obywateli krajów byłego ZSRR jest grupa takich osób, które oprócz tego, że do Warszawy przyjeżdżają na jeden dzień (bez noclegu) to przyjeżdżają wyłącznie do Warszawy, zwykle pociągiem, jako cel przyjazdu deklaruje dokonania zakupów i potwierdzają to deklaracją, że wydają znaczne kwoty (rzędu kilku tysięcy dolarów amerykańskich). Należy sądzić, że mamy tu do czynienia z rodzajem specyficznych handlarzy lub kurierów przyjeżdżających do Warszawy rannym pociągiem, a wyjeżdżających wieczornym, przewożących towary (w obie strony) lub pieniądze (w jedną stronę) i towary (w drugą stronę). Przeprowadzone badania nie pozwoliły na ocenę skali zjawiska.

Dla porównania średnie wydatki jednodniowych przyjezdnych odwiedzających Polskę (głównie są to Niemcy, Czesi i Słowacy) wyniosły w 1993 roku 43 USD.²

² Romana Kuszewska, *Wydatki turystów zagranicznych w Polsce w 1993 roku...*

Uwagi końcowe

W uwagach końcowych jeszcze raz chcielibyśmy zwrócić uwagę na wielkość i strukturę zagranicznego ruchu turystycznego w Warszawie, różnice między sezonem turystycznym i pozostałą częścią roku, opinie turystów zagranicznych na temat warunków pobytu w Warszawie oraz poniesione przez nich wydatki.

W 1993 roku Warszawę odwiedziło 26,5% turystów zagranicznych przyjeżdżających do Polski. Zatem średnio co czwarty cudzoziemiec, który był w Polsce i spełniał warunki pozwalające zakwalifikować go do kategorii turystów przyjechał do Warszawy. Turyści zagraniczni zdecydowanie częściej przyjeżdżali do Warszawy niż do innych dużych miast w Polsce.

Do Warszawy przyjeżdżano głównie w celach turystyczno-poznawczych, ale również często, co nasila się w okresie poza sezonem turystycznym, w sprawach służbowych. Przyjezdni z byłego ZSRR najczęściej przyjeżdżali na zakupy.

Jak widać już przy rozpatrywaniu celu przyjazdów nie sposób nie oddzielić dwu części zagranicznego ruchu turystycznego z jakimi mamy do czynienia w przypadku Warszawy. Jedna część rozpatrywana z punktu widzenia celów przyjazdu obejmuje takie cele jak turystyczno-poznawczy, rodzinno-towarzyski, zabawowy czy biznesowy (w rozumieniu prowadzenia szeroko pojętych interesów między firmami lub instytucjami). Druga część obejmuje cel handlowy (w badaniach ankietowych mówiło się o "zakupach"). Z punktu widzenia krajów pochodzenia jedna część dotyczy krajów Europy, Ameryki i innych krajów, druga - krajów położonych na wschód od Polski tworzących do niedawna ZSRR.

Prowadzone badania dobitnie wykazały, że obu tych części zagranicznego ruchu turystycznego do Warszawy w żadnym wypadku nie można rozpatrywać łącznie. Różnice są zbyt duże. Wykazano je w opracowaniu, tu natomiast jeszcze raz warto zwrócić uwagę na skalę przyjazdów ze Wschodu - stanowią one blisko połowę wszystkich przyjazdów cudzoziemców do Warszawy. W roku 1993 w stosunku do roku poprzedniego ich liczba wzrosła i wyniosła 2,1 mln.

Skala przyjazdów obywateli państw byłego ZSRR najbardziej jest widoczna, gdy strukturę zagranicznego ruchu turystycznego w Warszawie przedstawia się według kwartałów i według krajów, z jakich pochodzą jego główni uczestnicy.

Przyjazdy z Niemiec, z wyjątkiem I kwartału (0,1 mln), utrzymywały się na takim samym poziomie (0,4 mln). Przyjazdy z krajów byłego ZSRR wykazywały w ciągu roku tendencję zwyżkową (od 0,4 mln w I i II kwartale do 0,8 mln w IV kwartale). Przyjazdy z pozostałych krajów były większe w II (0,3 mln), a zwłaszcza w III kwartale (0,4 mln) w porównaniu z I i IV kwartałem (0,2 mln), a więc zgodnie z obiegowymi opiniami o sezonowości ruchu turystycznego.

Zatem w danym kwartale przyjazdy z byłego ZSRR albo przewyższają wszystkie inne (I i IV), albo dominują (III), albo są na poziomie przyjazdów Niemców, wykazujących się w Warszawie dużą frekwencją (II).

Tak więc istotnym elementem obrazu turystyki zagranicznej w Warszawie są przyjazdy ze Wschodu. Różnice nie dotyczą wyłącznie celu przyjazdu - dotyczą w zasadzie wszystkich cech przyjezdnych, ich przyjazdów i pobytów.

Badania wykazały, że okres poza sezonem turystycznym różni się od sezonu turystycznego większą intensywnością przyjazdów służbowych i biznesowych, a w przypadku przyjazdów ze Wschodu - większą intensywnością przyjazdów handlowych.

W lecie do Warszawy przyjeżdża się raczej na krótko tzn. na 2-3 dni (inaczej jest w przypadku przyjezdnych z byłego ZSRR), w pozostałej części roku częściej na 4-5 dni.

W sezonie turystycznym zdecydowanie częściej przyjeżdża się do Warszawy z rodziną, więcej jest osób, które są w Warszawie po raz pierwszy. Częściej korzysta się z taniego żywienia (własny prowiant, sklepy, uliczne punkty gastronomiczne) i taniej komunikacji (komunikacja miejska). Częściej odwiedza się Łazienki i Stadion X-lecia. W sezonie turystycznym obserwuje się większe zróżnicowanie wieku przyjezdnych - więcej jest dzieci i młodzieży oraz osób starszych, częściej przyjeżdżają przedstawiciele Polonii. W lecie częściej mamy do czynienia z przyjazdami w ramach wycieczek oraz indywidualnymi przyjazdami bez pośredników.

W okresie poza sezonem turystycznym częściej mamy do czynienia z przyjazdami wyłącznie do Warszawy (bez odwiedzania innych miejscowości). Więcej jest mężczyzn niż kobiet, więcej jest osób wykształconych i zamożnych, więcej jest osób przyjeżdżających na zaproszenie polskich instytucji. Zagraniczni goście lepiej niż w sezonie ocenili możliwości rozrywki w Warszawie.

Turyści przyjeżdżający do Warszawy w 1993 roku średnio dziennie na osobę wydawali równowartość około 100 dolarów amerykańskich z wyjątkiem przyjezdnych z Rosji, którzy zdecydowanie górują w statystyce wydatków w Warszawie (180 USD) oraz przyjezdnych z innych krajów byłego ZSRR, którzy wydają zdecydowanie najmniej (41 USD).

Goście zagraniczni najbardziej cenią w Warszawie życzliwość jej mieszkańców, atrakcyjność turystyczną miasta (takiego właśnie sformułowania użyto w ankiecie) oraz gastronomię. Zdecydowanie najgorzej oceniono warunki sanitarne.

Instytut Turystyki prowadzi anonimowe badania dotyczące przyjazdów gości zagranicznych do Warszawy. Uprzejmie prosimy o wypełnienie ankiety i oddanie jej ankieterowi.

1.
1. W jakim kraju mieszka Pan/Pani na stałe:

2.
2. W swoim kraju mieszka Pan/ Pani w:
- 1) mieście powyżej 200 tys. mieszkańców,
 - 2) mieście od 50 tys. do 200 tys. mieszkańców,
 - 3) miejscowości poniżej 50 tys. mieszkańców.
3. A B
____	____
3. Który raz odwiedza Pan/Pani Polskę, a który raz Warszawę?
A. Polskę B. Warszawę
- 1) pierwszy raz, 1) pierwszy raz,
 - 2) drugi lub trzeci, 2) drugi lub trzeci,
 - 3) czwarty lub kolejny raz 3) czwarty lub kolejny raz
4.
4. Jeśli przybył(a) Pan/Pani do Warszawy z rodziną, to jest Was razem _____ osób.
5.
5. W tej liczbie _____ dzieci w wieku poniżej 15 lat.
6.
6. Czy do Warszawy przybył(a) Pan/Pani:
- 1) z wycieczką zorganizowaną przez biuro podróży,
 - 2) indywidualnie, ale za pośrednictwem biura podróży,
 - 3) indywidualnie na zaproszenie osób mieszkających w Polsce,
 - 4) indywidualnie na zaproszenie polskiej instytucji,
 - 5) indywidualnie bez pośredników.
7.
7. Na jak długo Pan(i) przybył(a) do Warszawy?
- 1) na jeden dzień bez noclegu, 3) na trzy dni,
 - 2) na dwa dni (z noclegiem), 4) na dłużej (ile dni ? _____)
8.
8. Czy Pan/Pani przyjechał(a):
- 1) tylko do Warszawy,
 - 2) głównie do Warszawy, ale odwiedziłem (lub odwiedzę) inne miejscowości w Polsce,
 - 3) głównie do innych miejscowości, ale odwiedziłem również Warszawę,
 - 4) Jestem w Warszawie tylko przejazdem.
9.
9. Jakim środkiem lokomocji przybył Pan/Pani do Warszawy?
- 1) samolotem,
 - 2) samochodem ,
 - 3) pociągiem,
 - 4) autokarem,
 - 5) kursowym autobusem,
 - 6) inaczej.

10

--

10. Co jest celem Pana/Pani przyjazdu do Warszawy?

(tylko jedna odpowiedź !)

- 1) odwiedziny krewnych/znajomych,
- 2) poznanie miasta i jego zabytków,
- 3) rozrywka,
- 4) zakupy,
- 5) załatwianie interesów, spraw służbowych,
- 6) inne cele

11

--

11. W czasie pobytu w Warszawie korzysta Pan/Pani głównie z:

- 1) hotelu, motelu, zajazdu,
- 2) hotelu studenckiego, domu wycieczkowego, schroniska młodzieżowego
- 3) kwatery prywatnej, pensjonatu,
- 4) campingu, pola namiotowego,
- 5) mieszkania rodziny lub znajomych, nie płacąc za nocleg,
- 6) inaczej
- 0) nie nocowałem w Warszawie.

12

--

12. Czy przyjeżdżając do Warszawy miał Pan/Pani wcześniej zarezerwowany nocleg?

- 1) tak,
- 2) nie.
- 0) nie dotyczy

13

--

13. Gdzie jest położone miejsce Pana(i) noclegu?

- 1) w Warszawie
- 2) w okolicy Warszawy
- 0) nie dotyczy.

14.

14. Z jakich form żywienia Pan(i) korzysta w czasie pobytu w Warszawie ?

- 1) restauracje,
- 2) bary szybkiej obsługi,
- 3) uliczne punkty gastronomiczne,
- 4) sklepy,
- 5) własny prowiant,
- 6) u rodziny/znajomych,
- 7) inaczej _____

15.

15. Z jakich środków transportu korzysta Pan/Pani będąc w Warszawie ?

- 1) komunikacja miejska,
- 2) taxi,
- 3) własny samochód,
- 4) wynajęty samochód,
- 5) samochód udostępniony przez rodzinę, znajomych,
- 6) autokar,
- 7) pieszo,
- 8) inaczej.

16. Swoj pobyt w Warszawie spędził(a) Pan/Pani (lub ma zamiar spędzić):

16.

- | | spędził(a)
(1) | ma zamiar
(2) | nie
(0) |
|---|-------------------|------------------|------------|
| 1) zwiedzając miasto i jego zabytki, | (1) | (2) | (0) |
| 2) zwiedzając muzea, galerie, | (1) | (2) | (0) |
| 3) odwiedzając dyskoteki, dancingi,
nocne kluby, kasyna, | (1) | (2) | (0) |
| 4) chodząc do kina, teatru, na koncerty, | (1) | (2) | (0) |
| 5) odwiedzając obiekty sportowe, | (1) | (2) | (0) |
| 6) robiąc zakupy w sklepach, | (1) | (2) | (0) |
| 7) spotykając się z rodziną/znajomymi, | (1) | (2) | (0) |
| 8) załatwiając interesy lub sprawy
służbowe, | (1) | (2) | (0) |

17. Które z wymienionych miejsc zwiedził lub odwiedził Pan/Pani będąc w Warszawie?

17.

- 1) Stare Miasto,
- 2) Zamek Królewski,
- 3) Łazienki Królewskie,
- 4) Wilanów,
- 5) Muzeum Narodowe,
- 6) Pałac Kultury i Nauki,
- 7) Pomnik Bohaterów Getta,
- 8) Pomnik Powstania Warszawskiego,
- 9) Cmentarz na Powązkach,
- 10) Cmentarz Żydowski,
- 11) Stadion X-lecia,
- 12) Żadne z wymienionych.

18. Jak Pan/Pani ocenia jakość usług turystycznych w Warszawie?
A. jakość usług noclegowych B. jakość usług gastronomicznych

18. A B

--	--

- 1) dobra,
- 2) średnia,
- 3) zła

- 1) dobra,
- 2) średnia,
- 3) zła

19. Jak Pan/Pani ocenia ceny usług turystycznych w Warszawie w stosunku do ich jakości?

19. A B

--	--

A. Ceny noclegów w stosunku do ich jakości

- 1) wysokie
- 2) odpowiednie
- 3) niskie

B. Ceny usług gastronomicznych w stosunku do ich jakości

- 1) wysokie
- 2) odpowiednie
- 3) niskie

20. Jak Pan/Pan ocenia w Warszawie : (3 - dobrze, 2 - przeciętnie, 1 - źle, 0 - nie mam zdania albo nie dotyczy)

20.

	dobrze	przec.	źle	brak zdania
1) dostęp do informacji niezbędnych dla turystów,	(3)	(2)	(1)	(0)
2) bezpieczeństwo w mieście	(3)	(2)	(1)	(0)
3) warunki sanitarne	(3)	(2)	(1)	(0)
4) parkingi	(3)	(2)	(1)	(0)
5) atrakcyjność turystyczną miasta	(3)	(2)	(1)	(0)
6) komunikację miejską	(3)	(2)	(1)	(0)
7) możliwość rozrywki	(3)	(2)	(1)	(0)
8) stosunek Warszawiaków do przyjezdnych	(3)	(2)	(1)	(0)

21. Ile pieniędzy przeznaczają Pan/Pani na wydatki związane z pobytem w Warszawie (prosimy o informację o wydatkach już poniesionych i tych, które jeszcze planują Pan/Pani ponieść) *Uwaga: w przeliczeniu na osobę w przypadku przyjazdów rodzinnych.*

21

A.

 wydał: (w tys. złotych, albo w US\$) zł_____tys; albo US\$_____

B.

 planuje: (w tys. złotych, albo w US\$) zł_____tys; albo US\$_____

22. 23.

--	--

22. Płeć.

- 1) kobieta,
- 2) mężczyzna

23. Wiek.

- 1) 15 do 20 lat,
- 2) 21 - 30,
- 3) 31 - 40,
- 4) 41 - 50,
- 5) 51 - 60,
- 6) 61 i więcej

24

--

24. Wykształcenie.

- 1) podstawowe,
- 2) średnie,
- 3) wyższe.

25

--

25. Czy Pan/Pani pracuje?

- 1) tak,
- 2) nie.

26. 27.

--	--

26. Czy Pan(i) uczy się/studiuje ?

- 1) tak,
- 2) nie.

27. Czy Pan(i) zalicza się do osób polskiego pochodzenia ?

- 1) tak,
- 2) nie.

28

--

28. Jak Pan(i) ocenia swoją sytuację materialną w porównaniu z przeciętnym mieszkańcem Pana(i) kraju? jest ona:

- 1) dużo gorsza,
- 2) nieco gorsza,
- 3) podobna,
- 4) nieco lepsza,
- 5) dużo lepsza.

A

--

DZIĘKUJEMY ZA WYPEŁNIENIE ANKIETY.

Uwaga: wypełnia ankieter:

A. Miejsce przeprowadzenia wywiadu: _____

B. Godzina: _____ C. Dzień: _____

D. Miesiąc: _____

Podpis ankietera: _____

B	C
---	---

--